

Riksdagens protokoll

2008/09:104

Onsdagen den 22 april

Kl. 09.00 – 15.02

16.00 – 16.11

Protokoll
2008/09:104

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 16 april.

2 § Meddelande om svar på skriftliga frågor

Andre vice talmannen meddelade att skriftliga frågor som lämnats in under tiden fredagen den 24 april kl. 10.00–torsdagen den 30 april kl. 10.00 skulle besvaras senast *torsdagen den 7 maj kl. 12.00*.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2008/09:447

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:447 Försäljning av statliga bolag

av Bosse Ringholm (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 15 maj 2009.

Skälet till dröjsmålet är nationella samt utrikes resor.

Stockholm den 20 april 2009

Näringsdepartementet

Maud Olofsson (c)

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2008/09:452

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:452 Statens stöd till myggbekämpningen i området kring nedre Dalälven

av Mikael Oscarsson (kd)

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 11 maj 2009.

Miljöministern har inte möjlighet att besvara interpellationen tidigare på grund av utrikes resor.
Stockholm den 14 april 2009
Miljödepartementet
Andreas Carlgren (c)
Enligt uppdrag
Lena Ingvarsson
Expeditions- och rättschef

4 § Anmälan om inkommen faktrapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Andre vice talmannen anmälde att följande faktrapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2008/09:FPM105 Främja återhämtning i Europa *KOM(2009)114* till finansutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Trafikutskottets betänkande 2008/09:TU13
Utrikesutskottets betänkande 2008/09:UU14

6 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 16 april

FiU23 Riksbankens förvaltning 2008

Punkt 2 (Sveriges förhållande till euron)

1. utskottet

2. res. (v, mp)

Votering:

250 för utskottet

35 för res.

1 avstod

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 s, 83 m, 23 c, 21 fp, 20 kd

För res.: 2 s, 18 v, 15 mp

Avstod: 1 s

Frånvarande: 24 s, 14 m, 6 c, 7 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Aktieinnehav i Nordea och SBAB)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v)

Votering:

163 för utskottet

125 för res. 1

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 84 m, 23 c, 21 fp, 20 kd, 15 mp

För res. 1: 107 s, 18 v

Frånvarande: 23 s, 13 m, 6 c, 7 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 4 (Omstrukturering av den internationella bankmarknaden)

1. utskottet

2. res. 3 (s)

Votering:

163 för utskottet

107 för res. 3

18 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 84 m, 23 c, 21 fp, 20 kd, 15 mp

För res. 3: 107 s

Avstod: 18 v

Frånvarande: 23 s, 13 m, 6 c, 7 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

7 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 17 april

SfU8 Migration och asylpolitik

Punkt 4 (Begreppet väpnad konflikt)

1. utskottet

2. res. 3 (s, v, mp)

Votering:

149 för utskottet

139 för res. 3

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 84 m, 23 c, 21 fp, 20 kd, 1 mp

För res. 3: 107 s, 18 v, 14 mp

Frånvarande: 23 s, 13 m, 6 c, 7 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 6 (Könsrelaterad förföljelse)

1. utskottet

2. res. 5 (s, v, mp)

Votering:

147 för utskottet

140 för res. 5

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 84 m, 22 c, 21 fp, 20 kd

För res. 5: 107 s, 18 v, 15 mp

Frånvarande: 23 s, 13 m, 7 c, 7 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 10 (EU:s yttre gränser)

1. utskottet

2. res. 11 (s, v, mp)

Votering:

148 för utskottet

140 för res. 11

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 84 m, 23 c, 21 fp, 20 kd

För res. 11: 107 s, 18 v, 15 mp

Frånvarande: 23 s, 13 m, 6 c, 7 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 14 (Övrigt om arbetskraftsinvandring)

1. utskottet

2. res. 15 (v, mp)

Votering:

254 för utskottet

33 för res. 15

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 84 m, 23 c, 21 fp, 20 kd

För res. 15: 18 v, 15 mp

Frånvarande: 24 s, 13 m, 6 c, 7 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 22 (Försörjningskrav)

1. utskottet

2. res. 23 (s, v, mp)

Votering:

148 för utskottet

140 för res. 23

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 84 m, 23 c, 21 fp, 20 kd

För res. 23: 107 s, 18 v, 15 mp

Frånvarande: 23 s, 13 m, 6 c, 7 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

8 § Möjlighet till ytterligare skolgång för vissa elever i specialskolan

Möjlighet till ytterligare skolgång för vissa elever i specialskolan

Föredrogs

utbildningsutskottets betänkande 2008/09:UbU16

Möjlighet till ytterligare skolgång för vissa elever i specialskolan (prop. 2008/09:112).

Anf. 1 SOFIA LARSEN (c):

Fru talman! Att kunna vara delaktig och känna sig behövd är viktigt och av stor betydelse för att vi ska kunna vara tillfredsställda i våra liv, och vi tar ofta för givet att alla kan, vill och har möjligheten. Vi tar det också för givet att den grundstruktur som vi har i vårt samhälle passar alla och ser till att alla får de rättigheter och möjligheter som de ska.

Tyvärr är det ofta så att många sätter ett likhetstecken mellan "likvärdighet" och "likadant", men det ska det absolut inte vara. Likvärdighet betyder för mig och för oss i allianspartierna att alla ska ges en ärlig chans utifrån sina egna förutsättningar och att man ska kunna vara delaktig och känna sig behövd utifrån sina egna förutsättningar, möjligheter och mål.

Det är en självklarhet att alla ska kunna vara delaktiga men också inkluderade i vårt samhälle, och det är väldigt viktigt, bara vi kommer ihåg att vägen till denna inkludering ser olika ut utifrån de behov vi har som enskilda människor. För eleverna i skolan ser behoven olika ut, oavsett om man är funktionshindrad eller ej. Vår uppgift är att se till att alla elever får dessa möjligheter. Det krävs också vissa utbildningsalternativ där man har en specialistkompetens och också specifika möjligheter.

Det är grunden till att allianspartierna så tydligt har arbetat för en skola för alla och sedan vi hamnade i regeringsställning också sett till att återetablera specialskolorna Ekeskolan och Hällsboskolan. Vi har haft utgångspunkten att vi vill ha en modern och flexibel specialskola där alla kan vara med och utgå från den enskilda elevens förutsättningar.

Det beslut som vi fattar i dag innebär att de elever som går i specialskola, som har en synskada och ytterligare funktionshinder, får möjlighet att fortsätta några år fram till dess att de blir 21 år inom Ekeskolans ram.

För vissa elever är specialskolan det absolut bästa alternativet. När man sedan kommer upp i gymnasieåldern fungerar det för flera av eleverna att flytta hem till sin kommun för att kunna gå i gymnasiet där inom ramen för gymnasiesärskolan. Men för alla elever passar inte det, och vi vill nu öppna möjligheten för de elever som så behöver att fortsätta inom Eke-skolans ram fram tills de är 21 år.

Jag tycker att det är väldigt glädjande att oppositionen följer detta och att vi nu kan hitta en samstämmighet efter flera års ganska hård diskussion och meningsskiljaktigheter. Jag välkomnar att Socialdemokraterna har ändrat sig på den här punkten.

Regeringen har i och med detta förslag nu tagit ett ytterligare steg för att stärka valmöjligheterna, öka tryggheten och skapa bättre förutsättningar och pedagogiska delar för de multifunktionshindrade och handikappade barnen.

Jag yrkar starkt bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

Grundskolan

9 § Grundskolan

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2008/09:UbU17
Grundskolan.

Anf. 2 MIKAEL DAMBERG (s):

Fru talman! Vi Socialdemokrater vill investera i kunskap. Vi är övertygade om att det är genom investeringar i kunskap som vi stärker vår konkurrenskraft och skapar fler jobb och växande företag. Vägen framåt in i kunskapssamhället stavas inte låga löner eller sämre arbetsvillkor.

Vi som vill forma ett modernt och jämlikt land inser att vi då måste investera mer i barns och ungdomars uppväxtvillkor. Redan i förskolan måste alla barn ha goda möjligheter till utveckling och lärande. Vi vill stärka förskolans kunskapsuppdrag och ge alla barn en mer jämlik skolstart.

Skolans centrala uppgift är att ge varje barn gedigna kunskaper och lust att ständigt vilja lära mer. Det livslånga lärandet fortsätter sedan till gymnasium, högskola, vuxenutbildning och forskning. För oss är denna vision om det livslånga lärandet central. Vi vill ge alla människor den bästa starten men också chansen att starta om igen, växla spår och utvecklas även senare i livet.

Jag är övertygad om att ett samhälle som tar vara på människors växtkraft utvecklas bättre än de samhällen som ransonerar utbildning och kunskap.

Fru talman! Den ekonomiska krisen drabbar nu kommuner med full kraft. Minskade skatteintäkter hotar att drabba skolan och förskolan hårt de kommande åren. I detta läge diskuterar Sveriges riksdag grundskolebetänkandet – men Sveriges skolminister, Jan Björklund, är inte här. Han

prioriterar tydligen andra saker. Jag tycker det är märkligt. De vägval vi gör i dag kommer att avgöra hur krisen slår mot den svenska skolan de kommande åren.

Fru talman! Med detta sagt går jag tillbaka till den viktiga skolpolitiska diskussion vi har i dag.

Den ekonomiska krisen har många förlorare. Särskilt utsatta är naturligtvis de hundratusentals människor som har förlorat eller kommer att förlora jobbet de närmaste åren. Det är en personlig tragedi, både ekonomiskt och socialt.

Det finns en mängd olika åsikter om vilka som är skyldiga till krisens uppkomst och utveckling och om hur krisen bäst kan bekämpas. Men en sak borde alla partier kunna vara överens om: Barnen har ingen skuld till den ekonomiska krisen. Därför borde vi alla kunna göra en prioritering och freda barnen från krisens verkningar.

Men sanningen är att den växande arbetslösheten nu riskerar att växla över i en växande skolkris. Vi kan läsa om det i tidningar runt om i hela Sverige.

Konjunkturinstitutets senaste prognos visar att den växande arbetslösheten kommer att dramatiskt minska kommunernas skatteintäkter samtidigt som kostnaderna för försörjningsstöd skjuter i höjden. I detta läge har staten, menar vi socialdemokrater, en skyldighet att ingripa och stötta kommunerna som annars tvingas till stora besparingar i skolan.

Jag är uppriktigt förvånad över att regeringen i detta allvarliga läge inte är beredd att garantera kvaliteten i skolan. Sedan ett par år tillbaka ökar barngruppernas storlek redan i förskolan – ett trendbrott sedan regeringen i förtid avskaffade det specialdestinerade statsbidraget – samtidigt som många skolor redan i dag brottas med uppenbara ekonomiska problem och planerar att ytterligare minska antalet lärare.

Att regeringen i detta läge förklarar att kommuner och landsting inte får en enda krona extra för år 2009 och tillskjuter ungefär hälften av det som KI krävt för att under de kommande åren undvika uppsägningar av 30 000 lärare, sjuksköterskor och socionomer och sedan kallar detta för en välfärdssatsning är, tycker jag, lite oseriöst.

Vi socialdemokrater anser att alla politiker på både riks- och kommunnivå måste förbinda sig att försöka minimera jobbkrisens konsekvenser för barnen och ungdomarna.

Erfarenheterna från 90-talskrisen borde stämma till seriös eftertanke. Den viktigaste slutsatsen som vi drar är att vi måste försöka undvika att återigen hamna i en situation där det är barn och ungdomar i skolan som ska betala krisen. Priset för skolbesparingarna på 90-talet betalar vi ännu i dag i form av elever utan fullständiga betyg och en växande ungdomsarbetslöshet.

Jag vill redan nu passa på att fråga de borgerliga ledamöterna i utbildningsutskottet: Hur många tusen lärare räknar ni med att kommunerna kommer att tvingas säga upp under de kommande åren? Hur kommer det att påverka målpuppfyllelsen i skolan och kvaliteten i undervisningen?

Dagens betänkande innehåller naturligtvis mycket mer än bara frågan om resurser till skolan. Men jag vill passa på att yrka bifall till reservation 8 under punkt 12 i betänkandet.

Grundskolans viktigaste uppgift är att ge alla elever gedigna kunskaper och lust att ständigt vilja lära mer. För att lyckas med detta är,

som vi i dag vet, insatser i förskolan och under de tidigare åren i skolan helt centrala.

Läsa, skriva och räkna utgör på många sätt de grundläggande färdigheterna beträffande den övriga kunskapsinhämtningen i skolan. För att stärka elevernas utveckling inom dessa områden vill vi socialdemokrater satsa här.

Jag vill här i dag speciellt lyfta fram den särskilda matematiksatsningen Räkna med mer! Vi vet att många små barn är intresserade av matematik. Fick storasyster fler godisbitar eller mer saft? Vem står först i kön till rutschkanan? Vad räcker två veckopengar egentligen till?

I tio- till tolvårsåldern händer dock något med elevernas intresse för matematik. Det har Matematikdelegationen visat. Många elever i den här åldern tycker att matematik börjar bli tråkigt. Antingen börjar den bli svår och tråkig, eller också börjar den bli lätt och tråkig. Detta är allvarligt, eftersom vi vet att matematikkunskaper hjälper oss människor att förstå sammanhang när det gäller såväl samhället som den egna privatekonomin.

Vårt förslag innebär att matematiken stärks i förskolan genom matematikverkstäder och utbildning för personalen och att individualiseringen i skolan ökar så att den elev som behöver särskilt stöd i större utsträckning får det. Den som upptäcker matematikens grunder ska inspireras att lära mer, och den som så behöver ska få större matematiska utmaningar och i snabbare takt kunna räkna på.

De lärare som undervisar i matematik ska få särskilt stöd och redskapen bli bättre för arbetet, inkluderande kompetensutveckling. Lärarutbildningen i matematik bör också ses över, kursplanerna i matematik likaså.

Vi vill bland annat ge en särskild stimulans till de gymnasieskolor som relativt sett fått flest elever att välja flest mattekurser och som fått flest studenter med godkända matematikresultat.

Vi vet att studerande med utländsk bakgrund är överrepresenterade bland dem som har svårigheter med matematiken. Mycket talar för att nyckeln till framgång ligger i språket, inte nödvändigtvis i att förstå matematiken.

Fler personer med utländsk bakgrund borde stimuleras till att utbilda sig till lärare i matematik, eftersom matematiklärare med annat modersmål än svenska har större förutsättningar att förstå de flerspråkiga elevernas situation. Matematikdelegationen fastslog att ”matematikundervisning på elevens modersmål ... parallellt med undervisning på svenska visat sig vara framgångsrik”.

Ämnesundervisning på modersmål sker i dag i mycket liten omfattning, på de flesta håll inte alls. Vi vill se över möjligheten att utöka här och har fler förslag i den riktningen för att stärka matematiken i grundskolan och även dessförinnan.

Svensk skola har mycket att vara stolt över, inte minst de många lärare och skolledare som med engagemang och erfarenhet gör det möjligt för våra barn och ungdomar att växa med kunskap och att utvecklas i skolan. Men skolan har också problem att lösa och utmaningar att anta.

Lösningarna borde vi inte söka genom att försöka återskapa 50-talets skola. Framtidens utmaningar måste mötas med en modern skolpolitik,

med en skolpolitik för kunskap, respekt och lust att lära som står i tydlig kontrast till den gamla tidens sorteringsskola.

För att en modern skola ska lyckas med sitt kunskapsuppdrag måste den fånga lusten att lära och utmana varje elev att vilja utvecklas maximalt efter sin förmåga. Så är det inte i dag.

Alltför många elever får inte med sig nödvändiga kunskaper, och brister upptäcks ibland för sent. Elever som redan lärt sig grunderna måste utmanas och kunna känna glädje i fortsatt lärande. Elever bromsas i sitt lärande om det är stökigt i klassrummet eller otryggt i skolan. Problemen finns inte överallt, men de är verkliga för tillräckligt många barn och unga och för att vi måste ta frågan på största möjliga allvar.

Rätten till kunskap får aldrig bli en klassfråga där föräldrarnas bakgrund eller var du bor avgör dina livschanser. Målet för oss socialdemokrater är en jämlik skola där varje elev ges en möjlighet att växa och bli sedd. På senare år har vi tyvärr sett en växande skolsegregation som utmanar visionen om den likvärdiga skolan. Det nationella mål- och uppföljningssystemet för grundskolan behöver därför utvecklas.

Det krävs ett nationellt ansvar för både kunskapsuppföljning och resursfördelning. Ett program för kvalitetssäkring av den svenska skolan måste tas fram – ett program som innehåller tydliga kvalitetsmål för alla skolor, system för uppföljning av elevernas kunskapsutveckling och även stödåtgärder så att alla skolor ges reella möjligheter att leva upp till kraven.

För elever i behov av särskilt stöd måste det finnas mer stöd att tillgå. En del barn behöver extra undervisning. Men det kan också handla om andra lärare eller om mindre undervisningsgrupper i vissa ämnen eller vid vissa tillfällen.

För att höja kvaliteten i den svenska skolan måste lärarna sättas i främsta rummet. Alla lärare i den svenska skolan – oavsett om de arbetar i en kommunal skola eller om de arbetar i en friskola – ska vara välutbildade, kompetenta och behöriga.

Lärarna måste bli medvetna om sina egna styrkor och svagheter, utveckla sina undervisningsmetoder och vara motiverade att kontinuerligt utveckla sina kunskaper. Varje skola måste bli en lärande organisation där kolleger lär av varandra och utbyter erfarenheter. Rektor och skolledning har det yttersta ansvaret för att skapa ett sådant lärande klimat och för att ge lärarna förutsättningar att utvecklas i sin yrkesroll.

Sedan våren 2008 har vi socialdemokrater sökt en blocköverskridande överenskommelse med regeringen om skolan. Ett barn som går i skolan i tolv år kan få uppleva fyra olika regeringar med helt olika skolpolitik – alltså bara under sin skoltid! Detta är inte rimligt.

Lärare och elever borde ha rätt att få veta vad som gäller. Hittills har den moderatledda regeringen varit helt avvisande till att försöka skapa en långsiktig skolpolitik i Sverige. Det beklagar jag. Jag tror att vi har mycket att lära av Finland i detta avseende.

Vi öppnade för en överenskommelse exempelvis om betygssystemet för att göra detta stabilt över tid. Tyvärr har vi en skolminister som verkar vara fixerad vid konfrontation och retorik. Men vår förhoppning är fortfarande att vi kan nå överenskommelser till exempel om gymnasieskolan, lärarutbildningen och skollagen. Under tiden som regeringsparti-

erna förhandlar och taktiserar går vi vidare med våra konkreta förslag om hur vi kan utveckla och förbättra skolan för alla.

Sveriges elever och lärare förtjänar bättre än att bli behandlade som partitaktiska slagträn i valrörelser.
(Applåder)

Anf. 3 ROSSANA DINAMARCA (v):

Fru talman! Två och ett halvt år har gått sedan den borgerliga regeringen tog över makten. Det skulle ta tre månader för den nya regeringen att presentera en ny skollag. Ännu har vi dock inte sett någon sådan och att döma av det som vi har hört så verkar den mer ha karaktären av en straffkatalog än den rättighetskatalog det borde handla om.

Det som har kännetecknat regeringens skolpolitik är drill och disciplin. Det är disciplinära åtgärder, ökade befogenheter för att straffa elever, ökad betygshets lägre i åldrarna och ökade krav på eleverna utan resurser till lärarna och skolorna.

Jag vet inte för vilken gång i ordningen jag ställer frågan om varför man inte från en regering som påstår sig vara intresserad av ökade kunskaper förhindrar att den ekonomiska krisen drabbar barnen och deras utbildning. Vårbudgeten, som man hänvisade till för några veckor sedan i en debatt här, har kommit och ger inga pengar till kommunerna nu. Den förhindrar inte de varsel som lagts mot lärare.

I stället fortsätter regeringen på spåret att skrämma eleverna till kunskap. Det handlar om försittningar och avstängningar. Det är enkelt och saknar helt vetenskaplig grund.

I går hade vi ett seminarium om skolan utifrån ett arbetsmarknadsperspektiv. Tongångarna från den borgerliga regeringen har ju lite varit att skolan ska skola arbetskraften, men inte ens där får ni plus.

Det talades om att stärka förskolan eftersom det är där grunden läggs för lärandet. Vi ska ha debatt om det senare, men förslaget om barnomsorgspong slår ju sönder hela tanken med förskolan.

Det talades om att det inte kommer att bli någon comeback för lågutbildade. Gymnasienivå är det som i dag betraktas som miniminivå på arbetsmarknaden. Den väljer ni att urholka för vissa och därmed rycka undan valmöjligheterna för elever att välja väg efter gymnasiet.

Fru talman! Eftersom detta är ett betänkande som behandlar motioner från den allmänna motionstiden är det många olika frågor som berörs. Det handlar om genuspedagoger och jämställdhet, sex- och samlevnadsundervisning och HBT-kompetens hos lärare, skolbibliotek och modersmålsundervisning.

Jag vill dock i denna del fokusera på fristående skolor. När Jan Björklund har talat om att se över reglerna för dessa trodde jag att det skulle handla om att strama upp de alltför generösa reglerna och stärka kommunernas ställning i avgörandet om etablering. Så har det inte blivit. Tvärtom har förslagen från regeringen gått i motsatt riktning. Vi kommer senare i vår att fatta beslut om bidragen till fristående skolor.

Skillnaderna mellan kommuner och skolor har ökat. Likvärdigheten och tanken om en skola för alla har kommit rejält på skam. Den privatiseringsvåg vi ser på skolans område är möjlig tack vare att Sverige har de mest generösa reglerna i världen. För Vänsterpartiet går elevernas rätt till

kunskap före aktieägarnas rätt till vinst. Därför har vi en rad förslag på hur regelverket behöver förändras.

Många kommuner har uttryckt att det är ett problem att Skolverket mot kommunens vilja kan bevilja etablering av en fristående skola trots att det är kommunen som får stå för kostnaden. Vi ser en överetablering av skolor samtidigt som vi har ett vikande elevantal. När kommunens möjlighet att planera rubbas slår det hårt mot undervisningen, då resurserna äts upp av lokalkostnader. I en del kommuner har det dessutom fått konsekvensen att kommunala skolor tvingas lägga ned. Detta är inte rimligt. Därför vill vi ändra på den ordningen och ge kommunerna beslutanderätten.

Årliga granskningar av utbildningsföretagen visar på samlade vinster som omfattar hundratals miljoner kronor, och det är nya rekord varje år. Detta är möjligt eftersom vi i Sverige, till skillnad från våra grannländer, exempelvis inte har några regleringar av vilka driftsformer som får gälla, begränsningar av antal skolor som en huvudman får driva eller hur vinsterna ska användas.

Den här slappheten får eleverna betala för. Fristående skolor sparar pengar genom att inte ha behöriga lärare. Vinster skapas också genom att barnen får äta i klassrummet eller får matkuponger, genom att det inte finns tillräckligt med toaletter, genom att barn med funktionshinder kan avvisas och genom att man tar in avgifter från föräldrarna – fast man kallar det frivilliga bidrag.

Effekterna av konkurrensen för de kommunala skolorna har blivit att man har skurit ned på elevhälsan, studie- och yrkesvägledning och skolbiblioteken. Klasserna blir större och lärartätheten minskar. Nödvändig upprustning av lokaler prioriteras ned eller bort. Detta är inte vägen till en likvärdig skola.

Fru talman! Kunskap är makt. Därför verkar vi i Vänsterpartiet för att alla barn i skolan ska ha samma möjligheter att skaffa sig kunskap och utvecklas efter sina egna förutsättningar och behov oavsett bakgrund. Det betyder inte att alla ska vara lika. Tvärtom måste olikheterna få utrymme för att skolan ska bli en plats för mångfald och demokratisk samverkan mellan människor i ett jämlikt samhälle. Skolan spelar en central roll för att ge alla en grund att stå på och för att ge eleverna de redskap som behövs för att utvecklas i skolan men också under resten av livet.

Vänsterpartiet vill ha en skola där eleverna får det stöd och den stimulans som behövs för att ta emot, skaffa och söka kunskap. Kunskap är en demokratisk rättighet och inte en handelsvara. Vi vill därför ha en gemensamt finansierad och demokratiskt styrd skola där det är behoven som styr resurstilldelningen. I en likvärdig skola ges varje elev goda möjligheter att få sina behov tillgodosedda. På så sätt kan alla elever nå målen.

Om den sociala bakgrunden inte ska slå igenom kan resurserna inte fördelas som i dag. Vi kan inte sätta samma pris på varje elev. Mer resurser måste gå till skolor och områden där behoven är stora.

Fru talman! Jämställdhet har inte direkt varit den här regeringens signal. Vi har tidigare kunnat läsa om pengar som frusit inne trots att vi vet att det finns en mängd satsningar att göra på det här området. Skolministern har inte heller visat något större engagemang. Jag ser flera problemområden. Det handlar om hur aktuella läroböcker fortfarande in på

2000-talet ger en stereotyp bild av kvinnor och män. Det är skrämmande och oacceptabelt att skolan i stället för att bryta könsrollsmönster tvärtom tenderar att konservera desamma.

Den satsning som vi tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet genomdrev förra mandatperioden som innebar att kommunerna skulle utbilda en genuspedagog var bra men inte tillräcklig. De kommuner som har utbildat genuspedagoger har inte alla gånger förmått att använda sig av denna kompetens då de flesta fortsätter hundra procentigt på sina ursprungliga tjänster. Det här är slöseri med kunskap som är nödvändig för att vi ska nå ett jämställt samhälle. Därför vill vi göra ytterligare en satsning på genuspedagoger.

Därmed yrkar jag bifall till reservation 39.

Anf. 4 MATS PERTOFT (mp):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 9 om möjligheten att stänga skolor.

Vi debatterar i dag alla motioner från allmänna motionstiden om grundskolan. Det är egentligen synd att den moderatledda regeringen inte har lyckats komma fram med en skollagsproposition. Då hade denna debatt fått lite fart, och den hade varit meningsfull. Nu är den meningsfull så tillvida att vi på en mer teoretisk nivå kan diskutera hur vi vill ha skolan. Jag misstänker att regeringssidan inte kommer att kunna ge oss några klara besked om vad framtiden innehåller. Det är bedrövligt.

Det är också synd att utbildningsministern inte tycker att det är viktigt att i Sveriges riksdag diskutera grundskolans framtid och att han återigen lyser med sin frånvaro. Jag har svårt att komma ihåg när han senast deltog i en debatt med utbildningsutskottet. Det kanske hände i början av mandatperioden. Jag är inte säker. Han verkar i alla fall vara frånvarande och inte intresserad av att debattera med riksdagen.

Det är bedrövligt att regeringssidan inte lyckas få fram skollagen, vilket man förra mandatperioden sade att man skulle klara. Den moderata skolpolitiska talespersonen, Sten Tolgfors, sade då att alliansen skulle klara av att förhandla fram en sådan på tre månader. Det vore intressant att se vad som har hänt med de tre månaderna.

Vi har ingenting att prata om på den sidan från alliansens sida. Man verkar mest skjuta allt till långbänk. Det är klart att det är svårt att komma överens. Vi får avvakta och se hur man kommer överens och vem det är som vinner. Är det Folkpartiets förstatligande av skolan? Är det Moderaternas mer liberala skolsyn eller är det Centerpartiet eller Kristdemokraterna? Vi vet inte. Det betyder att vi inte kan veta hur skolan går vidare.

I stället är det vi från oppositionen – den rödgröna sidan – som utvecklar våra visioner.

När vi tittar på alla motioner som Miljöpartiet har lagt fram om grundskolan och som vi debatterar här i dag ser vi att det mycket handlar om hur vi får en bättre kunskapsbaserad skola, en modern skola – lite av det vi fick höra på det ytterst intressanta seminarium som utbildningsutskottet och arbetsmarknadsutskottet anordnade i går. Behållningen för min del var att vi hittills har pratat om att kunskap, utbildning och högskolebehörighet är en konkurrensfördel i globaliseringens värld. Nu fick

vi, på ett välgrundat sätt, höra att det egentligen inte är en fördel utan en förutsättning. Det är grundnivån i det framtida kunskapssamhället.

Utan detta är risken för arbetslöshet överhängande inom alla samhällsområden. Då måste man fråga sig hur vi arbetar i grundskolan om det, trots att vi i Sverige har en väldigt bred gymnasieutbildning, har ändrats från att vara en fördel till att vara en förutsättning.

Vi måste nu våga diskutera de här viktiga frågorna. Min fråga till allianspartierna är: Vågar ni ta steget att avskaffa timplanen till exempel? Det är något som vi i Miljöpartiet har drivit länge. Det är Sveriges mest välutredda och välutvärderade försök, ett av de allra största försöken som har genomförts inom svensk skola under lång tid. Sedan dras det i långbänk och förlängs för att ingen vågar fatta ett beslut som enligt försöksresultaten skulle ge skolorna större flexibilitet, större möjlighet att anpassa sig till elevernas förhållanden och möjlighet att arbeta vidare mer dynamiskt och mer utifrån elevernas och de lokala förutsättningarnas behov. Att anpassa skolan till individerna tycker vi i Miljöpartiet vore ett bra sätt att få ytterligare fart på skolans arbete med att uppnå bättre resultat.

Hur ser det ut med möjligheten för lärarna att få utbildning utifrån forskningsbaserade metoder? Hur ser det ut med möjligheterna för alla skolor att ha samma villkor och öppna för mer pedagogisk frihet även för kommunala skolor? Vi vet att starkare centralstyrning knappast gynnar den lokala entusiasmen och kreativiteten vare sig hos eleverna eller i skolorna.

Förutsättningen för lika villkor och större frihet är naturligtvis en klar tillsyn och uppföljning av vad som skapas i skolorna. Med andra ord handlar det om att man äntligen, från alliansens sida, vågar sätta ned foten när det gäller att snabbare stänga skolor som inte håller måttet, att avskaffa den automatiska rätten för friskolor att bedriva fortsatt verksamhet under överklagningstiden och att det prövas juridiskt, vilket den motion där vi reserverar oss handlar om. Det handlar också om att äntligen införa vitesföreläggande. Det är något som Skollagskommittén som jag satt i föreslog på förslag av Skolverket 2001, tror jag. Sedan dess har frågan dragits i långbänk. Fortfarande vet vi inte var alla partier står i frågan. Det vore intressant att veta om ni har kommit överens om frågan inom alliansen. Ni har ju fortfarande inte lyckats presentera ett förslag till skollag.

Mycket av detta är förutsättningar för en modern skola i dag.

Jag vill också lyfta fram något som vi i Miljöpartiet har engagerat oss mycket i och som jag själv är engagerad i på grund av att jag bor i Södertälje, nämligen undervisning på elevernas modersmål. Till oss i Södertälje kommer flera hundra elever om året direkt från Bagdad till förberedelseklasser. De har svårt att klara all undervisning på svenska från början. Det är, rättare sagt, omöjligt.

Ska de kasta bort tiden medan de lär sig svenska? Ska de vänta med att gå vidare i matte, engelska, fysik etcetera tills de har lärt sig svenska perfekt eller ska vi utnyttja möjligheten att det är elever som kommer från storstadsmiljöer och ofta är välutbildade? Ska de inte få gå vidare i ämnesutvecklingen parallellt med att de lär sig svenska genom att vi har ämnesundervisning på modersmålet?

Det är något som vi i Miljöpartiet också tycker är kunskapsfrämjande. Vi får bättre resultat genom det. Man möter på sikt det gemensamma målet genom att både lära sig svenska och utvecklas i ämnet.

Det är sådana frågor som är viktiga när det gäller att se vart grundskolan är på väg. Hur utvecklar vi den svenska skolan på ett konstruktivt sätt för att nå kunskapsmålen? Jag kan konstatera att allianssidan passar eftersom man inte har lyckats komma överens ännu. Det är beklagligt. Vi behöver faktiskt nya förslag. Vi behöver en utveckling av den svenska skolan som inte går tillbaka till att försöka begränsa kunskaper utan utvidga dem med större individualisering, större möjlighet till lokala utvecklingar och mångfald. Det är där vi växer.

Anf. 5 SOFIA LARSEN (c):

Fru talman! Det har varit stort fokus på skola och utbildningspolitik de senaste åren. Det är nog ganska länge sedan – om någonsin – det var ett så stort arbete kring skol- och utbildningsfrågor som det har varit den senaste tiden.

Under de två och ett halvt år som har gått sedan valet 2006 har alliansregeringen börjat på det stora arbetet med att lägga grunden för reformarbetet och stärka den svenska skolan. Det är en skola som ges förutsättningar att vara mer flexibel, en skola som ges förutsättningar med tidiga insatser, individuella möjligheter och stöd samt med en bra utvärdering – allt för att stärka den enskilda elevens möjligheter och utveckling och chans att uppnå sina mål. Det är en rättvis skola som alliansregeringen är på väg att bygga.

Skolans huvuduppgift är ju att se till att eleven får tillräckliga kunskaper för att kunna komma ut i arbetsliv, i fortsatta studier och klara sig i samhället. För att kunna sätta fokus ännu mer på skolans huvuduppgift har vi sett att det behövs fler reformer och ett kontinuerligt arbete för att ge lärarna och eleverna i skolan de verktyg de behöver.

Vi vet att mycket är väldigt bra i svensk skola. Vi har många duktiga och engagerade lärare och rektorer runt om i vårt land. Men vi får inte blunda för de utmaningar som också finns.

Jag tycker att det är synd att ett par av talarna som har varit uppe och diskuterat tidigare i debatten inte vill ta dessa utmaningar till sig. Vi har gjort det, och vi vill ge bättre förutsättningar.

Utmaningarna för den svenska skolan ligger bland annat i den ökade kunskapssegregering som har pågått i många år och i den minskade likvärdighet som vi ser inom skolor och mellan skolor. En annan utmaning är att en fjärdedel av de svenska eleverna som lämnar grundskolan inte har tillräckliga kunskaper, och det har vi också sett under flera år. Vad ger det för resultat? Jo, det leder till att alldeles för många inte kan ta steget in på gymnasieskolan och inte ens kan komma ut i arbetslivet. Detta går som en röd tråd. En tidig utslagning i skolan där man inte får med sig basfärdigheterna och inte kommer igenom grundskolan och gymnasieskolan gör att man hamnar i ett långvarigt utanförskap. Det är inte en rättvis skola.

En tredje utmaning är att stärka lärarna, deras status, deras utbildning, deras fortbildning men framför allt redskapen i vardagen så att de kan använda dem och utveckla dem inom sin profession. Det gäller för lärar-

na att kunna se ledarskapet och att de får verktygen i handen. Det har vi också fokuserat på.

Fru talman! För att eleverna ska lyckas och må bra i skolan krävs det att det också ges förutsättningar för lusten att lära i skolan. Det är kanske den största utmaningen att eleverna ska ha den verkliga lusten till kunskapen och till lärandet. För att det ska genomsyra skolan behöver vi också se till att dessa verktyg kommer på plats. Man behöver ta steget vidare, som vi nu har gjort, från de ganska fyrkantiga arbetsmetoderna och tankesätten som den tidigare s-märkta regeringen hade. Vi måste se till att öppna upp för flexibiliteten och det individuellt anpassade lärandet. Stöd och hjälp och en bra utvärdering måste också gå hand i hand inom skolan. Tidigt stöd anpassat till varje enskild elev tillsammans med en utvärdering gör att vi rustar varje enskilt barn på bästa sätt för att lyckas.

Jag skulle vilja påstå att vi inom allianspartierna och inom den nuvarande regeringen har ett annat synsätt på själva individen än vad den tidigare regeringen hade. Vi vill utgå från den enskilda människan. Vi vill sätta eleven i centrum vad gäller valfriheten och flexibiliteten. Vi är nämligen övertygade om att det är de tidiga insatserna som är viktiga i stället för att man lagar och lappar i efterhand som gjordes under alldeles för många år. Det ska vara en skola som erbjuder ramar och kramar från dag ett i stället för att sätta in åtgärder under de sista dagarna.

Vi vill också satsa på det entreprenöriella lärandet och entreprenörskapet inom hela utbildningssystemet. Det är viktigt att eleverna får med sig en annan typ av ”ta-sig-församhet” än vad som finns i dag. Ett entreprenöriellt lärande ska genomsyra skolans arbete. Fokus på detta läggs i de propositioner som har lagts fram och som kommer att läggas fram framöver.

Fru talman! Kvaliteten i utbildningssystemet blir inte högre eller bättre än de lärare och rektorer som vi har inom skolan och utbildningen. Det syns tydligt att en framgångsrik skola har just ledarskapet i fokus. Vi har alla fått ta del av McKinseys rapport, och vi har sett OECD:s genomgångar där detta visas extremt tydligt – sambandet mellan ledarskap, pedagogik och ett bra skolresultat.

Ledarskapet på en skola kan också många gånger vara helt avgörande för hur stämningen är på en skola och för hur kunskapsresultaten blir. Ledarskapet är överordnat både resurser och andra sociala delar kring en skola, det vet vi. Ledarskapet hos rektor och lärare i varje klassrum och i varje situation är viktigt. Att det finns utbildade lärare, att läraren har höga förväntningar på sina elever och att det finns en flexibilitet för den enskilda eleven är överordnat allting. Det är framgångsrika skolors signum, något som har varit en ledstjärna för oss i vårt arbete.

Fru talman! Jag tänkte nämna några delar från regeringens reformarbete som är kopplat till det betänkande om grundskolan som vi debatterar i dag. Detta reformarbete möter de utmaningar som vi ser inom skolan för att man ska kunna ge tidiga insatser och en mer individuellt anpassad skola som vi vill ha.

De tidiga insatserna började vi med redan från start och genomförde den läsa-skriva-räkna-satsning på 900 miljoner kronor som ska stärka basfärdigheterna under de första åren i skolan. Dessa pengar kan använ-

das till specialpedagoger, till sommarskola och till andra typer av insatser – allt för att tidigt stärka elevernas baskunskaper.

Speciallärarutbildningen kom tillbaka och startade hösten 2008. Det är också riktat till de elever som behöver stöd och hjälp.

Nu kommer mål och nationella prov i svenska och matematik att införas i trean för att man ska kunna göra en utvärdering av om de insatser som görs i skolorna ger resultat. Ingen ska hamna efter, och ingen ska kunna gå osedd genom skolan.

Vi har det stora lärarlyftet på närmare 4 miljarder för att stärka lärarnas verktygslåda.

Vi har också en MNT-satsning – matte, naturkunskap och teknik – på 500 miljoner kronor under kommande år för att stärka eleverna framöver.

Vi har också ett forskningsbaserat åtgärdsprogram mot mobbning för att öka tryggheten i skolan.

Vi stärker ledarskapet med en ny rektorsutbildning.

Det entreprenöriella lärandet kommer med strategi för entreprenörskap.

Den stora skollagen som Socialdemokraterna lade i byrålådan under flera år och som de inte orkade eller egentligen inte ens kunde komma överens om med sina dåvarande samarbetspartier är nu i slutskedet och kommer att presenteras före sommaren. Där ligger också mycket av det som är inbakat i dagens betänkande.

Förutom de konkreta åtgärderna har regeringen för 2009 gett 18 miljarder i extra resurser och extra skattesänkningar för våra kommuner runt om i landet. För 2010 låg det i den ordinarie budgeten en förstärkning på 21 miljarder kronor plus de extra 7 miljarderna för att vi ska se till att vi fortsatt kan ha bra välfärd – en bra vård, en bra skola och en bra omsorg i våra kommuner. Det handlar om resurser men också om konkreta åtgärder.

Fru talman! Om man tittar på oppositionens reservationer är det en väldigt spretig hög. Utomstående som också läser betänkandet kan nog fundera på om det över huvud taget finns något alternativ i Sverige vad gäller skol- och utbildningspolitiken och om det någonsin kommer att finnas ett alternativ.

Av de 69 reservationerna är det endast två reservationer som är gemensamma för s, v och mp i detta tjocka betänkande. Det är alltså spretigt värre och oenigt värre.

Socialdemokraterna vet fortfarande inte vilket ben de ska stå på. Å ena sidan följer de nu regeringen i flera olika delar. Men å andra sidan får vi höra att det i en debatt sägs en sak, i nästa debatt en annan sak och i en tredje debatt ytterligare någon annan sak enligt någon arbetsgrupp. Det är svårt att veta vad ni egentligen tycker. Vet ni själva var ni står i skolpolitiken?

Men den klassiska socialdemokratiska politiken är sig ändå lik – så lite valfrihet som möjligt, staten ska bestämma mer och människorna mindre. Men det som är bra – det vill jag säga – är att ni har ändrat er och också följt regeringen i flera delar när det gäller mål i trean, nationella prov och betyg. Men kan vi lita på det? Kan svenska folket lita på den breda överenskommelse som nu gjordes och det blocköverskridande beslut som fattades i riksdagen? Kan vi lita på att ni fortsätter med detta?

Vänsterpartiet fortsätter också sin kamp. Man är mot väldigt mycket. Man är mot friskolor, mot betyg och mot läxor. Det är mer viktigt med enhetlighet än frihet och mycket annat. Pengar och resurser är det som löser allt, inte hur och vad man ska göra.

Fru talman! Det finns bara ett alternativ i svensk skol- och utbildningspolitik, och det är det som regeringen står för – en skola för rättvisa, en skola för möjligheter och en skola för chanser för varje enskild elev.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.
(Applåder)

Anf. 6 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag har en känsla av att Sofia Larsens anförande i dag kommer att gå till historien. Hur man i detta ekonomiska läge kan tala i över tio minuter om skolpolitiken utan att nämna den kris som kommunerna just nu drabbas av är ganska fantastiskt. Fram till slutet av anförandet när hon började angripa oppositionen och använda tiden till det kunde jag skriva under på nästan varenda mening som sades – lust till lärande, kvalitet, hur viktigt det är att se varje individ, att ge rätt förutsättningar, att starta tidigt med insatser och så vidare.

Problemet är att Konjunkturinstitutet nu räknar med att 12 000 personer ska bort från kommunerna de närmaste åren. Jag vill därför fråga majoriteten: Hur många av lärarna kommer att få gå de närmaste åren? På vilket sätt ökar det möjligheten att se varje elev? På vilket sätt ökar det likvärdigheten i skolsystemet om vi gör oss av med tusentals lärare, precis som vi gjorde under 90-talskrisen?

Det är ett vägval man måste göra, och det är inte bara jag som säger det. Jag läste att Lärarnas Riksförbund sagt: Vi beklagar att kommunerna inte får extrapengar för 2009 och inga specialdestinerade pengar till skolan i den vårbudget som regeringen presenterat. Lärarförbundet har fyllt i med: Det här kommer inte att räcka för att stoppa varselvägen mot lärare och kommuner. Pengarna måste komma skolan till del redan nu. Det är nu lärare varslas.

På något sätt måste vi försöka hålla ordning på vad som är viktigt att göra just nu. Det ansvaret bär ni, Sofia Larsen. Ni väljer att inte prioritera skolan och ge dessa garantier så att de ska kunna behålla lärarna. Jag tror att det är fel prioritering. Min fråga kvarstår: Hur många tusen lärare räknar majoriteten med kommer att försvinna från Sveriges skolor de kommande åren?

Anf. 7 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Det är, skulle jag vilja säga, tur och mycket bra för svenska kommuner och landsting att Sverige fick en borgerlig regering vid valet 2006. Det har gjort att vi kunnat föra en finanspolitik som innebär att vi nu i detta krisens läge, den värsta globala krisen sedan andra världskriget, och trots den påfrestning som det innebär, kan stå relativt starka i Sverige. Om Socialdemokraterna hade lett Sverige under de senaste åren, med den slösapolitik som de förde, hade vi inte kunnat göra de offensiva investeringar som vi gjort under dessa år. Det gör att kommuner och landsting står bättre rustade än de hade gjort om Socialdemokraterna hade styrt.

Det är en tuff tid. Det är en tuff tid för den statliga politiken, för landstingspolitiken och för den kommunala politiken. Därför måste vi se till att genom de förstärkningar som görs – 2009 med 18 miljarder, 2010 med 21 miljarder samt de 7 miljarderna extra – ge ekonomiska muskler och dämpa så mycket som möjligt. Samtidigt kan vi inte bara skrota den idé- och utvecklingspolitik som vi vill se. Vi ger både resurserna och möjligheterna, och vi lyfter också fram verktygen. Det klarar inte Socialdemokraterna av att göra, och det tycker jag är synd.

Anf. 8 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Det är magstarkt att stå och berömma sig om finanspolitiken från regeringens sida. Ni ärvde ett överskott i statens finanser på 70 miljarder, Sofia Larsen, och lyckades med konststycket att sänka skatterna med 80 miljarder, mest för dem som redan har mest i samhället. Nu ser vi framför oss ett underskott i statens finanser på 150 miljarder. Det är en briljant stark finanspolitik! Ni sparade verkligen i ladorna för de svåra tider som kom! Det känns dock inte så – tvärtom.

Oavsett hur det är med det måste ni väl ha räknat på detta. Ni måste väl ha gjort en bedömning i er vårbudget – nu tillför vi inte kommunerna det som de krävt för 2009, nu tillför vi hälften av det som Konjunkturinstitutet säger att kommunerna behöver för att inte fortsätta att säga upp lärare. Därmed har ni gjort en bedömning, nämligen att ni ger ungefär hälften.

Betyder det att det är ungefär 12 000 lärare och annan skolpersonal som ska bort de kommande åren? Hur många räknar ni med ska bort? 7 000? 8 000? Är det en rimlig nivå för att stärka skolans utveckling, för att fler ska nå måluppfyllelsen, för att se varje barn, för att ge nya verktyg till skolan? Ni har väl räknat på detta? Hur många tusen lärare räknar ni med ska försvinna under de kommande åren?

Anf. 9 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Trots den enorma tillväxtperiod som vi var inne i under 2006 hade vi den högsta ungdomsarbetslösheten i Sverige på många, många år. Vi hade en skola där utslagningen var stor. Det individuella programmet var det största eller näst största. Ungdomar klarade sig inte igenom grundskolan och gymnasieskolan utan gick direkt ut i arbetslöshet. Det var under socialdemokratiskt styre i en period av tillväxt utan like i Sverige. Om det är några som står för det kalla, kyliga klimatet så är det Socialdemokraterna som inte rädde på ungdomars möjligheter, chanser, i skolan eller på arbetsmarknaden. Det var Socialdemokraternas ansvar, och nu försöker vi bygga någonting annat.

Jag förstår inte riktigt hur Socialdemokraterna tänker. Vi befinner oss i en global finanskris. Den drabbar inte bara Sverige, för då vore det någonting helt annat. Det är en global finanskris. Stora delar av världen är i en recession. Den kommer inte att gå obemärkt förbi någon – ingen kommun, inget landsting, ingen region och inte heller den svenska staten. Vi måste se till att dämpa verkningarna så gott det går och ge förutsättningar under tiden, muskler i form av resurser men också redskap.

Även om vi från statens sida delade ut alla pengar vi kunde skulle det inte spela någon roll, för krisen skulle ändå inte gå obemärkt förbi. Om

Socialdemokraterna tror det har de inte riktigt koll på ekonomin och politiken. Vi ger redskapen och resurserna för att så bra som möjligt hantera detta, och när det vänder ska den svenska skolan vara redo.

Prot. 2008/09:104
22 april

Grundskolan

Anf. 10 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Jag vill fortsätta där Mikael Damberg slutade. Vi har en unik situation i landet. Jag lyssnade mycket noggrant på Sofia Larsens inlägg, och jag kan liksom Mikael Damberg säga att jag ställer upp på mycket av det som sades, bland annat att vi behöver göra tidiga insatser. Det tror jag att alla skolpolitiker, åtminstone de jag känner, är överens om. Det behövs mycket mer av det. Vi kan titta på Finland som genom att vara bättre än Sverige på att sätta in tidiga insatser också når bättre resultat.

Då är frågan: Hur klarar man det i en värld där kommunerna i dag tvingas varsla inte bara på grund av ett minskande antal elever utan på grund av att skatteintäkterna tryter, finanskrisen slår till? Samtidigt vägrar alliansregeringen att skjuta till extra pengar i år. Det finns pengar för nästa år och man tricksar med pengarna genom att överföra dem i december. Hur kan Sofia Larsen stå och försvara neddragningarna när det antagligen kommer att leda till den största lärarminskningen sedan 90-talet? Då tog det sex år att återställa nivån. Hur kan alliansen stå i kammaren och försvara detta och på inget sätt förklara att man är beredd att ta konsekvenserna av det?

Är Sofia Larsen beredd att undanta skolan från nedskärningarna i Kommunsverige?

Anf. 11 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Det är bra att Mats Pertoft, precis som Mikael Damberg, håller med om mycket av det som vi gör, bland annat vad gäller tidiga insatser. Frågan är varför inte ni, Mats Pertoft, genomförde detta när ni hade makten och möjligheten. Varför var det inte viktigt då? Det var ju inte det. De stora insatser som nu görs kom ni inte ens i närheten av under den tid ni var i majoritet. Det är vi som har sett till att de möjligheterna och resurserna skapats. Det gäller till exempel läsa-skriva-räkna-satsningen där det läggs 900 miljoner kronor som skolorna i landet kan få del av.

Vi stärker den kommunala sektorn med 18 miljarder kronor 2009 och med 21 miljarder kronor nästa år. Därtill kommer extrasatsningen på 7 miljarder kronor. Det gör vi för att vården, skolan och omsorgen ska kunna få resurser.

Men det är klart att vi inte bara kan se till det. Kommuner, regioner och staten måste ta sitt ansvar på alla nivåer. Det kommer att vara några tuffa år. Vi kan inte blunda för dem. Men vi kan inte heller blunda för de andra delar som vi behöver se till: redskap i form av utvärderingar, insatser och en ny typ av styrning och möjligheter i ledarskapet. Vi tänker inte blunda för dem. Det är synd att ni gör det. Vi vill ge de redskapen till varje skola, varje lärare och varje rektor. Det är vår idé, och det är det som vi också genomför.

Anf. 12 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Vad alliansen föreslår vet vi väldigt lite om, eftersom ni fortfarande inte har presenterat skollagen. Det är en massa ord här, men ingen verklighet.

Jag föreslår att Sofia Larsen tar ett steg utanför den här kammaren och diskuterar detta med till exempel Sveriges Kommuner och Landsting på andra sidan Strömmen. Jag satt själv i Kommunförbundets ledning förra mandatperioden. Jag minns mycket väl när deras ekonomer då själva sade att de hade fått så mycket resurser att de inte kunde klaga över någonting. Nu är moderaten Anders Knape ordförande. Visserligen tackar han ödmjukt för de allmosor han har fått av regeringen nu, men han står tydligt och säger efter varje budget att det inte räcker. Kommuner går på knäna.

Ta sitt ansvar, säger Sofia Larsen. Ja, kommunerna tar sitt ansvar – och avskedar lärare. Det kommer att ta minst sex år att återställa skolan efter de nedskärningar som ni åstadkommer nu eftersom ni inte tillskjuter medel. Det kommer att ta minst de sex år det tog på 90-talet att återställa detta. Det hjälper föga hur mycket man än ändrar regelverken när det handlar om konkreta lärare i skolan.

Det är ni som ansvarar för detta. Det är ni som inte vill ge kommunerna tillräckligt mycket resurser – mycket på grund av att ni har satsat pengar på annat. Det är er sak att satsa pengar på annat. Men då måste ni ta ansvar för nedskärningarna i kommunerna och skolan. Detta drabbar alla. Min förra partikollega Gustav Fridolin publicerade häromdagen en bok där han beskriver vad som skedde under dessa sex år, när en hel generation fick sämre utbildning genom nedskärningarna på 90-talet. Det är ni som ansvarar för dessa nedskärningar, eftersom ni inte skjuter till pengar.

Anf. 13 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Inom den ekonomiska politiken tycker jag att det är viktigt att i det läge vi är i nu ha möjlighet att göra strukturförändringar på kommunal, regional och nationell nivå och se till att vi blir bättre förberedda när det vänder. Det handlar inte bara om riktade statsbidrag, utan också om andra strukturförändringar inom den ekonomiska politiken och arbetsmarknadspolitiken, om att skapa bättre rörlighet på arbetsmarknaden och se till att företagen får det mycket bättre så att de kan anställa. Fler företag kan då anställa fler, vilket gör att vi får pengar till välfärden. Det är en naturlig kedja, och det är det som den här regeringen ser till att ge bättre förutsättningar för.

Staten har inte pengar som kommer någonstans uppifrån och som man bara kan dela ut. Staten behöver ta in pengar från företagande och arbete. Därför ger vi förutsättningar för detta först, också för att vi ska kunna föra en ansvarsfull politik så att inte svenska folkets skattepengar totalt försvinner.

Men denna ansvarsfullhet visar inte ni. Det kommer surt efter om man inte har den ansvarsfullheten och ser till att den är riktig. Gör man inte det nu på ett korrekt sätt hamnar man i det läge vi hade på 90-talet, och där vill inte vi hamna igen. Det handlar därför om både de resurstillskott som sker till kommuner och de konkreta åtgärderna.

Vad gäller skollagen var Miljöpartiet själva med och lade förslaget i byrålådan. Ni hade chansen ihop med Socialdemokraterna att lägga fram det men hoppade av, för ni kom inte överens. Vänsterpartiet fick inte ens vara med där. Sedan var ni med på slutkälken. Det vi har gjort nu är en ordentlig genomgång. Man kommer före sommaren att redovisa väldigt mycket av det som är kopplat till dagens betänkande.

Prot. 2008/09:104

22 april

Grundskolan

Anf. 14 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Jag fortsätter på det spår vi är inne på, nämligen resurserna till kommunerna och skolan. Sofia Larsen säger att den tidigare socialdemokratiska regeringen inte gjorde några satsningar med oss och Miljöpartiet som stöd. Men vi lade specialdestinerade pengar i statsbidrag för att öka lärartätheten i förskolan. Det blev 6 000 fler förskollärare. Det var någonting som den här regeringen tog bort. Därmed har också lärartätheten minskat i förskolan. För att klara upp 90-talskrisen efter den förra borgerliga regeringen satsades det på 15 000 fler lärare. Vi hade också en satsning under förra mandatperioden på att stärka de särskilt utsatta områdena. Det var också någonting som den borgerliga regeringen tog bort. För vad då? Jo, för att sänka skatterna med nästan 80 miljarder kronor för de mest välbeställda i landet. Så har den politiken fortsatt. Man sänker skatterna och gör det bättre för dem som redan har det bra.

Sofia Larsen säger flera gånger att man ska ge stöd till skolan. Det ska vara kramar, lust och verktyg till lärarna. Detta håller jag med om. Men verktygen är försittning, avstängning och beslagtagande av mobiltelefoner. Ingenting handlar om det som faktiskt gör skillnad i skolan, nämligen fler lärare. Där står ni handfallna. Inga pengar! 2 700 lärare är varslade, och dem gör ni ingenting åt.

Anf. 15 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Den hårdaste politik som hittills har förts inom svensk skol- och utbildningspolitik står bland annat Rossana Dinamarca och hennes parti för. Man lät elever inom grundskolan lämna utbildningssystemet utan att de fått det stöd och den hjälp de behövde. Man kunde gå de första åren i skolan utan att kunna få stöd för att lära sig att läsa, skriva och räkna. Det som vi nu gör är att vi ger det stödet, ger tillbaka speciallärarna, ser till att lärarna får fortbildning, resurser och verktyg, satsar på ledarskapet i skolan. Men det vill inte ni genomföra tidigare när ni hade möjligheten och kopplingen till Socialdemokraterna. Nu ser vi heller ingenting gemensamt från er för att kunna ge stöd och rätta till detta.

Det Rossana Dinamarca och Vänsterpartiet har sagt är att pengar löser allt, oavsett om det är högkonjunktur eller lågkonjunktur. Det är Vänsterpartiets devis, något som egentligen är väldigt motsägelsefullt. Pengar löser allt, även när det var högkonjunktur som brann för fullt. Det handlar självklart om resurser. Det ska man ha respekt för. Men det handlar också om de konkreta redskap som finns att hantera i varje klassrum, på varje skola och i varje kommun. Det är viktigt, men det kunde inte Vänsterpartiet genomföra den gången ni hade möjligheten.

Anf. 16 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Jag noterar att Sofia Larsen inte vill svara på frågan vad hon och majoriteten tänker göra för att hindra varslen som ligger på lärare i dag.

Pengar löser inte allt, men det är nog rätt viktigt att ha lärare i skolan för att över huvud taget kunna garantera eleverna någon som helst utbildning av kvalitet. Men det är dem ni vill ha bort. Ni tror att det löses med tidigare betyg, försittningar och avstängningar, att det är det som ska ge de ökade kunskaperna. Men där har Sofia Larsen och regeringen fel. Det är lärarna som gör skillnad i skolan, och dem vill ni inte ha i skolan. Ni vill inte ens ha dem som finns i skolan, och ni vill inte ha fler av den varan, vilket jag tycker är väldigt märkligt.

Den här regeringen har konsekvent bedrivit en politik som verkligen står för utslagning där man inte ska kunna få en gymnasieutbildning som ger någon nytta när man kommer ut från den utan som leder rakt till arbetslöshet. Det är en urholkad gymnasieskola för en ganska stor del av eleverna som börjar där.

Jag vill återkomma till frågan, eftersom det kan vara intressant att få svar på den: Vad gör ni åt de 2 700 lärare som i dag är varslade och för att förhindra varsel? Det räcker inte med pengar år 2010. Pengarna behövs i dag.

Anf. 17 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Om vi skulle på Vänsterpartiets linje, oavsett om det var lågkonjunktur eller högkonjunktur, skulle vi verkligen inte ha råd att ha en enda lärare i svensk skola. Det Vänsterpartiet har föreslagit är egentligen helt absurda tankar om att vi skulle totalanställa alla människor inom offentlig sektor.

Ni räknar med att pengarna kommer uppifrån. De gör inte det. Pengar kommer från att vanliga människor arbetar och att vanliga människor startar och driver företag. Så får vi in skattepengar så att vi kan fördela dem till en god välfärd i hela landet till varenda människa. Så fungerar den politik som vi för och den marknadsekonomi som finns i Sverige.

Om vi ska få det behöver vi möjligheter för fler företag och se till att det lönar sig att arbeta. Det handlar om att göra så att människor med låga och normala inkomster får mer pengar över i sin plånbok och kan bestämma mer över sitt eget liv. Det är precis det som vi har gjort.

Människor med låga och normala löner har fått mycket mer över i sin egen plånbok. Det har vi varit med och sett till att få gjort. Det vi satsar på kommunerna, förutom konkreta satsningar och möjligheter för företagen är – jag upprepar det för tionde gången tror jag – 18 miljarder kronor för år 2009. För år 2010 blir det totalt 28 miljarder extra.

Det är resurser ut till kommuner runt om i landet plus de konkreta åtgärder som vi har.

Anf. 18 MARGARETA PÅLSSON (m):

Fru talman! När vi inom alliansen vann valet i september 2006 såg vi inom utbildningspolitiken fyra stora utmaningar framför oss. Vi såg det sjunkande kunskapsresultatet i skolan. Vi såg hur det i många klassrum var brist på arbetsro och trygghet. Vi såg hur läraryrkets status sjönk år

från år. Sist men inte minst såg vi hur allt fler ungdomar inte klarade av gymnasieskolan.

Vi såg hur en fjärdedel av alla elever, upp till 30 000 elever om året, lämnade gymnasieskolan utan godkända betyg. Det är de som nu finns ute i arbetslöshet och växande utanförskap. När högkonjunkturen kommer, den efterlängtnade konjunkturvändningen, kommer de att stå längst från arbetsmarknaden.

Vi har kommit en bit på väg med vår reformpolitik. Men det finns oändligt mycket kvar att göra. Med all respekt för regeringen och vad regeringen har åstadkommit säger jag ändå: Det räcker inte. Vi måste få ännu bättre lärare genom ny lärarutbildning och mer kompetensutveckling. Vi väntar på betygen i sexan, betyg i fler steg. Vi ser fram emot skolor där alla jobbar med forskningsbaserade program mot mobbning.

Det blir förfärliga konsekvenser både för dem som mobbar och de elever som blir mobbade. Var och en kan begripa att de inte har någon tid eller ork kvar för att inhämta kunskap. Det duger inte att skolorna har hemmasnickrade program som de hoppas ska göra skillnad. Vi måste veta vad vi gör i alla fall av kränkande behandling.

Vår läsa-skriva-räkna-satsning har nyss kommit i gång. För några veckor sedan hade vi nationella prov för treorna för första gången. Det var i höstas som vi började med skriftliga omdömen. Vi får nu tillbaka de speciallärare som ni socialdemokrater tog bort från skolan. Matte, no-ämnen och teknik får en tilldelning på 100 miljoner.

Det kommer att ta flera år innan vi får se resultaten av våra reformer och satsningar. Kommer de att räcka? Jag tror inte det. Vi måste också förändra attityden till skolan och lärandet. Utbildning är inte en gåva som ges till elever. Utbildning är någonting som måste förvärvas. Elever måste anstränga sig och vilja ha höga betyg. Elever måste inse att det tar tid att bli duktig i skolan.

Attityden till skolan och lärandet kommer från hemmet och föräldrarna. Hemmens socioekonomiska status slår mer och mer igenom på kunskapsresultat. Men är det för att föräldrarna är högskoleutbildade som de stöttar sina barn? Eller är det just attityden till utbildning som är annorlunda hos oss som har gått några år mer i skolan?

Föräldrar kan naturligtvis ha en positiv attityd till lärandet utan att själva vara högskoleutbildade. Det såg vi tydligt i Sverige under tidigare decennier, och vi ser det ofta hos våra nya svenskar. Men i Sverige har det blivit viktigare att diskutera och fördöma att elever tvingas betala 100 kronor för en skolresa. Det har blivit viktigare att fördöma vad kommuner och skolor inte gör och till exempel hur dålig skolmaten är än att fördöma att man saknar bra lärare, diskutera vikten av läxor och vikten av att göra sitt bästa.

Fru talman! Samtidigt som blockpolitiken är mer cementerad än någonsin i svensk politik har oppositionen svårt att enas i skolpolitiken. I betänkandet finns 69 reservationer. Av dessa 69 reservationer är två gemensamma. Det må vara viktigt med genuspedagoger och omprövning av betyg. Men det finns områden av större vikt inom grundskolan. Jag hoppas verkligen att ni slipper ta regeringsansvaret efter valet år 2010. Hur skulle ni kunna bli överens om skolpolitiken? Det spretar åt alla håll.

När det gäller betyg är Vänstern tydliga. De vill inte ha betyg alls och inte heller några skriftliga omdömen i grundskolan. Miljöpartiet vill inte

ha betyg men skriftliga omdömen. Socialdemokraterna vill ha betyg men inte skriftliga omdömen för de yngre barnen men väl för de äldre. Hur ska ni ha det med den saken?

En annan fråga där det spretar mycket är frågan om de fristående skolorna. Vad tycker oppositionen egentligen om fristående skolor? Socialdemokraterna betonar nationellt hur positiva de är till friskolorna, men verkligheten ute i socialdemokratiskt styrda kommuner än en helt annan. Vi ser ständiga påhopp och brist på likabehandling av friskolorna.

Miljöpartiet var under förra mandatperioden friskolornas bästa vän. Mikaela Valtersson gjorde vid flera tillfällen en heroisk insats tillsammans med oss i alliansen och motstod Socialdemokraternas och Vänsterterns försök att försämra det för friskolorna. Men tyvärr har inte Mats Pertoft samma vilja och ambition. Han verkar hellre samordna sig med Socialdemokraterna än göra något gott för friskolorna.

Och sen har vi Vänstern till slut. Ja, vad de tycker om friskolor är väl kort och gott nej till dem alla.

I grundskolan går en miljon elever. Den kostar så där en 80–90 miljarder årligen och är en av Sveriges viktigaste samhällsinstitutioner. Och det enda oppositionen är överens om är att regeringen borde satsa på genuspedagoger och att elever ska få överklaga betyg. Man tar sig för pannan!

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslagen i betänkandet i sin helhet. (Applåder)

Anf. 19 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Först det här med enighet eller inte enighet. Man kan väl fundera på ifall majoriteten i Sveriges riksdag och regeringen över huvud taget har något intresse att diskutera någonting som vi är överens om. Man kan utforma en skolpolitik där man bara betonar skillnader. Man kan försöka hitta problem och olikheter överallt, och så fokuserar man på det. Jag skulle också kunna göra det i den här debatten.

Jag tror att alla som lyssnar på den här debatten känner att den stora frågan i debatten är enigheten i kritiken mot att regeringen nu tillåter att tusentals lärare kommer att sparkas från Sveriges skolor. Jag tror att det blir en väldigt stor och viktig fråga för svenskt skolväsen de närmaste åren. Den här debatten kan nog gå lite till historien när vi tittar tillbaka på den här krisen och hur den borgerliga regeringen valde att låta besparingarna gå ut över skolan i stället för att göra ett annat val och se till att prioritera barns och ungdomars uppväxtvillkor i ett läge av kris. Men du får säga om jag har fel i att den här debatten har präglats av den enighet som har funnits i oppositionen på den här punkten.

Jag skulle kunna rabbla upp oenigheter hos er. Vad tycker ni egentligen om friskolor eller konfessionella skolor? Vad tycker Margareta Pålsson om Plymouthbrödernas skola? Ska de få starta skola? Björklund har varit väldigt tydlig i den frågan. Ska man få stänga skolor omedelbart och se till att de inte får drivas vidare i väntan på den juridiska prövningen? Jag tycker det. Vad tycker alliansen? Vad tycker ni om specialutformade program på gymnasieskolan? Vad tycker ni om omprövning av betyg? Vad tycker ni om Mats Gerdaus förslag om att privatisera vuxenutbildningen? Vad tycker ni om undervisning på modersmål? Vad tycker ni om studiestödet? Vad tycker ni om elevinflytandet?

Jag skulle kunna ha en debatt här om frågor där ni tycker olika. Men jag tror att svensk skola skulle tjäna mycket på en debatt om vad som förenar oss och att vi bygger långsiktighet i skolpolitiken.

Men återigen frågan om resurserna: Hur många tusen lärare bedömer du kommer att bli av med jobben de närmaste åren?

Anf. 20 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Det blir tydligen samma diskussion oavsett vem som står här och vem som står på andra sidan. Diskussionen gäller det viktiga: Hur är det med lärarna i vårt land? Och den kristallkulan tror jag ingen har, inte ens en gång Mikael Damberg. Ingen vet hur denna globala finanskris kommer att utveckla sig. Ingen vet när det vänder, när vi ser det berömda ljuset i tunneln.

Jag kan börja med de första tusen varslen av lärare som drog som en chock genom Sverige. Då svarade Sveriges Kommuner och Landsting att anledningen till varslen av de tusen lärarna var att elevantalet minskade och att om man räknade strikt på det borde Sveriges kommuner ha varslat 2 000, om man bara räknar på elevantalet. Det vill säga att Sveriges Kommuner och Landsting påstår att varslandet av de tusen lärarna inte har ett dugg med finanskrisen att göra. Nu kan man tycka att det vore bra med fler lärare, men det är ju en sak som kommunerna bestämmer i sina budgetar om de ska öka lärartätheten. Återigen: De 2 000 lärarna har inte med finanskrisen att göra.

Vi kan också se var det varslas mest lärare. Jo, mest lärare varslas i de kommuner som styrs av Socialdemokraterna, ofta med hjälp av Vänstern och ofta också av Miljöpartiet. Vi har gjort en genomgång och tittat på de kommunerna och sett att det ofta samtidigt görs någonting annat, det vill säga att det byggs simhallar, spaanläggningar och eventanläggningar, så det är alldeles tydligt vad oppositionen prioriterar. Det är verkligen inte lärare utan flashiga anläggningar.

Anf. 21 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag vet inte om Margareta Pålsson lever i verkligheten eller om Regeringskansliet inte har träffat någon kommunpolitiker som har tittat på skatteintäkterna och kostnaderna för socialbidragen de kommande åren. Det är dramatiska siffror. Det är kraftiga nedskärningar som väntar. Regeringen har valt att inte ge några pengar för i år. Och bara hälften av det som Konjunkturinstitutet kräver behövs för att inte behöva massuppsäga folk i kommuner och landsting, däribland lärare, de kommande åren.

Det är ett val ni har gjort, samtidigt som ni väljer att gå vidare och sänka skatten för Anders Borg och andra riksdagsledamöter med 13 000 kronor per år. Det är en prioritering man får göra om man tycker att Anders Borg förtjänar 13 000 kronor i år i skattesänkning eller om man tycker att skolorna och lärarna faktiskt är viktigare i ett krisläge. Jag gör den senare prioriteringen, och jag står för den prioriteringen, därför att politik är inte bara att prata, utan politik är också att välja och prioritera vad som är viktigast. Och i ett krisläge måste man bestämma sig för vad man prioriterar högst.

När det sedan gäller kommuner som väljer att göra olika prioriteringar är det inte bara så att regeringen väljer att inte ge kommuner de pengar

som behövs för att förhindra massuppsägningar av lärare. Det är så att ni också har kommit på en ny idé om medfinansiering. Kommuner och landsting ska i detta krisläge gå in och finansiera statliga vägar. Det är briljant tänkt. Fråga Huddinge kommun hur de ska göra! De har fått erbjudandet att nu gå in med 540 miljoner kronor för att finansiera Södertörnsleden. Det är en helt ny princip i Sverige att kommunerna ska betala statliga vägar. Snacka om att vältra över kostnader för vägarna! Sedan tar staten inte sitt ansvar för kvaliteten i grundskolan. Därtill har man förändrat a-kassesystemet så att kostnaderna vältras över på kommunerna för socialbidrag.

Det är klart att regeringen har ett ansvar för den uppkomna situationen. Ta det ansvaret och stå för det! Ni har gjort era val. Jag tycker att ni gör fel val. Ni borde passa på att lära er något av 90-talskrisen och faktiskt se till att försöka värna skolan i den här krisen och inte göra samma misstag som förra gången.

Anf. 22 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Vi är väldigt noga med att inte göra samma misstag som Socialdemokraterna gjorde under 90-talskrisen. Då var det stora nedskärningar i skolan. Vi gör allt för att skydda välfärdens kärna.

Vi har infört tre stycken jobbskatteavdrag. Socialdemokraterna säger ja till de två. Jag förstår inte varför Socialdemokraterna ideligen står och kritiserar vad de själva har röstat bifall till. Det måste jag säga är lite konstigt.

Mikael Damberg säger att kommunerna inte får några tillskott när kommunerna i år får 18 miljarder. Ja, jag vet vad som sker med socialbidragen, men med all respekt har de ju inte kostat 18 miljarder mer i år. De kommer att kosta mer, men hur mycket är det ingen som vet.

Nästa år får kommunerna 28 miljarder mer, och ni står och säger att vi inte skickar några tillskott till kommunerna. Men vi har ju inte, som ni verkar ha, några sedelpressar i källaren, för så fort det är någonting ska det vara mer pengar. Jag såg att Socialdemokraterna nu vill ha läxläsning på schemat i skolan. Alla dessa frivilliga försök som är på gång, alla människor som lägger ned sin tid för att barn som inte får hjälp hemma ska kunna få läsa läxor – nu vill ni ha det i skolan. Mikael Damberg rister på huvudet. Det var ju din partikamrat som sade det i radion och inte du, så jag kanske ska sluta prata om det.

Jag vill i alla fall innan min talartid är slut säga att i skollagen kommer ni att få svar på alla frågor om hur det blir med konfessionella skolor och andra frågor. Vi har klarat att få fram en skollag på mindre än tre år. Ni klarade det inte på sju år.

Innan sommaren kommer ska ni få läsa vad vi tycker om alla dessa saker.

Anf. 23 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Det är en spännande debatt det här. Jag undrar om man kan få några konkreta svar från alliansens sida eller om det bara blir icke-svar.

Först ett påpekande. Jag och Mikaela Valtersson är rörande överens när det gäller friskolepolitiken. Jag är ganska mycket ute på friskolor, och där möter jag mest att man är väldigt förvånad över att det är en

borgerlig alliansregering som inskränker den pedagogiska friheten och lägger fram väldigt detaljerade och styrande förslag när det gäller bidrag på lika villkor och som hotar de specialutformade programmen. Det är många förvånade över. Man hade inte väntat sig att en borgerlig regering på det sättet skulle hota den fria pedagogiken.

Detta är blockpolitik, precis som Margareta Pålsson säger. Den är mer cementerad än någonsin. Varför är det så? Jo, för att Moderaterna och alliansen har tvingat fram detta. Det är ni som har cementerat blockpolitiken.

Det vore bra om Margareta Pålsson kunde ta sig lite längre ut i verkligheten och se de problem som finns i kommunerna. Visst är det många lärare som är varslade på grund av ett minskat elevantal, men det är allt fler som blir varslade på grund av nedskärningar i kommunerna. Just den 90-talskris som Margareta Pålsson gång på gång tar upp ledde till neddragningar under sex år i kommunala skolor. Nu riskerar ni att administrera detta än en gång. Ni riskerar att genomföra de största neddragningarna i svensk skola på väldigt länge. Det rimmar illa med era högrävarande ord om allt annat, till exempel satsningar i de tidiga åldrarna etcetera. Det är mycket trevligt med matematikprogram och så vidare, men var är verkligheten?

Anf. 24 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Verkligheten säger att det aldrig någonsin har funnits så mycket pengar i svensk skola som det finns just nu. Vi ser stora, tunga orosmoln vid horisonten. Vi vet inte vad den globala finanskrisen kommer att innebära, men finns det någon som tror att vi skulle kunna låta kommunerna gå helt skyddade igenom en global finanskris? En del av kommunernas intäkter kommer från staten, men den allra största delen är avhängig av hur det går med arbetsmarknaden. Ingen regering i världen, inte ens en rödgrön regering, skulle kunna hindra det som händer på arbetsmarknaden.

Jag skulle vilja fråga Mats Pertoft om en intressant reservation som ni har, nämligen reservation nr 9. Där säger ni i Miljöpartiet att ni vill stänga de skolor som inte sköter sig. Den tankegången är inte främmande för mig. Vi har många gånger diskuterat om man ska kräva att dåliga skolor stängs. Hur ska det då bli? Det är ganska lätt att säga att fristående skolor ska stängas om de inte sköter sig. Det finns möjlighet för kommunerna att ta över de eleverna även om det skulle bli bekymmersamt på många ställen. Men Miljöpartiet och Mats Pertoft säger att alla skolor som inte sköter sig ska stängas. Jag skulle vilja höra hur det skulle se ut. Hur skulle det se ut i Gällivare där det är så låg kvalitet på undervisningen att de kommunala skolorna borde stängas? Hur skulle verkligheten se ut för de eleverna i Gällivare?

Anf. 25 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Det är bra att Margareta Pålsson läser våra motioner. Det vore bra om hon läste dem noggrannare. Det framgår mycket tydligt i motionen att det också handlar om att friskolor i dag har rätt att bedriva verksamheten vidare under överprövningstiden när tillståndet är indraget. Det är det vi vill överpröva och stänga dem tidigare. Det handlar inte om att stänga alla direkt.

Detta är väldigt intressant. Margareta Pålsson säger att det aldrig har funnits så mycket pengar i skolan tidigare. Det är inte så konstigt. Det har aldrig funnits så många elever i till exempel gymnasieskolan. Hon säger också att man inte kan skydda kommunerna helt och hållet. Jag håller helt med om det. Man kan inte skydda någon verksamhet i samhället helt och hållet. Vi befinner oss i ett globalt krisläge. Ingen regering kan skydda någon helt och hållet.

Problemet är att den här regeringen låter bli att skydda över huvud taget. Under 2009, sedan varslen har kommit, har det inte kommit ett enda öre mer till kommunerna på det här området. De har inte fått en enda respit. Många kommuner hoppades att det skulle komma någonting i vårpropositionen för 2009, men det kom inget. Nu är man tvungen att varsla desto mer. Det är nu vi ser vågen. Man har väntat och hoppats att alliansregeringen skulle ha lite medkänsla, lite sympati och lite ansvars-känsla för verksamheterna ute i landet, men det har ni inte. Ni skjuter inte till några pengar 2009 utöver den compensation för ökade kostnader som ni inte ens uppfyllde i höstpropositionen förra året enligt SKL.

Det är det som är problemet. Ni tar inte ansvaret att upprätthålla den allmänna välfärden, och det gäller särskilt skolan, som är ålagt er av Sveriges väljare.

Anf. 26 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Medkänsla för oss är 18 miljarder mer i år än förra året. Medkänsla för oss är 28 miljarder mer nästa år än 2008. Medkänsla för oss är att 5 miljarder betalas ut i december. Medkänsla för oss är att tänka på hösten när man lägger fram en budget som nu verkar för fjärde månaden av tolv. Man måste planera detta noga. Vi har inte system där vi budgeterar varje månad, utan det bygger på långsiktighet. Så fungerar vår regering till stöd och hjälp för alla.

Vi har en lågkonjunktur där vi som väl är stod bättre rustade än Sverige gjorde under den förra lågkonjunkturen. Vi har en lågkonjunktur där den svenska arbetsmarknaden ligger på en mycket högre nivå än den gjorde när den förra lågkonjunkturen inträffade. Det är vår regerings förtjänst. Det är väldigt bra, för även om vi nu ser det förfärliga att människor blir arbetslösa varje dag kommer det inte att bli så många arbetslösa när vi ser slutnotan som det hade blivit om arbetslösheten hade börjat från den lägre sysselsättningsnivå som fanns under er tid. Det är vi och stora delar av svenska folket väldigt tacksamma för.

Anf. 27 CHRISTER NYLANDER (fp):

Fru talman! Ekonomin har varit i fokus i denna debatt som i så många andra, och det är viktigt att den är det. Det är en bekymmersam situation Sverige befinner sig i just nu.

Många kommuners ekonomi är väldigt bekymmersam. Det svåra ekonomiska läget är en följd av den internationella finanskris som har drabbat Sverige väldigt hårt. En slutsats som jag tycker att man bör dra är att det ledde till en svaghet för svensk skola att kommunalisera den. Många kommuner har en finansiell bas som är alldeles för bräcklig. De har för få finansiella verktyg för att hantera sådana här situationer och se till att skolan klarar sig ur finansiella kriser och skarpa lågkonjunkturer.

Till och med under en stark högkonjunktur, som vi hade tidigare, var det många kommuner som hade svårt med ekonomin.

Som bekant var Folkpartiet emot kommunaliseringen av skolan. I dagarna har den arbetsgrupp inom Folkpartiet som har hand om skolpolitiken presenterat ett förslag på att staten åter ska ha huvudmannskapet för skolan. Det är viktigt för att säkerställa likvärdigheten i svensk skola och ge varje elev en chans att få en bra utbildning och god kunskap oavsett var man bor.

Det frågades tidigare i den här debatten var utbildningsministern är. Han är i Nederländerna för att där diskutera med sin motsvarighet om hur man tillsammans kan komma på nya sätt att lyfta upp skolan i Europa och i de olika länderna. Jag tror att det är viktigt att man använder sig av den möjligheten att se på andra länder och lära av varandra. Ska vi lyfta upp Sverige som kunskapsnation måste vi också se hur andra gör. För övrigt var han senast i torsdags här i kammaren för att svara på frågor om utbildningspolitik. Jag förutsätter att de i oppositionen som frågade var han var nu tog den möjlighet som fanns då att ställa sina frågor.

Fru talman! På Sandbäcksskolan i Sjöbo konstaterade man för drygt ett år sedan att två tredjedelar av eleverna höll på att missa behörighet till gymnasiet. Det var så många som inte hade tillräckliga kunskaper i svenska, engelska och matematik. Naturligtvis satte man in en lång rad åtgärder. Vid den första extralektionen i matematik kom fem elever. Efter tio minuter reste sig en av dem och sade: Jag har inte tid att vara kvar här för jag måste beställa tid för piercing. Två andra följde med henne ut ur klassrummet.

Rektorn på denna skola konstaterade ganska snart att trots alla insatser man gjorde behövdes det ytterligare någonting. Det fanns en inställning på den här skolan till både skolan och skolarbetet, och det var en av förklaringarna till de dåliga resultaten. Det fanns en antipluggkultur på skolan, och det gör det på många andra ställen också. Det är en situation där de som lyckas på proven får skämmas och där de som har ambitioner är utanför. Inte heller föräldrarna är alltid tillräckligt engagerade.

Men på den här skolan gav man inte upp. När jag kontaktade dem i veckan fick jag besked om att situationen nu ser betydligt bättre ut. Nu är det ungefär 70 procent av eleverna som ser ut att ha behörighet till de nationella programmen på gymnasiet. Det går att göra förändringar.

Den här skolan fick mycket uppmärksamhet i medierna, men situationen är liknande på många andra håll. Det finns flera ungdomsgrupper och kulturer där man har en antipluggkultur. Ska vi lyfta Sverige som kunskapsnation handlar det om att ha rejäla politiska reformer men också om att våga se det som Margareta Pålsson var inne på tidigare, nämligen att det behövs en tydlighet i synen på att kunskap är viktig och att skolan är viktig. Det handlar om samhällets värdering av utbildning, och det handlar om att förtydliga föräldrarnas ansvar. Men det handlar också om att våga säga att eleverna själva har ett ansvar att satsa på skolan.

Fru talman! Vi är nu inne i en reformperiod i svensk utbildningspolitik som i grunden kraftfullt kommer att förbättra Sveriges möjligheter framöver. Det är också en reformperiod som stärker de enskilda individerna, och det är därmed en liberal reformpolitik som vi från Folkpartiet naturligtvis är väldigt stolta över. Vi byter nu ut en flummig skolpolitik mot en politik där man har tydligt fokus på kunskap och där man har

tydliga kunskapskrav och höga förväntningar men också hjälper de elever som behöver extra stöd.

Vi lyfter förskolans pedagogiska roll och uppdrag. Vi gör en tidig uppföljning. Vi har fler betygsssteg och tidigare betyg, och vi ger tidigare och bättre stöd. Därutöver ger vi extra stimulans för dem som behöver det, för det finns de som vill gå lite snabbare fram.

En ny skollag är på gång som bland annat kommer att se till att lärare och rektor får större chans att etablera arbetsro på skolan. En trappa av åtgärder kommer att finnas där en av åtgärderna är att man ska kunna stänga av eller flytta de elever som stör andra men också förstör för sig själva.

Vi gör detta därför att vi vet att en bra arbetsmiljö är helt avgörande för bra arbetsresultat. Det gäller i arbetslivet, och det gäller också i skolan. Särskilt vet vi att de som behöver skolan allra mest också är de som behöver arbetsro allra bäst.

Mina kolleger har presenterat en hel del av de reformer som är på gång. Jag tänkte därför bara fördjupa mig i två av dem. Det som avgör hur det går för svensk skola och den reformpolitik vi just nu driver handlar om hur lyckosamma vi är och hur duktiga vi är på att se till att de bäst lämpade lockas till läraryrket. Det handlar delvis om att locka dem dit, men också om att därutöver ge dem en bra utbildning och kontinuerlig fortbildning med goda förutsättningar i klassrummet i vardagen.

Att höja läraryrkets status är kanske den allra viktigaste delen av skolpolitiken framöver om man ska sikta högt. Antalet förstahandssökande till lärarutbildningen har sjunkit drastiskt de senaste tio åren, men det går att vända. Det finns andra länder som har lyckats vända en sådan liknande trend, till exempel England. Norge är nu också på väg att ha ett program för att locka fler till läraryrket. Det måste vara mer poppis att söka till lärarhögskolan än att söka till *Idol* på tv.

Under 2009 kommer vi därför att presentera en ny lärarutbildning. Vi tycker att det behövs ökade krav och kvalitet men också att studietakten kan höjas. Vi vill ha lågstadielärare som ska vara experter på att lära barn att läsa, skriva och räkna. Vi ska ha gymnasielärare med djupa ämneskunskaper, och vi ska ha en förskolelärarutbildning som har en tydlig egen profil som därmed också stärker förskollärarnas status.

Vi måste också fortsätta med våra fortbildningssatsningar. Vi måste införa lärarlegitimation, tydligare behörighetskrav och bättre karriärvägar än vad som finns i dag. Detta är en av de allra viktigaste strategiska sakerna ett land kan göra för att höja sin skola men också för att därmed se till att man kan konkurrera i kunskapssamhället. Vi måste förmodligen också vara beredda att se till att lärarna får betalt för det de gör.

Fru talman! En annan fråga som ligger mig varmt om hjärtat är hur skolan kan användas för att förbättra integrationen och bryta segregationen. Många har säkert en bild av att vi i Sverige är väldigt duktiga på att ta emot nyanlända elever. På många håll är vi det, men det finns också många exempel på motsatsen. Bland de elever som kommer till Sverige efter grundskolans start är det väldigt många som inte klarar behörighetskraven till gymnasiet. Det är uppemot hälften av dem som inte gör det.

Om man gräver lite djupare i den senaste PISA-undersökningen om 15-åringars matematikkunskaper ser man att Sverige är ett av de länder

som har störst skillnad i matematikkunskaper bland 15-åringar när man jämför inrikes och utrikes födda. Bilden är inte riktigt den att vi är bäst i Sverige.

Det är viktigt att man har höga förväntningar på *alla* elever. Därför måste man säga nej till de experiment som går ut på att sänka ambitionerna för nyanlända elever. Tvärtom ska vi ha höga ambitioner och se till att Sverige blir bland de bästa på att ge utrikes födda elever en bra utbildning. Kvaliteten skiftar väldigt mycket ute i kommunerna. Framför allt skiftar kvaliteten när det gäller förberedelseklasserna. Vi tror att det behövs ett kvalitetslyft för förberedelseklasserna med tydligt fokus på inlärnin g av det nya språket men också där man får ämnesundervisning efter den nivå man är på. Det behövs en bättre validering av elevernas förkunskaper.

Att lyfta skolan i utanförskapsområdena är en av de viktigaste politiska åtgärderna som vi har framför oss de närmaste åren inom skolpolitiken. Det behövs att vi lyfter fram de goda exempel som finns, att vi sprider de saker som fungerar, att vi premierar framgångsrika skolor i utanförskapsområden och ser till så att fler lär sig av dessa så att de kan lyckas. Vi tror att det behövs magnetskolor i socialt utsatta områden där man faktiskt använder skolan som en effektiv murbräcka mot segregation.

Fru talman! Med dessa ord yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet. (Applåder)

I detta anförande instämde Karin Granbom Ellison (fp).

Anf. 28 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag vill först instämma i några saker, jag också. Jag tror att det här med kultur och förväntningar är oerhört viktigt. Man ska ha tydliga kunskapsmål men också bra uppföljning för att styra resurser tidigt. Jag tror också att det är viktigt att jobba med lärarnas status och att jobba med långsiktighet för att få in fler som vill söka till lärarutbildningen, liksom att jobba med lämplighetstester och AT-tjänstgöring. Men då är det också viktigt att inte sänka nivån på ämneskunskaperna i lärarutbildningen.

Jag tror att lärarutbildningen är ett sådant område där vi borde komma överens i brett politiskt samförstånd om hur den ska se ut, för det är en långsiktig reform. Jag ser fram emot att ha sådana diskussioner i utbildningsutskottet där vi har möjlighet att komma överens och skapa långsiktighet om majoriteten är villig att skapa samförstånd.

Sedan vill jag säga en sak om statens ansvar, för detta blir lite parodiskt. Först anklagas vi för att tycka olika. Sedan börjar Christer Nylander med att kräva att vi ska förstatliga skolan. Kommer det också i skollagen nu om någon månad? Jag bara undrar, för det är lite intressant. Man kan ju diskutera förstatligande av skolan, men med det sätt som regeringen nu hanterar den här växande skolkrisen på vore det väl inte så bra att förstatliga skolan nu när staten tar *halva* ansvaret för de kvalitetsbrister som skolan står inför framöver! Det är ju ett halvt statligt ansvar, så du tappar lite i trovärdighet. Du vill att staten tar ansvar, men du vill inte att staten går in och räddar skolorna från krisen. Det blir ju lite kons-

tigt. Varför ska ni då ta över? Är det för att fortsätta att inte satsa på skolorna när ni har fått ansvaret för dem?

Jag har ställt två frågor. Kan Christer Nylander svara på hur många lärare som han bedömer kommer att förlora jobbet de närmaste åren? Det var den första frågan. Den andra frågan är: Hur ser Folkpartiet nu på att Huddinge kommun till exempel ska ta 540 miljoner kronor från skolan och äldreomsorgen för att bygga Södertörnsleden? Det är en väg som staten borde finansiera. Är det rimligt att kommuner i det här konjunkturläget ska ta över statliga kostnader för infrastruktur?

Anf. 29 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Fru talman! Lärarutbildningsreformen blir en av de viktigaste vi gör under den här mandatperioden. Det är centralt att vi får en lärarutbildning som lockar bra och duktiga elever att söka sig dit, som ger dem en bra utbildning och som dessutom ger dem bra förutsättningar att sköta klassrumssituationen.

Det finns många brister i den lärarutbildning vi har just nu. Därför säger jag att det är ett av de viktigaste reformområdena framöver.

Remissrundan på Lärarutbildningsutredningen är precis avslutad. Det finns all anledning att läsa remissvaren väldigt noga. Det är bra och viktigt att vi får en lärarutbildning som är brett förankrad men som också har en förmåga att ge bra lärare till skolan.

Jag har läst en del av remissvaren och konstaterar att det finns en ganska god samstämmighet om att man behöver fördjupa till exempel ämneskunskaper hos många av de kategorier som ska bli lärare. Men det finns också ett behov av att ha tydliga inriktningar i lärarutbildningen där man blir expert på det som man ska utbilda sig i.

Mikael Damberg funderar lite kring kommunernas och statens ansvar. Han säger att jag är inkonsekvent. Samtidigt säger han själv att kommunerna ska ha kvar huvudmannaskapet för skolan, men det är staten som ska betala det som inte finns i dag.

Jag tror att ett av problemen är, och det är den analys som Folkpartiet gör, att när Socialdemokraterna valde att kommunalisera skolan gjorde de det av effektivitetsskäl och ekonomiska skäl. Vi ser nu att många kommuner inte klarar av att ta ansvar för skolan. Därför skjuter staten till pengar.

När Socialdemokraterna nu kritiserar regeringens ekonomiska politik måste man ändå säga att de inte är det minsta trovärdiga själva. Det är en brandkårsutryckningspolitik som har inneburit att man under de senaste åren har använt statens finanser så många gånger till alla möjliga utryckningar att det nu inte finns det minsta trovärdighet kvar för att en socialdemokratisk ekonomisk politik skulle innebära något extra till skolorna ute i kommunerna.

Anf. 30 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Frågan om den ekonomiska politiken kanske kommer lite långt från ämnet, men jag avsätter gärna en minut för det. Jag tror att svenska folket vet att Socialdemokraterna kan regera Sverige. Svenska folket vet att vi har tagit Sverige ur ekonomiska kriser förr. Det gör man inte genom att i en brinnande lågkonjunktur, då skola för skola kommer att tvingas säga upp lärare den närmaste tiden, sänka skatterna mest för

dem som har de högsta inkomsterna. Det är inte så man håller ihop ett samhälle, det är inte så man skapar utvecklingskraft och prioriterar det som viktigt. Ni gör en annan prioritering, och det får stå för er.

Ta gärna en diskussion om förstatligande av skolan med era borgerliga allianskompisar. Ni verkar inte vara helt överens. Jag tycker bara att du, Christer Nylander, är lite inkonsekvent när du säger att staten borde ta ansvar för skolan då vi har krisläge och Konjunkturinstitutet gör bedömningen att kanske 12 000 personer inom kommuner och landsting kommer att sägas upp de närmaste åren, däribland många lärare. Du säger att staten ska ta ett ökat ansvar, men så tar du inte det ansvaret. Då kan man fundera på vad du ska ha ansvaret för om du inte tänker ta det ansvaret. Vi tror inte att det är någon genväg att förstatliga skolan för att lösa alla skolans problem. Jag tror att det finns en poäng med närhet och dialog kring skolutvecklingsfrågor. Men staten har som garant för likvärdighet och alla ungas rätt till en bra utbildning ett ansvar för skolans finansiering, självklart.

Jag har ställt två frågor och hoppas att du kan svara på dem. Hur många tusen lärare bedömer Christer Nylander kommer att få lämna skolan de närmaste åren? Det är en ganska enkel fråga att svara på, tycker jag, eftersom regeringen måste ha gjort beräkningar av detta inför vårbudgeten och valt att inte prioritera det här området tillräckligt mycket.

Den andra frågan handlar om medfinansiering. Ni brukar tala om att man ska prioritera kärnverksamheten i kommunerna. Är det då rätt att kommunerna för första gången ska gå in massivt med medfinansiering av vägar? Jag tog Huddinge som exempel eftersom jag känner det från min egen region. De kanske ska gå in med 540 miljoner kronor i det här krisläget för att finansiera en statlig Södertörnsled. Är det rimligt?

Anf. 31 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Herr talman! Mikael Damberg inleder sitt inlägg med att säga att ekonomisk politik ligger lite väl långt från ämnet för den här debatten. Jag kan bara konstatera att nästan alla av Mikael Dambergs inlägg i debatten har handlat om ekonomisk politik. Sedan börjar han tala om infrastrukturpolitik. Han vill att vi ska diskutera vägar och vägfinansiering i debatten om grundskolan när det finns så mycket att diskutera om grundskolan.

Jag skulle kunna fortsätta att prata om den ekonomiska politiken där ni gång på gång det senaste året har krävt nya insatser från staten. Vi ska äga bilföretag, vi ska äga ett och annat företag, vi ska lösa den och den frågan. Slutsumman av allt detta är att ni inte är ett dugg trovärdiga när det gäller att se till att skolan får resurser.

Därför är det viktigt att vi har en alliansregering som sköter svensk ekonomi, som vågar prioritera och vågar säga nej till alla de lockrop som kommer från er.

Brandkårsutryckningar är också en del av er skolpolitik, det ser jag i er reservation här. Man ska skicka lärare i en brandkårsutryckning till skolor som inte fungerar. De helikopterlandar där och ska inom någon månad lösa problemen. Jag tror att man löser problemen i svensk skolpolitik på ett helt annat sätt. Man ser till att man lockar de bäst lämpade studenterna att söka sig till lärarutbildningen, ger en bra lärarutbildning

och fortbildning till alla lärare, utvärderar skolans resultat så tidigt som möjligt och sätter in resurser så tidigt som möjligt så att de som behöver extra stöd får det. Och man gör mycket annat. Det är just den politiken som Sverige nu genomför.

Infrastrukturpolitiken får vi ta upp i något annat sammanhang. Nu diskuterar vi utbildningsutskottets betänkande om grundskolan.

Anf. 32 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Det är intressant att veta att utbildningsministern är i Holland. Hoppas att han gör ett bra jobb där. Problemet är, som jag tog upp i mitt anförande, att jag inte kan minnas när han senast över huvud taget bevistade en av utbildningsutskottets debatter i riksdagen. Jag tycker att en utbildningsminister borde vara närvarande vid de viktigare debatterna, inte vid alla. Men att vara frånvarande i denna höga grad som utbildningsministern är tycker jag är anmärkningsvärt. Visst kan utbildningsministern anse att utbildningsutskottet är transportkompani för hans lagförslag. Men jag vet inte vad Christer Nylander tycker om att bli kallad för transportkompani.

Jag har en fråga som handlar om ekonomin och det ekonomiska läget. Jag noterade i vårpropositionen att regeringen konstaterar att man inte kommer att göra av med alla pengar för Lärarlyftet eftersom det är för få sökande. Här står Christer Nylander och berömmar sig, och jag tycker att Lärarlyftet är en bra satsning. Miljöpartiet har stöttat det, det är inget fel i det. Men även det drabbas av de ekonomiska neddragningarna i kommunerna, för kommunerna har inte råd att prioritera detta.

Det visar så väldigt tydligt hur er politik säckar ihop inför den här ekonomiska situationen, och ni är inte beredda att stötta skolan. Ni är inte beredda att se till att våra lärare verkligen får den fortbildning som de har sagt att de vill ha. Varför kan ni inte se till att ge bidrag som gör det möjligt för lärarna att fortsätta att få den utbildning och fortbildning som de så väl behöver? Det är en bra satsning. Inte ens era egna bra satsningar orkar ni stå upp för, utan vi ser ett moras. Vi kan räkna med liknande situation som vi hade under 90-talet på Sveriges skolor.

Anf. 33 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Herr talman! Mats Pertoft tycker att det är ett problem att han inte kan minnas när utbildningsministern var i kammaren senast. Det finns större problem i svensk skola än just det problemet. Det finns större problem som handlar om att kunskapsresultaten sjunker, som handlar om att det är för få som söker till lärarutbildningen. Det finns en antipluggkultur i vissa delar av samhället som gör att elever och föräldrar inte satsar tillräckligt mycket på skolan. Allt detta är ett större problem än att Mats Pertoft inte minns när utbildningsministern var här senast.

När det sedan gäller Lärarlyftet kan man konstatera att där är inkonsekvensen väldigt tydlig. Mats Pertoft säger att Lärarlyftet är en väldigt bra reform, men Miljöpartiet har aldrig genomfört något liknande. Mats Pertoft säger att lärarfortbildningen är extremt viktig, att kommunerna behöver hjälp att lösa det. Det är precis det vi har gjort. Vi har satsat miljard efter miljard för att stärka lärarfortbildningen. Vi har sett att inte ens under brinnande högkonjunktur har många kommuner prioriterat

Anf. 34 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Personligen tar jag de möjligheter jag får för att ha en debatt med Jan Björklund, senast förra veckan under frågestunden. Men jag konstaterar att Christer Nylander inte ens svarar på frågan om varför utbildningsministern inte vill närvara vid några av de skolpolitiska debatter som utbildningsutskottet har här i kammaren. I stället för att svara på ett hederligt sätt på frågan om resurserna till kommunerna blev det ett allmänt inlägg om att oppositionen inte har någon vettig politik.

Frågan är: Vad kan alliansregeringen göra för att ge kommunerna ekonomiska möjligheter att fortsätta satsningarna på skolan, fortsätta fortbildningen och fortsätta att se till att svensk skola kan växa i stället för att krympa? Det handlar om eleverna ute i skolorna, det handlar om lärarna och det handlar om resultaten. Det är det min fråga handlar om.

Då får jag ett intetsägande svar, som mer handlar om politisk retorik. Och visst kan Christer Nylander välja att ge sådana svar, liksom alla andra alliansföreträdare här i kammaren i dag. Jag kan bara konstatera att väljarna och Sveriges folk knappast blir klokare av detta.

Vi ser en regering som står still, som inte vågar göra de insatser som behövs ekonomiskt för att se till att skolan fortsätter ute i kommunerna. Vi ser en regering som är handfallen i denna fråga och i stället skjuter allting framför sig.

Anf. 35 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Herr talman! Utbildningsministern är på ett statsbesök i Nederländerna för att diskutera med deras utbildningsminister vilka lärdomar man kan dra av varandras åtgärder när det gäller att förbättra skolan. Jag tror att det är väldigt nyttigt för svensk skola att vi ibland lyfter blicken och lär av andra.

Detta tog jag upp i mitt inlägg, och jag tycker därför att det är lite konstigt att Mats Pertoft nu återigen frågar varför jag inte svarar på hans frågor om detta.

Sedan är det så här. Världsekonomin är nu inne i en väldigt besvärlig situation. Det började med en finanskris i USA, med problemen med bolån, och sedan spred den sig snabbt och mycket skarpt över hela världen. Det drabbade också svensk ekonomi och svenska statsfinanser. Jag tycker att det är viktigt att man då har en ekonomisk politik som är mycket seriös och mycket trovärdig och, på det sätt som alliansen nu också har gjort, tar del av situationen men också genomför viktiga reformer.

Det som oppositionen däremot har gjort – eftersom vi får frågan om detta hela tiden är det rätt rimligt att vi svarar på den – är att utlova pengar gång på gång. Det har inte funnits ett problem som har uppmärksamats i medierna som ni inte har velat slänga pengar till. Hade man genomfört den politik som ni nu står för hade det inte funnits några pengar alls att satsa på kommunerna i det läge vi nu befinner oss i.

Vi har, som mina kolleger tidigare anför, lagt in en hel del nya resurser till kommunsektorn under det här året. Vi kommer nästa år att flytta över ytterligare miljarder till svenska kommuner.

Faktum är att hela världen står inför en mycket besvärlig ekonomisk situation, och den kommer att märkas i Sverige och kommer att märkas i svenska kommuner. Ingen regering i världen kan lösa de situationer som ekonomin nu utsätts för. Framför allt skulle inte en rödgrön regering som lovar pengar till allt annat kunna göra någonting i den situation som vi nu befinner oss i. Därför ska vi vara väldigt glada över att vi har en regering som tar ekonomin på allvar.

Anf. 36 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Det finns många frågor som jag skulle kunna ta upp med Christer Nylander, men jag ska ändå försöka hålla mig till det som handlar om den ekonomiska politiken.

Christer Nylander sätter ganska stort fokus på läraren; att man ska höja statusen och förbättra lärarutbildningen och att det är viktigt med lämpliga lärare i skolan. Men samtidigt står vi i ett läge just nu där man varslar lärare. Skolan behöver fler lärare, men ni gör ingenting för att förhindra de varslen.

I ett tidigare anförande pratar man om att det är ett sjunkande elevantal. Men om vi skulle låta de lärare som är varslade i dag vara kvar skulle vi ändå inte uppnå den lärartäthet som vi hade läsåret 1990/91. Det är inte så att vi har för mycket lärare. Eller man kanske tyckte från den här regeringens sida att det finns för många lärare som tar upp syre i klassrummen – inte vet jag.

Man har också i anföranden här tidigare pratat om hur mycket pengar man ger. Det har varit 18 miljarder och 25 miljarder. Men det som kommunerna får nästa år är 7 miljarder.

SKL har kritiserat och sågat sättet att beräkna när man pratar om de här fantasisummorna och har sagt att man använder samma siffror om och om igen och i olika sammanräkningar. Men det som det de facto handlar om är 7 miljarder. Konjunkturinstitutet säger att det skulle behövas 12 miljarder till kommunerna. Men detta är återigen 2010.

Christer Nylander! Vad gör ni för att hindra de lärarvarsel som ligger i dag?

Anf. 37 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Herr talman! Det är inga fantasisummor, som tidigare sagts i debatten. Jag kan dra dem.

Det handlar om sänkt arbetsgivaravgift, som för kommunsektorn innebär 2,9 miljarder. Det är en nedsättning av arbetsgivaravgiften för unga som innebär 1,5 miljarder för kommunsektorn. Det handlar om fastighetsavgifter. Det handlar om generella och specialdestinerade bidrag. Vi har bland annat på skolans område genomfört en satsning på läsa-skriv-räkna som omfattar 1 miljard. Vi har från statens sida gått in och hjälpt till med fortbildning av lärare, som är en mångmiljardsatsning. Det är också väldigt mycket annat.

Staten har sett att kommunerna i den situation som var under högkonjunkturen och som är nu under den skarpa lågkonjunkturen inte har haft fulla finansiella muskler och andra muskler för att se till att skolan fungerar bra. Därför har staten gått in och stöttat ytterligare med resurser. Under nästa år kommer det ytterligare 7 miljarder och de kommande åren

ytterligare 5 miljarder till kommunsektorn, av just den anledningen att staten ser att kommunerna behöver stöd.

Samtidigt är det viktigt att se att i den situation som Sverige och alla andra länder i världen befinner sig i kan man inte sköta ekonomisk politik på ett sådant sätt att man lovar pengar till allting.

Rossana Dinamarca har lovat pengar till att stötta bilindustrin i sitt hemlän, och det är självklart att hon gör det som oppositionspolitiker från Vänsterpartiet. Men man kan inte sköta statens finanser på det sättet att man så fort det skrivs en insändare i en tidning på hemmaplan lovar nya statliga miljarder, eller att man så fort ett företag har problem lovar nya statliga miljarder.

Hade man genomfört den politik som Rossana Dinamarca står för hade vi haft färre sysselsatta i svensk ekonomi i dag och betydligt sämre statliga finanser. Då hade man inte kunnat göra någonting av det som vi nu gör för att stötta svensk skola.

Anf. 38 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Det har varit svårt att få majoritetspolitikerna att svara på frågan som ställs, nämligen: Vad gör den här regeringen för att hindra de varsel som ligger i dag? Hur ser vi till att de varslade lärarna kan stanna kvar i skolan?

De satsningar som Christer Nylander nämner här är ju gamla saker. Det är satsningar som ni har gjort tidigare. Det är inga nya satsningar. Jag förstår att SKL sågar det här förslaget. Man förmår inte ens göra någonting i dag.

Man hänvisar hela tiden konsekvent till att det här är en global kris. Javisst, det är det. Men det finns också ett nationellt ansvar. Det går att påverka den ekonomiska politiken. Men vill regeringen påverka den? Eller är det den råa kapitalismen som vi står inför och som vi har att bevittna, att det är så här det fungerar? Den som klarar sig klarar sig, och den som inte gör det är det synd om.

Låt mig komma tillbaka till den fråga som jag vill ha svar på, nämligen: På vilket sätt förhindrar ni att 2 700 varslade lärare kan förlora jobben?

Anf. 39 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Herr talman! Rossana Dinamarca säger att vi inte svarar på frågorna. Jag måste konstatera att jag har svarat på frågorna, och övriga företrädare för majoritetspartierna har svarat på frågorna. Att vi sedan inte svarar exakt så som Rossana Dinamarca vill att vi ska svara är en helt annan fråga, för Rossana Dinamarca står för en politik som vi inte står för.

Jag tror att svenska kommuner är väldigt glada över de satsningar som regeringen har gjort tidigare. Rossana Dinamarca kallar det gamla pengar, men det är de facto pengar som finns i kommunsektorn just nu. Det handlar om ganska stora resurser: 18 miljarder under året och ytterligare 7 miljarder nästa år. Så fortsätter det.

Rossana Dinamarca har röstat emot flera av de satsningar vi har gjort, och det innebär att de pengarna inte skulle ha funnits. Man kan inte säga att gamla satsningar och gamla överföringar från staten till kommunerna inte finns därför att de inte genomförs i dag. De pengarna finns i kommunsektorn i dag och används i kommunsektorn i dag. Det ska vi nog

vara väldigt glada för. Hade vi däremot fört den ekonomiska politik som oppositionen står för hade det i dag inte funnits några muskler alls från statens sida för att hjälpa kommunerna i den svåra situation som de är i.

Jag tycker att ni från oppositionens sida ska fundera på detta: Hur mycket vågar ni urgröpa svenska statsfinanser? Hur tror ni att det kommer att gå för svensk ekonomi och svensk välfärd om man för en ekonomisk politik som inte tar ansvar för att vi har ordning och reda i statsfinanserna? Skulle man göra det skulle vi ha fått en 90-talskris som skulle se betydligt värre ut de kommande åren än de problem som vi kan se nu när den internationella krisen slår så hårt mot Sverige. Det är viktigt att man i sådana här situationer tar ansvar för svensk ekonomi och inte bara lovar bort pengar, som Vänsterpartiet så ofta gör.

Anf. 40 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Herr talman! För några veckor sedan besökte jag en skola i norra Sverige. Det är en skola där rektorn har arbetat länge, både som lärare och nu som den med ansvar för att leda skolan. Rektorn sade till mig vid besöket: Tänk att det äntligen görs något i svensk skolpolitik! Hon har varit lärare i ungefär 25 år. Hon har varit ledare för skolan i ungefär 8 år.

Det enda hon nu tyckte var bekymmersamt var att det tog tid. Hon förstod att utredning tar tid och att det tar tid att ta fram propositioner, men hon var väldigt glad över det som alliansregeringen gör.

Vi kristdemokrater och alliansregeringen vill något med svensk skola. Vi har en vision och ett mål, och detta arbetar vi med. Det är en skola där kunskap och tydliga värden står i fokus, och det är en skola där både lärare och elever ska kunna känna sig stolta. Det är en skola där man känner trygghet och känner sig respekterad, och där varje elev får möjlighet att utvecklas till toppen av sin förmåga.

Det är en skola som ger eleverna de nödvändiga verktygen för att möta samhällets krav. Jag är fullt medveten om att vi inte kan åstadkomma denna förändring enbart genom politiska beslut, men politikens uppdrag är att ge engagerade och duktiga lärare och elever verktyg för att nå detta mål.

Kristdemokraterna och alliansregeringen får aldrig vara nöjda förrän varje elev går ut grundskolan och har klarat sitt uppsatta mål. Att man har fått de kunskaper man har rätt till måste vara den absolut största och viktigaste uppgiften för varje regering och varje ansvarsfull politiker. Men detta är ett mål som den tidigare socialdemokratiska regeringen aldrig vågade sätta upp och aldrig gav verktyg för att kunna nå. I stället lät man år efter år passera utan att ta tag i det faktum att var fjärde elev lämnar grundskolan utan att ha uppnått fullständiga betyg för att kunna komma vidare. Man accepterade att var tionde elev inte ens var behörig att påbörja ett gymnasieprogram.

Socialdemokraterna tog aldrig tag i de frågorna. Man lyckades inte. I dag säger Mikael Damberg i sitt anförande att Socialdemokraterna värnar det livslånga lärandet och att man vill satsa på kunskap. Men varför gjorde inte Socialdemokraterna det i regeringsställning? Varför väljer man att säga och göra det i opposition? När man satt i regeringsställning kom inte några förslag som tog tag i dessa frågor för att uppnå resultat. Man lät det gå.

Det var precis samma sak som med utanförskapet. Det var ju ett stort faktum när alliansregeringen fick väljarnas förtroende att leda landet. Socialdemokraterna tog aldrig tag i frågan om utanförskap. Det fick ligga. Det fick fortsätta. Enskilda människor för illa. Socialdemokraterna lät det ske.

Alliansregeringen och Kristdemokraterna vågar sätta in åtgärder. Det är en del som var viktig också i valrörelsen. Inriktningen var att grundskolans utmaningar ska lösas i grundskolan och att varje lärare måste få tid, förmåga och verktyg att se varje elevs behov och behov av stöd. Det går inte att göra som den socialdemokratiska regeringen med stöd av Vänsterpartiet och i någon mån Miljöpartiet gjorde, att liksom flytta grundskolans uppdrag till gymnasieskolan och hoppas på att det individuella programmet skulle lösa det som grundskolan inte klarade av. Nationella regler och uppföljningssystem kan aldrig ersätta lärarnas kompetens, men de ska vara ett stöd.

Herr talman! Ingen skola kan fullfölja sitt kunskapsuppdrag om eleverna inte känner sig trygga och uppskattade. Därför anser vi kristdemokrater att värdegrundsarbete vid sidan om kunskapsuppdraget är skolans mest grundläggande uppgift. Värdegrundsarbete är ett ganska krångligt ord, men vi vet alla att det handlar om att förmedla och förankra grundläggande värden och om att skolan tar ställning i frågor som människovärde, demokrati och solidaritet. Det handlar om människors lika värde, om det okränkbara människovärdet, om omsorg om svaga och utsatta, om individens frihet och om integritet. Det är grundläggande värden som har vuxit fram inom många kulturer och traditioner och som ligger till grund för internationella konventioner om mänskliga rättigheter.

Herr talman! Skolan ska förbereda barnen för ett liv som vuxna. Grundskolans uppdrag är – det vet vi – att förmedla kunskap och värderingar för ett gott liv. Det är lätt att låsa sig vid att skolan ska ha ett framåtsyftande arbete och uppdrag.

Jag tyckte att vi fick en bra genomgång i går, när vi hade en hearing i utskottet. Men vi ska också komma ihåg att skolpolitiken måste utgå från både elevernas framtid och deras nutid.

Herr talman! Jag är glad över att vi kristdemokrater tillsammans med våra kamrater i alliansregeringen tar frågor inom skolan på stort allvar. En lång rad nya reformer har vi redan föreslagit, och de är på väg att genomföras. Mina partikamrater har på ett mycket bra sätt gått igenom ett antal av de reformerna. Men jag vill ändå lyfta fram Lärarlyftet som en mycket viktig reform som nu utökas till Förskolelyftet. Det görs en läsa-skriva-räkna-satsning, och det kommer en ny skolinspektion. Vi kommer också att förbättra lärarutbildningen. En ny skollag är på väg inom kort. Det blir ökad status för läraryrket, och det kommer en värdegrundsstrategi, för att nämna några reformer. Allt detta var helt nödvändigt för svensk skola och sådant som den tidigare socialdemokratiska regeringen aldrig orkade genomföra.

I debatterna tidigare och i dag har jag och mina allianskamrater gång efter annan efterfrågat oppositionens utbildningspolitik. Jag förstår att hela oppositionen i dag väljer att debattera finanskrisen, en mycket viktig fråga. Men det är alldeles uppenbart att skafferiet är tomt. Den egna politiken lyser med sin frånvaro. Var är era förslag?

Herr talman! Jag har noterat, precis som Margareta Pålsson tidigare, att det är två reservationer som är gemensamma. Jag håller med om att genuspedagoger är viktigt. Att kunna ompröva betyg tycker jag också är viktigt. Men är det dessa två frågor som ska bära hela oppositionens utbildningspolitik?

Jag tycker att det är väsentligt och intressant att se att det i dag inte har kommit ett enda konkret förslag eller initiativ från Mikael Damberg, som ändå är representant för det största partiet i oppositionen. Rossana Dinamarca använder gamla retoriska grepp. I betänkandet säger hon och hennes parti nej och åter nej, men man säger ja till allt som handlar om att förstatliga.

Var finns då Mats Pertoft i det här? Var finns Miljöpartiets ändå något mer flexibla och mer individanpassade synsätt i skolfrågorna? Min förhoppning är att vi ska få se något mer av Miljöpartiets och Mats Pertofts skolpolitik när det, måhända, kommer en oppositionspolitik. Men att få se Rossana Dinamarcas och Vänsterpartiets avtryck i oppositionens politik framöver hoppas jag att vi i Sverige inte ska behöva vara med om.

Herr talman! Det finns mycket att säga, inte minst när det gäller fristående skolor och när det gäller ett antal förslag som alliansregeringen lägger fram, som jag skulle vilja utveckla. Men jag hoppas att vi ska få höra något om vad oppositionen gemensamt har att leverera inför valet när det gäller den oerhört viktiga frågan hur våra barn, våra elever, ska få möjlighet och rätt till den här utbildningen. Det handlar om att läsa, räkna och skriva och om att lärare får de verktyg de har rätt till och om att rektorer känner att de är oerhört viktiga i skolans fortsatta arbete.

Hur ser era förslag ut? Det är min stora fråga.

Herr talman! Jag vill med det här yrka bifall till förslaget i betänkandet i sin helhet.

(Applåder)

Anf. 41 KARIN GRANBOM ELLISON (fp):

Herr talman! Det har varit en intressant debatt med många angelägna frågor om hur vi ska få en bättre grundskola. Jag tänker enbart ta upp en fråga, och det gör jag utifrån att jag har skrivit en motion om åtgärder mot hedersrelaterat förtryck.

Hedersrelaterat förtryck måste angripas från många håll, och skolan är en del i det arbetet.

Förra veckan presenterades det en kartläggning av hur flickor och pojkar i Stockholm lever under hedersrelaterad kontroll. Den bygger på en enkätstudie där ca 30 procent av alla elever i årskurs 9 deltog och är gjord av Stockholms universitet.

Visst visste vi tidigare att många ungdomar i Sverige lever med hårda begränsningar i sin vardag, men nu har vi det alltså svart på vitt och kan i klartext läsa om detta.

Enkäterna visar att var tionde 15-årig flicka och 4 procent av pojkarna lever med hedersrelaterad kontroll och begränsningar.

De får inte ha pojk- eller flickvänner och förväntas lyda andras åsikter om vem de ska gifta sig med. De får inte delta i vissa skolinslag och har restriktioner beträffande vanliga fritidsaktiviteter.

Mer än en tiondel av dem som har svarat på enkäten förbjuds av sina föräldrar att delta i all skolundervisning. Vanligast är att de inte får delta

i undervisning om sex och samlevnad, i simundervisning och i idrott. Framför allt är det flickor som svarar att de inte tillåts delta för att det strider mot familjens religion eller kultur.

Anmärkningsvärt är att enkätsvaren visar att lärarna oftast eller alltid accepterar om föräldrarna inte vill att deras barn ska delta i olika skolinslag.

I skollagen finns det en paragraf som kan ge befrielse från skyldigheten att delta i obligatorisk undervisning, om så kallade särskilda omständigheter föreligger. Möjligheten att slippa undervisning kom till för att barn som inte bekände sig till den lutheranska läran skulle kunna slippa den kristendomsundervisning som fanns i Sverige fram till år 1969.

Den här paragrafen har blivit kvar trots att kristendomsundervisningen försvann. Nu nyttjas den alltså för andra ämnen.

Herr talman! Så här kan det inte fortsätta. Ytterst handlar frågan om jämlikhet och jämställdhet och om att motverka utanförskap. Det är inte acceptabelt att vissa ungdomar utestängs från undervisning och kunskap som samhället anser är viktig att ge till barn.

Alla barn bör till exempel ha rätt att få kunskap om människokroppens byggnad och funktion och att få information om preventivmedel och hur de kan främja hälsa och motverka sjukdom. Alla bör också få lära sig att simma, vilket kan vara en livsavgörande färdighet.

Det är sådana moment som ingår i skolundervisningen, biologi, sex och samlevnad och idrott. I dag är det alltså många barn som nekas och stängs ute från denna undervisning.

Nu när skollagen ska ses över bör därför regelverket på denna punkt stramas upp. Alla barn bör ha rätt och ges stöd för att delta i all undervisning. Att förstärka skolplikten innebär att ge enskilda elever ökat stöd för rätten att delta i all undervisning.

I arbetet med en lagändring bör det förstås finnas med en skyldighet för skolorna att föra en dialog med elever och föräldrar för att kunna hitta lösningar som fungerar bra, för att uppfylla alla obligatoriska moment och samtidigt visa respekt för religiösa och kulturella skillnader.

Avslutningsvis vill jag uppmana skolor att snarast se över sina rutiner för hur befrielse från undervisning går till. Jag är övertygad om att skolorna själva kan komma långt genom tydlighet och dialog med föräldrar och elever. Men på längre sikt behövs det en lagändring som ger rektorer, lärare och elever större kraft att hävda alla barns rätt till all undervisning.

(Applåder)

Anf. 42 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag vill först tacka Karin Granbom Ellison för det här inlägget men också för att hon uppmärksammar en väldigt viktig fråga.

Som ordförande för Fadimes minnesfond jobbar jag ganska mycket med de här frågorna, av och till. Det är bra att den här frågan får uppmärksamhet.

Jag tycker att det var ett väldigt balanserat inlägg – ibland kan allt bli svart och vitt i de här frågorna. Du efterlyste skyldighet till dialog, riktlinjer och skolornas eget ansvar och så vidare.

När man talar om skollagen bör man också fundera på: Vilken del av skollagen talar vi om? Vilka ska de här riktlinjerna gälla? Är det bara de kommunala skolorna? Eller är det i alla skolor vi tänker oss den här förändringen och de här tydligare reglerna?

Som jag ser det finns det en risk i alla de här diskussionerna, att vi på något sätt säger att det i den kommunala skolan blir omöjligt att föra en dialog med vissa grupper, vilket gör att man tvingar över elever till konfessionella skolor och kanske en ännu större begränsning.

Jag tycker att det är en viktig fråga att ha i minnet när man diskuterar de här frågorna. Men jag tyckte att ditt inlägg var både balanserat och klokt, så jag vill bara fråga hur du har tänkt.

Anf. 43 KARIN GRANBOM ELLISON (fp) replik:

Herr talman! Tack också till Mikael Damberg för en konstruktiv dialog mellan oss i denna fråga.

Den viktiga frågan att ställa sig är: Vilken kunskap tycker vi att alla barn behöver ta del av? Har vi då kommit fram till vilken kunskap vi vill ge till barn tycker jag att det är viktigt att den också ska ges till alla barn. Där måste vi vara tydliga.

Jag kan personligen inte se att det skulle vara en skillnad mellan kommunala skolor och fristående skolor, utan jag menar att det finns viktiga inslag i olika kurser som alla barn har rätt att ta till sig därför att det är färdigheter och kunskaper som de behöver för att leva i samhället och ha med sig i sitt fortsatta liv.

Men jag skulle gärna också vilja ställa en fråga till Mikael Damberg. Jag vill gärna veta om ni i utskottet och ni på er sida har några förslag på hur man ska komma åt den här problematiken, förutom att man är så luddig och säger: Vi måste ge skolorna mer i uppdrag att ge information om denna fråga.

Hur ska man ge skolan verklig kraft att stå emot de krav som finns från vissa föräldrar när det gäller att deras barn inte får ta del av vissa inslag i skolan?

Har du några förslag i den frågan?

Anf. 44 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag tycker att ingången med kunskapsrätt och lika regler för alla typer av skolor är helt rätt. Jag tror att det är så vi måste angripa de här frågorna, för här handlar det ytterst om värderingsgrunden för skolan och om mänskliga rättigheter. Då måste det gälla lika för alla. Det tycker jag är en bra utgångspunkt för den här diskussionen.

Det jobbiga med den här frågan är att det behandlas olika på olika skolor. En skola som Rinkebyskolan som kunde tänkas ha stora problem har inte ett enda undantag för detta, för det finns ett ledarskap, en insikt och en beredskap att hantera frågan. På andra skolor beviljas det undantag lite hipp som happ, och man har inte tänkt igenom frågan. Man har inte satt gränsen för vad elever har rätt till.

Jag tror alltså att det behövs en uppstramning. Jag ska inte säga att jag har en katalog med listor. Jag lyssnar gärna på dig och på andra som har

kloka inspel i den här frågan, för jag tycker att det är viktigt att vi tar tag i den och tar den på största allvar.

Sedan får vi fundera på om det är riktlinjer som krävs från Skolverket, om det är sådana saker som krävs, om det är en lagändring eller ledarskapsutbildning för rektorer och andra så att de tar sitt fundamentala ansvar. Jag är öppen för alla de diskussionerna. Det viktiga är att vi talar om mänskliga rättigheter, för de här unga tjejerna och killarna har mänskliga rättigheter som de har rätt att upprätthålla i vårt land. Det får inte råda någon form av tvekan kring de frågorna.

Anf. 45 KARIN GRANBOM ELLISON (fp) replik:

Herr talman! Då är jag glad över att den här frågan har uppmärksamats och att vi fortsätter att jobba med den. Det här handlar inte bara om ett antal enstaka barn som inte tar del av utbildning. Det handlar faktiskt om en hel grupp av barn. Vi ser också att det är hedersrelaterat förtryck. När det gäller de dispenser som ges i dag tror jag att vi måste vara mycket mer medvetna om vad det är som händer ute på skolorna. Vi måste fortsätta att jobba med att alla barn har rätt att ta del av alla obligatoriska inslag i skolan.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

Prot. 2008/09:104
22 april

Grundskolan

*Barnomsorgspeng
och allmän förskola
även för treåringar*

10 § Barnomsorgspeng och allmän förskola även för treåringar

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2008/09:UbU11
Barnomsorgspeng och allmän förskola även för treåringar (prop.
2008/09:115).

Anf. 46 PETER HULTQVIST (s):

Herr talman! Svensk förskola är ett internationellt föredöme. Den har i olika internationella sammanhang betecknats som världens bästa. OECD har i en rapport från 2006 konstaterat att ribban i svensk förskola ligger skyhögt över den i andra länder.

Såväl omfattningen på den svenska förskolan som kvaliteten i dess verksamhet är det som väcker positiv uppmärksamhet. Vi har därför all anledning att vara stolta över den svenska förskolan.

OECD har markerat vikten av att små barns lärande och omsorg har en stark ställning inom ett lands utbildningsväsen, att verksamheten ska kunna erbjudas alla barn, att all personal har adekvat utbildning och goda arbetsförhållanden, att det finns en strategisk kvalitetsutveckling, systematisk statistikinhämtning och långsiktig forskning och utvärdering. Det ska också finnas en stabil finansiering med i huvudsak offentliga medel.

I en annan rapport beskriver OECD vikten av att se till det sociala sammanhang som barn befinner sig i, helhetssynen på ett barns välbefinnande, respekten för ett barns naturliga strategier för lärande och ett demokratiskt perspektiv på barns lärande och omsorg. Allt detta ansåg man inom OECD känneteckna den svenska förskolan.

Vi har i Sverige en stabil och väl fungerande förskola som innebär starten på det livslånga lärandet. Av den anledningen är det för oss socialdemokrater självklart att satsa på förskolan som det stora och viktiga huvudalternativet. Vi vill rikta resurser till förskolan, anställa mer personal, minska barngruppernas storlek, utbilda personalen, värna om kvalitet och pedagogik. Vi vill införa en särskild lag, en kvalitetslag som garanterar kvaliteten inom förskolan.

Det barnen lär sig i förskolan har avgörande betydelse för deras förmåga att tillgodogöra sig den framtida skolundervisningen. Varför då inte satsa på att göra förskolan ännu bättre, bromsa storleken på de nu allt större grupperna och utveckla det som Sverige får en positiv uppmärksamhet och internationell respekt för?

I stället öppnar nu regeringen för något som kallas för pedagogisk omsorg och barnomsorgspeng. Förbudet att driva barnomsorg utan tillstånd avskaffas samtidigt som man inte behöver ha personal med pedagogisk utbildning. Kvalitetskraven ska inte vara desamma som i förskolan.

Samtidigt ska det vara möjligt att avgränsa antagningen av barn till de familjer som ingår i det här systemet i en så kallad flerfamiljslösning. I praktiken innebär det att flera familjer i en trappuppgång kan gå ihop om en barnomsorgslösning och kvittera ut mycket stora pengar från kommunen utan att garantera den pedagogiska kvaliteten i verksamheten.

Vi anser inte att det här är tillfredsställande. Jag tycker att det finns skäl att ifrågasätta beteckningen pedagogisk omsorg som man nu sätter på den verksamhet som barnomsorgspengen ska finansiera. För att använda sig av begreppet pedagogisk verksamhet måste det finnas en tydlig koppling till utbildad personal. Så är inte fallet i regeringens förslag. Det finns glidningar i formuleringarna när det gäller vad det är för personal som ska sköta det här.

Det är anmärkningsvärt. Därför är begrepp som annan barnomsorg eller annan skolbarnomsorg lämpligare ord för att beskriva verkligheten bakom det här förslaget.

Är inte barnen värda den allra bästa start de kan få i livet? Är det inte rimligt att man tillförsäkrar sig en kvalitet i verksamheten som gör att grunden för skolstarten blir den bästa möjliga? Varför sänka ambitionerna när vi lever i en tid då det livslånga lärandet borde vara en självklarhet?

Hur stor efterfrågan kommer att bli på denna pedagogiska omsorg är det svårt att ha en ordentlig uppfattning om. Är det verkligen en efterfrågad reform? Andelen barn i förskolan har konstant ökat medan efterfrågan på annan verksamhet har minskat, trots att det finns en möjlighet att välja familjedaghem.

Regeringen avsätter 220 miljoner till denna nya verksamhet, den så kallade pedagogiska omsorgen inom ramen för barnomsorgspengen. De pengarna hade behövts inom förskolan i stället för att de riskerar att gå till barnpassning arrangerad via närmaste granne eller utbildad personal.

Risken finns att hård åtstramning i den kommunal verksamheten, vårdnadsbidrag i vissa kommuner och barnomsorgspeng samfällt kan bidra till kvalitetsförsämringar i förskolan. Den allt kärvare ekonomiska situationen i kommunerna bidrar till större barngrupper och en hårdare vardag i förskolan. Risken är uppenbar och stor att kvaliteten successivt

försämrar. Både vårdnadsbidrag och barnomsorgspeng – i det senare fallet trots visst statsbidrag – riskerar att långsiktigt urholka förskolans ekonomiska bas.

Ett annat problem är förhållandet att invandrarfamiljer som väljer flerfamiljslösningar inom ramen för barnomsorgspengen riskerar att barnen får sin kontakt med det svenska språket uppskjuten. Det är definitivt inte bra. Det försvårar skolstarten och gör att dessa barn har en sämre bas för att tillgodogöra sig skolundervisningen. En så tidig och intensiv kontakt som möjligt med det svenska språket är mycket viktig.

Det är märkligt att regeringen inte lägger allt krut på att värna och utveckla förskolan. Där har vi en bra och fungerande verksamhet som nu riskerar att kraftigt försämrar, framför allt med anledning av kommunernas ekonomiska situation. I stället vänder man fokus till nya reformer och åtgärder som knappt varit efterfrågade och som remissinstanserna ifrågasätter nyttan av.

Exempelvis anser Göteborgs universitet som bedriver forskning på förskoleområdet att mångfalden kan innebära att barnomsorgen blir en affärsidé med det övergripande syftet att tjäna pengar i stället för att tillgodose barnens rätt till omsorg och utbildning. Hur enkelt blir det att följa upp den verksamhet som bedrivs i hemmet av flera familjer i samverkan? Det är en i sammanhanget mycket relevant fråga.

LO och Kommunalarbetsförbundet anser att förslaget kan vara negativt för kvaliteten inom förskolan, eftersom kommunernas resurser splittras upp på för många små verksamheter. Mittuniversitet anser att förslaget kan innebära ett tidigareläggande av segregering av barn med olika bakgrunder. Lärarförbundet varnar för att etableringsfrihet kan öppna för verksamheter som inte delar det svenska skolsystemets värdegrund.

Regeringen ger sig in på ett vågspel i sin politik som riktas till de minsta av våra medborgare, nämligen barnen. Man ger sken av att öka valfriheten, men i verkligheten öppnar man dörren till sämre kvalitet. Varför? kan man fråga sig.

Det som OECD och andra har konstaterat som mycket framgångsrikt för Sverige borde även vi uppskatta, ta till oss och utveckla i stället för att satsa på sidospår. Regeringens förslag om barnomsorgspeng är ett rejält sidospår.

Socialdemokraterna föreslår en särskild kvalitetslag för förskolan som garanterar att all förskoleverksamhet som finansieras med offentliga medel lever upp till kvalitetskrav. All verksamhet måste ha utbildad personal och kontinuerligt kvalitetsgranskas. I dessa kvalitetskrav ska finnas en norm för gruppstorlekar och kriterier som omfattar områden som service, tillgänglighet, inflytande från föräldrar och kompetensutveckling för personalen och så vidare.

Vad gäller förslaget om allmän förskola även för treåringar har vi redan föreslagit det, och vi välkomnar det. Vi vill att det genomförs från den 1 juli 2009.

Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 2 och 4.

Prot. 2008/09:104
22 april

*Barnomsorgspeng
och allmän förskola
även för treåringar*

Anf. 47 ROSSANA DINAMARCA (v):

Herr talman! Förskolan är en rättighet och en möjlighet för alla barn. Förskolan är det som lägger grunden för det framtida och livslånga lärandet.

Därför är det av oerhörd vikt att verka för att stärka kvaliteten i förskolan. Vi har medverkat till de senaste årens reformer av förskolan som har gett ökad tillgänglighet och förbättrad kvalitet. Bland dessa reformer kan nämnas maxtaxa, statsbidrag till personalförstärkning, rätt till förskola för barn till arbetslösa och föräldralediga, allmän förskola för fyra- och femåringar, läroplan för förskolan, förtydligande av det pedagogiska ansvaret samt skyldighet för kommunen att erbjuda förskola.

Den målmedvetna satsningen på förskolan har gjort att den internationellt sett intar en särställning vad gäller tillgänglighet, kvalitet och pedagogisk utveckling. Förskolan är också viktig för att utjämna klasskillnader och öka jämställdheten. Dessutom tillhör den de institutioner i samhället som har allra störst förtroende.

Vi har tidigare lämnat förslag för att förbättra kvaliteten. Bland annat behövs det mer personal för att minska gruppstorlekarna. Vi vill att kommunerna ska vara skyldiga att anordna barnomsorg på obekvämt arbetstid. Vi vill också att modersmålsstödet ska stärkas.

Herr talman! Regeringens förslag till förändringar av förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen innebär på nästan alla punkter att den framtidssträvande och progressiva utvecklingen inom det här området nu bryts. Barns behov av pedagogisk verksamhet till stöd för sin utveckling ställs i bakgrunden. De borgerliga anser att det är viktigare att kommersialisera förskoleverksamheten och skapa vinster för företag.

Visserligen förstärks förskolans uppdrag genom att allmän förskola införs även för treåringar, men förslaget om att införa en barnomsorgspeng motverkar det positiva med detta, eftersom tillgängligheten och kvaliteten i verksamheten kommer att försämrats. Det blir sämre insyn och lägre krav på dem som driver förskoleverksamhet. Kommunerna får usla förutsättningar att planera verksamheten. Erfarenheterna från de marknadsliberala experimenten i grund- och gymnasieskolan gör också att man kan befara att kostnaderna kommer att öka. Det får givetvis negativa konsekvenser för kvaliteten i den kommunala förskolan, medan de privata förskoleföretagen går med vinst. Läger man dessutom till de tidigare förändringarna med fri etableringsrätt för förskolor och vårdnadsbidrag står det klart att barn inte står högt i kurs hos borgerligheten.

Trots att en kommun har full behovstäckning kan nya förskolor startas och beviljas kommunala bidrag som tar ekonomiskt utrymme från övriga förskolor, och det kan i värsta fall leda till att kommunala förskolor hotas av nedläggning mot föräldrars och barns vilja. Det är inget hittepå; det är det vi ser i dag när det gäller både grund- och gymnasieskolan.

Så länge kommunerna har ekonomi- och planeringsansvar för förskolan är det också de som ska ha beslutanderätt om etablering. Därför anser vi att etableringsrätten bör avskaffas.

Med detta vill jag yrka bifall till reservationerna 1 och 3.

Herr talman! Under föregående debatt efterlyste Gunilla Tjernberg Miljöpartiets syn på utbildningspolitiken i det rödgröna samarbetet. Det här är en sådan punkt där jag kan redovisa det.

Vi på den rödgröna sidan har lite olika ingångar i frågan, men vi kommer till samma slutsats, nämligen att förslaget om barnomsorgspeng inte är bra. För Miljöpartiets del handlar det här om en diskussion som vi har fört väldigt länge i vårt parti, lika länge som vi har diskuterat friskolor – vilket är sedan Miljöpartiet startade. Vi har varit pådrivande i att ta fram friskolelagstiftningen i Sverige, och vi är fortfarande starka förkämpar för den: lika villkor för alla skolor, oberoende av huvudmän.

När det gäller barnomsorgen och den delen som behandlas i denna proposition, barnomsorgspeng, har jag ställt frågan till miljöpartister runt om i landet: Är detta en fråga? Är detta ett problem? Är detta någonting som väger så tungt att vi bör tumma på det kommunala självstyret?

Det är den diskussionen jag tycker att man bör föra. Jag tycker inte, och Miljöpartiet anser inte, att riksdagen ska lägga sig i frågor som man kan hantera på lokal nivå om inte behovet finns och om det inte behövs någon så kallad minoritetslagstiftning eller någon rättighetslagstiftning eftersom behovet är så stort att det inte tillgodoses.

På min fråga har man svarat att nej, vi känner inte igen frågeställningen. Jag har tittat lite grann på Sveriges Kommuner och Landstings statistik när det gäller till exempel familjedaghem. Som bland annat Peter Hultqvist tog upp har de minskat rejält, från 59 000 barn år 1998 till 21 500 år 2007. Det är en minskning med nästan två tredjedelar.

Samtidigt har andelen enskilda familjedaghem fördubblats. Då måste jag, förutom det gensvar jag fått från mina partikamrater, ställa mig frågan: Behövs det en rättighetslagstiftning för att detta inte fungerar i dag? Borde riksdagen tumma på det kommunala självstyret i denna fråga?

För Miljöpartiets del svarar vi nej. Det behövs inte i dag. Vi har inga dagbarnvårdare som knackar på dörren och som inte får sina tillstånd, som inte får utöva sin verksamhet. Vi har ingen stor opinion i frågan om enskilda verksamheter som känner sig förfördelade av kommunal byråkrati.

Detta tycker jag att vi i riksdagen bör ta till oss. Vi bör respektera det kommunala självstyret och respektera att människor ute i Sverige kan styra sina verksamheter på ett demokratiskt sätt, att det fungerar. Vi menar att mångfald, det ska vi ha, men vi ska inte ha en riksdag som lägger sig i vad kommunerna gör utan att det är absolut nödvändigt.

Den diskussionen för vi i alla fall i Miljöpartiet. Vi för den även när det gäller friskolor och så vidare hela tiden. Jag hoppas att den diskussionen är levande också inom alliansen när man nu har lagt fram det här förslaget, för det måste ju finnas en tydlig anledning till att man har valt att köra över det kommunala självstyret i denna fråga.

Jag minns fortfarande hur det var i den debatt som ledde till friskolelagstiftningen. Den var stor, den var stark, den fanns överallt i Sverige – den debatten hade ett berättigande. Men i den här frågan menar jag att det är väldigt tyst. Jag har inte hört eller sett någon debatt. Var finns behovet?

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 49 PATRIK FORSLUND (m):

Herr talman! Jag måste säga att jag känner mig oerhört glad i dag när jag står i den här kammaren och kan konstatera att vi i alliansen har gjort det igen. Vi presenterar nu ännu en frihetsreform som möjliggör för människor att själva få bestämma lite mer över sin egen vardag.

Barnomsorgspengen är en viktig del i alliansens syn på valfrihet i stort. Som jag nämnt förut här i kammaren tror inte vänsterkartellen att föräldrar själva kan bestämma vilken barnomsorg som passar just deras familj bäst. De tror att politiker, staten och kommuner är bäst lämpade för detta. Till skillnad från vänsterkartellen vet vi i alliansen att varje enskild familj är bäst lämpad att fatta avgörande beslut som rör den egna familjen. Vi tänker därför fortsätta att möjliggöra för familjer att fatta sina beslut själva.

Herr talman! Vad innebär då denna barnomsorgspeng som vi debatterar här i dag? Barnomsorgspengen utvidgar kommunernas bidragsskyldighet till att även omfatta andra former än förskola och fritidshem. Svårare än så är det inte. En modern familjepolitik ger utrymme för så många olika alternativ som möjligt till hjälp för att familjepusslet ska gå ihop.

Med hjälp av barnomsorgspengen kan andra pedagogiska verksamheter, förutom kommunens förskoleutbud, växa fram, som till exempel familjedaghem, flerfamiljslösningar och enskilda förskolor. För landets alla familjer innebär detta så klart en utökad möjlighet att hitta en lösning för just sin situation.

Det är trots allt det som politiken i slutändan handlar om, att underlätta vardagen för människor. Det verkar vänsterkartellen ha glömt bort. De är mer intresserade av att kritisera alla tänkbara valfrihetsreformer som alliansen lägger fram förslag om utan att betänka vad det egentligen får för konsekvenser för den enskilda familjen. Här levererar alliansregeringen äntligen ett förslag om barnomsorgspeng i syfte att öka föräldrars valfrihet och möjligheter att välja olika former av pedagogisk verksamhet för sina barn.

Förslaget i sig innebär i förlängningen att allt fler enskilda förskolor kan startas och att fler familjer får chansen att välja dagmamma framför förskola i sin hemkommun. Det ökar även möjligheten för kvinnligt företagande i Sveriges kommuner. När vi genomför det här säger Socialdemokraterna och oppositionen att det blir svårt för kommunen att planera, därför är de emot att föräldrar får ökade valmöjligheter.

Man hävdar också att barnomsorgspengen lägger en grund för att det kan startas barnomsorgsverksamhet med lägre kvalitet än den som finns i den kommunala förskolan. Jag ställer frågan: Vad grundar ni det på? Varifrån har ni fått det? Det står klart och tydligt att läsa i propositionen på s. 27 och framåt, för er som inte har sett det, att kvalitetskraven på enskild pedagogisk omsorg ska stämma överens med kraven på motsvarande offentlig verksamhet. Det i sig innebär att det ska finnas personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses. Barngrupperna ska ha en lämplig sammansättning och storlek. Utrustning och lokaler ska vara ändamålsenliga.

Jag vill i stället uppmana oppositionen att se till att ni i de kommuner där ni själva styr lever upp till regeringens krav på kvalitet för de nya

verksamheter som nu kommer att startas. Det kan jag intyga att våra kompisar i alliansstyrda kommuner kommer att leva upp till.

Herr talman! Förutom att barnomsorgspengen ger familjer ökade möjligheter att välja den barnomsorg som passar deras familj bäst innebär propositionen också att rätten att välja barnomsorg i en annan kommun än hemkommunen stärks. Det betyder att om jag väljer att placera mina barn i en enskild verksamhet i en annan kommun är min hemkommun skyldig att lämna pengarna direkt till den mottagande kommunen. För de föräldrar som bor i en kommun men till exempel arbetar i en annan öppnar det här så klart nya möjligheter vad gäller bland annat att lämna och hämta på dagis. Det välkomnar vi från utskottet.

Herr talman! Skolväsendet i Sverige genomgår just nu ett gediget renoveringsarbete efter flera år av politiskt misstyre av den tidigare socialdemokratiskt ledda regeringen. Bland de reformer som nu genomförs ingår även en förskola för treåringar, som vi också debatterar i samband med den här propositionen. Vi vet att goda skolresultat många gånger bottnar i en väl fungerande förskoleverksamhet. Förskolan är en av de allra viktigaste välfärdsfrågorna. Den lägger grunden till det livslånga lärandet i Sverige. Förskolan är även i allra högsta grad en bidragande faktor till att utjämna sociala och ekonomiska skillnader i samhället.

Förutsättningarna inför skolstarten ser olika ut för de barn som har flera års vistelse i förskolan jämfört med dem som inte har det. I dag är det så att ett barn har rätt till allmän förskola i Sveriges kommuner från och med höstterminen det år barnet fyller fyra år. Enligt det här förslaget ska rätten i stället börja gälla redan från höstterminen det år man fyller tre år. Fler barn får nu alltså rätt till avgiftsfri allmän förskola om minst 525 timmar om året och därmed tillgång till pedagogisk verksamhet från hösten 2010, alltså om drygt ett år.

Införandet av allmän förskola för treåringar är ett led i alliansens stora och viktiga satsning på förskolan, där vi bland annat kommer att göra förskolan till en egen skolform i skollagen, där vi ger förskollärarna det pedagogiska ansvaret i förskolan, där förskolornas läroplan utvecklas mot en mer skolförberedande inriktning, där vi lägger om förskolläraryrkesutbildningen och där vi inför ett förskolelyft för personalen i förskolan. Allt detta görs för att utveckla kvaliteten.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag tillägga att jag är glad över att tillhöra en allians som tror på människors förmåga att själva bestämma över sina egna liv, en allians som visar att det går att öka valfriheten samtidigt som verksamheten kvalitetssäkras.

Jag yrkar därmed bifall till förslagen i betänkandet och avslag på motionerna.

(Applåder)

Anf. 50 PETER HULTQVIST (s) replik:

Herr talman! Blir det bättre kvalitet i förskolan med en kortare förskolläraryrkesutbildning? Det tycker jag är en väldigt intressant fråga som jag vill få svar på.

När det gäller kraven på barnomsorgspengen och den så kallade pedagogiska omsorgen och personalen kan jag bara konstatera att det står så här: ”Det ska finnas personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgo-

Prot. 2008/09:104
22 april

*Barnomsorgspeng
och allmän förskola
även för treåringar*

doses. På samma sätt som den som i dag bedriver familjedaghem har den som bedriver pedagogisk omsorg möjlighet att på eget initiativ anlita pedagoger som handledare, om de själva saknar tillräcklig utbildning eller erfarenhet.” ”Om de själva saknar tillräcklig utbildning eller erfarenhet”, står det. ”Sådan utbildning eller erfarenhet” är den andra formuleringen.

Det här är i förhållande till förskolan en kvalitetsförsämring. Det här är formuleringar som öppnar för anställande av personal eller ansvariga som driver verksamheten där man inte kan garantera den grundläggande kvaliteten. Därför delar jag Lärarförbundets uppfattning att man inte ska använda orden pedagogisk omsorg, utan man ska kalla det för annan barnomsorg eller annan skolbarnsomsorg. Pedagogisk omsorg indikerar att det finns pedagogiskt utbildad personal, och det kan inte ni garantera i det här systemet.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att man genomför en reform som riskerar att ta barn från en verksamhet med omfattande kvalitetskrav och insyn till en verksamhet med betydligt lägre krav och svårigheter till insyn, som uppmuntrar till att placera barn i en verksamhet där det inte finns krav på pedagogiskt utbildad personal. Är detta verkligen en rimlig och modern utveckling? Varför går ni baklänges in i framtiden?

Anf. 51 PATRIK FORSLUND (m) replik:

Herr talman! Man kan fråga sig vem det är som backar in i framtiden. Tidigare var det någon från oppositionssidan som tyckte att det var bättre för 20 år sedan. Man ska akta sig för att titta för långt tillbaka, för då backar man in i framtiden, som Peter Hultqvist nämnde här.

Nu verkar det som om Socialdemokraterna har ändrat sig jämfört med vad de har skrivit i sin reservation i betänkandet. Där har de skrivit att ”barnomsorgspengen stärker de ekonomiska incitamenten att starta och driva barnomsorgsverksamhet som har lägre kvalitetskrav på sig”. Men Peter Hultqvist hade ju hittat s. 27 och 28 i den 50-sidigt långa propositionen och läste även upp de tio raderna om kvalitetskrav för godkännande. Det måste betyda att ni, precis som jag, vet att er reservation inte har någon verklighetsförankring.

Vi ställer krav på de nya verksamheter som ska startas. Det är samma krav som finns i den offentliga verksamheten för att kommunerna ska ge godkännandet. Det här är inga nya krav, utan det är krav som redan finns i dag. Vi ändrar inte på någonting sedan ni satt i regeringsställning, utan det är samma krav. Det är precis vad Peter Hultqvist har läst upp tidigare, nämligen att det ska finnas personal med utbildning och erfarenhet av att jobba med barn, andra viktiga saker som till exempel barngruppernas sammansättning och att lokalerna ska vara ändamålsenliga.

Sedan är Peter Hultqvist lite besviken på vad regeringen har valt att kalla verksamheterna. Det kan man alltid diskutera. Det viktiga är att vi ger Sveriges föräldrar en chans att i större utsträckning välja barnomsorg för sina barn.

I slutet av Peter Hultqvists replik fastnade jag för att han sade att man riskerar att ta barn från förskolan och sätta dem i andra verksamheter; det kan inte vara bra. Här ger alltså alliansregeringen föräldrar möjligheten att själva välja var deras barn ska spendera några timmar under dagarna, och då ser Peter Hultqvist och Socialdemokraterna det som att man ”ris-

kerar” att föräldrarna får välja. Det är bra att föräldrarna får utökade möjligheter.

Prot. 2008/09:104
22 april

Anf. 52 PETER HULTQVIST (s) replik:

Herr talman! Vi är intresserade av kvalitet i verksamheten, precis som föräldrarna är intresserade av kvalitet i verksamheten. Därför blir efterfrågan på förskoleplatser större och större. Det är vad de väljer i första hand, och det är där efterfrågan ligger. Det har inte funnits någon efterfrågan på vad som kan kallas för annan verksamhet. Den efterfrågan har konsekvent, precis som Mats Pertoft redovisade siffror på, minskat under en lång period.

Formuleringen på s. 28 i häftet visar att här finns glidningar, öppningar, som gör det möjligt att anställa personal eller andra som inte har tillräcklig utbildning. I ett modernt samhälle bör man väl ändå höja kraven om nya saker ska införas så att det finns en garanti för pedagogisk utbildning. Men det som står i förslaget garanterar det inte på något sätt. Det är allvarligt, och det öppnar för en kvalitetsförsämring. En lång rad remissinstanser har pekat på risken för en situation med sämre kvalitet som på sikt urholkar ekonomin i förskolan.

Jag tog upp en annan sak i mitt inledningsanförande, som det är viktigt att påpeka i replikerna, nämligen att man här riskerar att isolera barn från kontakt med barn från familjer med andra värderingar, annan social bakgrund eller annan kultur. Man riskerar att framför allt invandrabarns konfrontation med och delaktighet i svenska språket skjuts upp. Det finns också en sådan aspekt. Det här ökar segregationen i samhället, vilket har påpekats från flera remissinstanser på bland annat universitetsnivå. Förslaget innehåller många svagheter och är ett vanskligt experiment.

Anf. 53 PATRIK FORSLUND (m) replik:

Herr talman! Det är bra att Peter Hultqvist säger att Socialdemokraterna värnar kvaliteten i barnomsorgen. Vi kan lägga oss på den nivån. Jag är överens med dig om den saken. Vi värnar också kvaliteten. Det är därför det finns ett stycke i propositionen om kvalitetskrav och rättssäkerhet som löper över fyra sidor. Det är kvalitetskrav som Peter Hultqvist själv har räknat upp.

Däremot är det lite beklämmande när Peter Hultqvist säger att svenska föräldrar främst är intresserade av vilken kvalitet som finns i barnomsorgsverksamheten. Det stämmer inte – av två anledningar. Dels tycker jag inte att Peter Hultqvist är i den situationen att han kan säga sig företräda alla Sveriges föräldrars speciella krav och behov, dels tycker jag att man kan säga att Sveriges föräldrar först och främst är intresserade av att bestämma mer över den egna vardagen, att göra egna livsval. Socialdemokraternas agenda ska inte sättas över föräldrarnas agenda när det gäller deras egna barn.

Frågan om att barnen riskerar att isoleras bara för att de inte går i förskolan är lite att balansera på vad som är tillåtet i debatten. Det är inte så att förskolan i Sverige utgör den enda samlingsplatsen för små barn. Förskolan är inte garanten för små barn i svenska samhället att träffa andra barn och lära sig språk och utvecklas. Det kan de göra även hemma, på fritiden och på andra platser. Det är viktigt att erkänna att den fantastiska svenska förskolan inte löser alla problem i samhället. Här ska

*Barnomsorgs-
och allmän förskola
även för treåringar*

vi vara glada över att vi har en chans att skapa alternativa former till förskolan där föräldrarna själva kan välja verksamhet för sina barn.

Anf. 54 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Patrik Forslund pratar mycket om friheten att välja. Jag vill ha en förskola till mina barn med hög kvalitet och utbildad personal. Med barnomsorgspengen riskerar detta att urholkas. Vad händer med min frihet att få välja? Vad händer med mina krav på god kvalitet?

Patrik Forslund hänvisar till vad som står i betänkandet: Det ska finnas personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en pedagogisk verksamhet kan tillgodoses.

Om du nu är så mån om den kvaliteten som du utger dig för att vara, varför finns det inga krav på att följa förskolans läroplan? Varför finns det inga tydligare krav på vilken utbildning som ska krävas för att bedriva en, vad ni kallar, pedagogisk verksamhet?

Jag blir ytterst beklämd när jag hör Patrik Forslund från talarstolen prata om att det här kan öka det kvinnliga företagandet. Är det den synen som Moderaterna har på förskolan och vem som ska ansvara för den? Kvinnor. Det står i propositionen, så jag är inte så förvånad. Vid tidigare debatter har man försökt förneka detta, men nu gör Patrik Forslund det tydligt. Det handlar om att öka det kvinnliga företagandet. Det är kvinnor som ska ta hand om barnen. Det låter ju modernt.

Anf. 55 PATRIK FORSLUND (m) replik:

Herr talman! Det är bra att Rossana Dinamarca tycker att kvinnligt företagande låter modernt. Det som inte låter så modernt är Rossana Dinarcas och Vänsterpartiets genomgående syn på utbildningspolitik och barnomsorgspolitik.

Barnomsorgen i Sverige är inte till för att underlätta verksamheten, det ekonomiska ramverket eller planeringen för politiker och Sveriges kommuner. Barnomsorgen är till för att underlätta för föräldrar. Här tycker jag som moderat och allianspolitiker att det är systemet som ska anpassas efter människornas önskemål.

Det kan inte vara så att man säger att valfrihet är bra men att man är emot våra valfrihetsförslag och att man inte har några egna valfrihetsförslag, men om någon kommer på något tredje valfrihetsförslag kan man titta på det då. Rossana Dinamarca säger att hon själv efterfrågar en högkvalitativ förskoleverksamhet i Sverige där hon vill placera sin dotter eller son. Det är bra. Då har Rossana fått göra det valet. Jag kanske vill placera min son i någon form av annan verksamhet, men då måste man skapa ett regelverk och ramverk för att andra verksamheter kommer fram. Rossana Dinamarca har bestämt sig för att kvaliteten i förskolan är det viktigaste för henne, hon efterfrågar en bra förskoleverksamhet, hon hittar en bra lokal och verksamhet i sin hemkommun, och då har Rossana gjort ett val, men jag kanske vill prioritera andra saker. Då måste det finnas valfrihet i samhället för Sveriges föräldrar att själva välja.

Sedan var det punkten om kvinnligt företagande. Jag tycker att det är bra att öka både manligt och kvinnligt företagande. Det är precis som sades i den tidigare debatten, nämligen att allt företagande måste öka i Sverige för att vi ska få intäkter till statskassan för att bekosta bland annat kvalitetssatsningar i förskolan. Men man kan inte blunda för verk-

ligheten, nämligen att det är många kvinnor som jobbar i barnomsorgs-verksamheten i Sveriges kommuner. Det leder till att de kan få möjlighet att starta eget inom det gebitet.

Anf. 56 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Patrik Forslund sade just att man ska öka det kvinnliga företagandet, han sade inte att öka det manliga och kvinnliga företagandet. Han pekade ut just kvinnor. Han pratar inte någonting om hur man ska öka antalet män inom förskolan. Det hade kanske varit mer trovärdigt.

Det här är ändå en fråga om hur vi använder oss av våra skattepengar och vad vi ska lägga dem på. Det är inte så att man inte får välja i dag om man vill ha sina barn någon annanstans. Men frågan är om man ska lägga skattepengar på verksamhet som inte upprätthåller vissa kvalitetskrav. Hur kvalitetssäkrar vi en verksamhet som vi ska bedriva med våra gemensamma pengar?

Även om en del av de borgerliga tror att vi har sedelpressar är det inte så. Vi har ett visst, ett givet, antal pengar, och dessa ska vi använda väl.

Om Patrik Forslund vill ha en au pair till sina barn är det upp till honom. Men jag tycker inte att vi ska använda skattepengar till att betala för en au pair till Patrik Forslunds barn. Jag vill att vi inom den skattefinansierade verksamheten kan garantera barnen en god verksamhet.

Återigen blir då frågan när det gäller att kunna kvalitetssäkra förskoleverksamheten som vi ska betala med allmänna skattepengar: Varför ställer ni då inte krav på att man följer förskolans läroplan och på en tydlig skrivning om vilken typ av utbildning som ska gälla för att det ska gå att få tillstånd att driva en verksamhet som tar hand om barn och att få pengar till att driva verksamheten?

Anf. 57 PATRIK FORSLUND (m) replik:

Herr talman! Jag vill bara för de åhörare som nu kommit in på läktaren och för alla som tittar där hemma göra klart att jag inte har någon au pair som tar hand om min son. Men vad är det för fel med att jag kan ha en au pair som tar hand om min son om jag själv får välja det? Varför kan jag inte få välja själv, Rossana? Varför ska du alltid välja åt mig och åt Sveriges föräldrar? Det förtroendet har du inte riktigt i frågan, tycker jag.

Vänsterpartiet har inte en egen sedelpress. Socialdemokraterna har inte en egen sedelpress. Inte heller vi har en egen sedelpress.

Vi gör olika satsningar, som många av mina kolleger i förra debatten tog upp. Bland annat nämnde Christer Nylander att vi har sänkt arbetsgivaravgiften med 2,9 miljarder. Vidare gäller det en nedsättning av arbetsgivaravgiften för unga med 1,5 miljarder och av fastighetsavgiften med 1,7 miljarder. Vi har också olika generella bidrag, 0,3 miljarder, samt riktade bidrag, 1,5 miljarder. Dessutom har vi statsbidrag på 18 miljarder för år 2009. Dessa miljarder satsar alltså alliansregeringen år 2009. År 2010 kommer 28 extra miljarder.

Allt det här är ni i Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet emot. Det betyder att ni har 18 miljarder mindre än vi år 2009, och år 2010 har ni 28 miljarder mindre än vi. Ändå säger ni att ni har råd med

Prot. 2008/09:104
22 april

*Barnomsorgspeng
och allmän förskola
även för treåringar*

både det ena och det andra. Det hela går inte ihop. Man måste kunna lära sig att räkna plus och minus; det är så det fungerar.

Jag tycker att det är bra att vi kan få ett ökat kvinnligt företagande. Det är också bra att vi kan få ett ökat manligt företagande. Jag får be om ursäkt för att jag i mitt anförande inte nämnde både män och kvinnor. Dock kan jag notera att inte heller du, Rossana Dinamarca, gjorde det i ditt anförande. Du nämnde inte alls detta. Du tycker i så fall inte att företagen över huvud taget är viktiga.

Anf. 58 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag har en fråga till Patrik Forslund, som ju framgick i mitt inledningsanförande.

När Patrik Forslund pratade om sin syn på barnomsorgs- och utbildningspolitiken noterade jag att han talade om en frihetsreform. Som jag tidigare nämnt är mångfald och faktiskt också valfrihet viktiga faktorer för Miljöpartiet. Men det finns inget egenvärde i valfriheten. Det finns i sammanhanget alltid en balans mellan kollektiv och individ.

Min fråga till Patrik Forslund handlar om hur ni inom Moderaterna har funderat här. Varför väljer ni att inskränka kommunernas självstyre när det gäller barnomsorgs- och utbildningspolitiken, och var finns det en efterfrågan på denna reform? Du gör dig till talesman för föräldrarna. Men är det inte alliansens agenda över föräldrarna som gäller?

I den tidigare debatten raljerades det över sossarnas agenda över föräldrarna. Här är det alliansen som skapar sig en egen agenda över föräldrarna. Jag har i alla fall inte hört om något behov av denna reform.

Som jag tidigare redovisat är enligt SKL:s statistik andelen enskilda dagbarnvårdare redan nu mycket stor, och andelen ökar konstant. Vad är anledningen till att i denna fråga inskränka det kommunala självstyret?

Anf. 59 PATRIK FORSLUND (m) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för Mats Pertofts frågor. Det är roligt att få diskutera valfrihetsfrågor med den friande eller felande länken – jag vet inte hur jag ska uttrycka det – i oppositionens utbildningspolitik. Här har vi öppningen i oppositionssamarbetet till att öka friheten för Sveriges elever att själva välja skolform och för Sveriges föräldrar att välja barnomsorg till sina barn.

Vi ser inte förslaget här som att vi inskränker självstyret för Sveriges kommuner, utan vi ser det här som att det finns en viss efterfrågan på just denna reform. Bland Sveriges samtliga medborgare finns det en stor efterfrågan när det gäller möjligheterna till ökad valfrihet i samhället. Det gäller då till exempel möjligheterna att själv lite mer få bestämma var man vill gå i skola, vilken äldreomsorg man vill ska ta hand om föräldrarna eller om sig själv och i vilken barnomsorgsverksamhet man vill ha sina barn på dagarna.

Vi menar att vi när alliansen vann valet 2006 därmed fick ett stort förändringsmandat av väljarna. Det förändringsmandatet ser vi nu i opinionsmätningarna, som visserligen ska tolkas med viss försiktighet. Svenska folket litar fortfarande på det vi gör, och man känner sig trygg med de förändringar som vi står för. Våra fyra allianspartier är tydliga frihets- och valfrihetspartier. Det tycker väljarna om. Ett borgerligt parti är nu det största partiet i opinionsmätningarna. Det tyder på att svenska

folket efterfrågar en större valfrihet. Vad vi här föreslår är ett led i detta med att öka valfriheten för svenska föräldrar.

Prot. 2008/09:104
22 april

Anf. 60 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Patrik Forslund talar om ett stort förändringsmandat och om opinionsmätningar. Ja, från ett konstant underläge för er del har vi nu hamnat i jämvikt.

Jag har ännu inte fått något svar på min fråga. Jag efterlyser en redovisning av behovet bland Sveriges föräldrar av en reform på området. Var finns problemet? Vilket samhällsproblem vill ni åtgärda med reformen? Vad är anledningen? Eller stiftar ni lagar för deras egen skull? Kör ni över det kommunala självstyret bara för att alla, ideologiskt, själva borde välja?

I Miljöpartiet försöker vi förändra lagarna utifrån de behov som finns bland medborgarna, alltså ute i verkligheten, när vi upptäcker problemområden. I många frågor har vi väldigt mycket agerat för mångfald och valfrihet. Men här ser vi inte det behovet.

I mitt anförande ställde jag ärligt och uppriktigt en fråga till alliansen och skulle gärna vilja ha ett svar. Finns det alltså någon undersökning och kan Patrik Forslund hänvisa till något debattinlägg eller till en opinion någonstans där denna reform efterlysts – bortsett från alliansens partiprogram? Jag skulle i så fall vara väldigt tacksam för att få veta någonting helt nytt, något som jag inte tidigare tagit del av.

Anf. 61 PATRIK FORSLUND (m) replik:

Herr talman! Som jag sade i mitt svar på Mats Pertofts första replik ser vi inte att det som föreslås inskränker det kommunala självstyret, utan vi ser det som att vi ökar valfriheten för Sveriges föräldrar att själva kunna välja den barnomsorgsform som bäst passar just deras familj.

Man kan alltid diskutera. Jag och Betty Malmberg diskuterade det tidigare här under förmiddagen. Hur många rör det sig om? Rör det sig om några få eller om den stora massan?

Var går gränsen för Miljöpartiet? Vilken barriär måste passeras? Exakt hur många personer måste efterfråga något för att man ska genomföra en reform eller lägga fram ett förslag? De flesta människor läser inte debattsidor och skriver inte insändare. Många människor läser inte bloggar. Det ser vi i olika nyhetsrapporteringar. Hur får man fram viljeytringar?

Mats Pertoft har rest runt i landet och träffat miljöpartister och frågat om de ser ett behov av en reform på området. Det var tråkigt att höra att landets samtliga miljöpartister är emot en reform som betyder ökad valfrihet för Sveriges föräldrar.

Vi i alliansen är för det som här föreslås. Vi ser att det alltid finns en väldigt stor efterfrågan – både i Sverige och i världen i övrigt – på frihet. Är det något som människor i alla tider slagits för, så är det möjligheten till ökat självstyre och till ökad frihet. Det står vi i alliansen för.

Anf. 62 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c):

Herr talman! Jag vill instämma i Patrik Forslunds inledning av sitt anförande: Det är oerhört glädjande att stå här i dag och diskutera ytterli-

*Barnomsorgs-
peng
och allmän
förskola
även för
treåringar*

gare reformer på valfrihetens område som också har ett tydligt barnperspektiv och ett tydligt familjereformperspektiv.

Alliansen har presenterat en familjepolitisk reform i fyra delar. Det är barnomsorgs- och förskolepeng som diskuteras i dag, men också allmän förskola för treåringar. För Centerpartiet har den här valfrihetsfrågan varit oerhört viktig, och barnomsorgs- och förskolepengen har också varit en fråga som vi har diskuterat i många år liksom på vilket sätt man skulle kunna öka möjligheten för föräldrar att ha en större valfrihet i sin vardag och också få större möjligheter att få det så kallade livspusslet att gå ihop genom att kunna välja barnomsorg i olika omfattning och på olika sätt.

Att det då är så svårt för oppositionen att förstå att man kan göra flera saker samtidigt och att de inte med automatik skulle förta varandra utan i stället förstärka varandra förvånar mig. Jag hoppas att vi kan tillrättalägga en del av de missförstånden i debatten i dag.

Sverige behöver en modern familjepolitik. Det handlar om en tro på att föräldrar själva har en önskan om att göra det som man tror är bäst för sina egna barn. Det har redan hänvisats till ett intressant seminarium som arbetsmarknadsutskottet hade i går tillsammans med utbildningsutskottet. Man lyfte fram betydelsen av barns lärande i förskolan och många sätt att öka kreativiteten för barn, men man belyste också problemet med att föräldrar på olika sätt i Europa inte känner tillit och tilltro till sitt föräldraskap.

För mig är den här valfrihetsreformen en oerhört viktig reform, därför att den har fokus på att det är jag som förälder som har möjlighet att vara med och forma det livspussel som vi som familj vill leva i men också med en tro på att mina barn ska få det bästa.

När det gäller barnomsorgs- och förskolepengen har vi varit inne och diskuterat att det kallas för pedagogisk omsorg. Jag vet många familjer i dag som är bekymrade över att när barnen har varit på familjedaghem innan de började förskoleklass får de i många kommuner inte möjlighet att i skolbarnsomsorgen fortsätta i familjedaghemmets regi. Det finns alltså i många kommuner inte ett utbud som stämmer överens med den efterfrågan som finns från föräldrarna.

Jag tycker det ska bli oerhört spännande och intressant att se hur det blir. Jag tror att många fortfarande kommer att välja förskolan också när barnen är ett år, men jag tror att många föräldrar också kommer att ta chansen att välja pedagogisk omsorg. Jag tror att det är det vi som politiker måste lita till, nämligen människors egenmakt, och inte det regelverk som vi ska ha för att kommunerna ska planera verksamheten. Man har ett ansvar för att planera verksamheten i kommunerna, men vi vill ha ett tydligt individperspektiv, och vi tror att det på det här sättet också kan stärka samspelet mellan det gemensamma och det individuella ansvaret.

En annan fråga som har diskuterats kopplas till barnomsorg. Det har också varit möjligt att få barnomsorg på så kallad obekväm arbetstid, nattetid eller på helger. Jag vet att man löser det på olika sätt i många kommuner utan en gemensam lagstiftning. Det kan vara så, om man till exempel jobbar inom kultursektorn, att man har tillgång till någon som kommunen bidrar med som faktiskt är hemma hos en på kvällen när man inte har möjlighet att själv vara hemma. Här finns ännu en större möjlighet för föräldrar att själva råda över situationen, och det tycker jag är jättebra.

Sedan lyfts det fram från Socialdemokraterna att man är positiv till barnomsorg på obekväma tider, om jag får uttrycka mig lite slarvigt. Men det är ändå så att man inte har lagt pengar på de här delarna, utan man säger att man är villig att genomföra det. Samtidigt har man haft tolv år på sig att göra det. Därför skramlar det lite tomt, tycker jag, när man nu i debatten för fram det här.

Det här är en valfrihetsreform som riktar sig till föräldrarna samtidigt som det också är en möjlighet att öppna för företagande – för kvinnligt företagande, för manligt företagande – och att på olika sätt främja företagsamheten i Sverige. Vi vet att vi har en oerhört segregerad arbetsmarknad, och varje försök att bryta upp den är oerhört viktigt för att öka företagsamheten. Här finns ännu en möjlighet.

Alla barn har rätt till en trygg uppväxt, och föräldrarna har rätt till ett stöd att känna förtroende och tillit till att man kan utveckla det föräldraskapet. Vi kan politiskt ge verktygen och möjligheterna för att göra det.

Den andra delen i det betänkande som vi hanterar rör allmän förskola från tre år. Kunskap om förskolans betydelse för det fortsatta lärandet motiverar verkligen att vi från tre års ålder har en allmän förskola. Vi har diskuterat språkutvecklingens betydelse, och den här reformen blir också en viktig bricka i spelet när det gäller att öka möjligheten till språkutveckling. Vi har under debatten i dag diskuterat vikten av att få lära sig på sitt starkaste språk. Det är viktigt att barn får utveckla flera språk. I treårsåldern finns det språkfönster öppna, och därför tror jag att det är jätteviktigt att i den här åldern få möjligheten.

I går, vid det seminarium som jag tidigare nämnde, lyfte man också upp att man faktiskt såg en brist hos barn eller ungdomar som kommer sent till Sverige och som faktiskt inte har fått gå i den svenska förskolan. Att kunna ge möjligheter att på olika sätt utveckla förskolans olika delar ser jag som oerhört centralt. Nu gör vi en allmän förskola för barn, tre-, fyra- och femåringar, och det är en viktig reform.

Man kan diskutera gruppstorlekar och man kan diskutera lärartäthet – det är jätteviktiga delar – men det leder ofta tankarna till likformigheten och inte till likvärdigheten. Låt oss diskutera om vi kan få en barnomsorg och en förskoleverksamhet som möter varje barn individuellt! Det tror jag att de båda delarna i dagens proposition är väldigt viktiga för att göra.

Vi vill stötta föräldrar att ta sitt föräldraansvar och forma en trygg framtid för sina barn genom att ge möjligheter till fler lösningar för familjer när det gäller pedagogisk omsorg och förskola – antingen–eller, eller både–och, som det blir så småningom.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 63 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Ulrika Carlsson pratar varmt om förskolan. Jag förstår faktiskt inte riktigt hur hon då kan gå med på att den nu urholkas. Det är inte så att det finns eller har funnits några hinder för föräldrar att välja hur man vill göra med sina barn. Man har kunnat lämna sina barn, ha dem kvar hemma eller ha någon annan som tar hand om dem. Det har funnits full frihet till det – inga som helst hinder.

Det som det handlar om här är att vi ska ge pengar till andra verksamheter än till exempel förskolan, verksamheter som man inte kvalitets-

säkrar på något sätt. Elisabet Nihlfors pratade på det seminarium i går som Ulrika Carlsson hänvisade till om vikten av en bra, stark förskola med utbildade lärare. Återigen vill jag ändå ställa frågan: Hur kommer det sig att man i den här propositionen och i betänkandet inte tar upp tydligare vad det är för krav som ställs för att kunna få pengar för att bedriva så kallad pedagogisk verksamhet? För det är väl ändå så att vi är överens om att det här inte bara ska handla om ett rent omhändertagande där man byter blöjor och ger mat utan att det faktiskt handlar om en pedagogisk verksamhet. Vi har pratat tidigare om att man ska lägga grunden för lärandet, och för det krävs goda kunskaper.

Anf. 64 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Rossana Dinamarca talar om att det redan tidigare har funnits möjligheter att välja på vilket sätt man vill ordna omsorgen om sina barn. Ja, det har det funnits för dem som har haft ekonomiska möjligheter. Med den här reformen öppnar vi möjligheter för betydligt fler att kunna lita på sig själv i sitt föräldraskap och välja den barnomsorg som man vill ha.

Ja, vi är överens om att det handlar om pedagogisk omsorg. Vi har talat om att det redan i dag finns andra former än förskola och att vi ställer samma krav på den nya verksamhet som kommer som vi har ställt på både att läroplanen för förskolan ska vara vägledande och att man ska ha en sådan kompetens att man bedöms vara lämplig att ha den här pedagogiska omsorgen.

Vi har inte diskuterat att man ska sänka kraven när det gäller förskolan. Vi har inte några förslag om att nu när vi har förskola från tre års ålder behöver det inte vara utbildade förskollärare, utan någon annan med god erfarenhet. Det är inte det vi talar om.

Det ska vara pedagogisk omsorg. Vi ställer ändå höga kvalitetskrav på den. Läroplanen är vägledande. Man ska ha en god kunskap på området. Vi stärker valfriheten för föräldrar, också för dem som inte tidigare har haft möjligheten.

Anf. 65 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Herr talman! Jag ser inte riktigt den tydlighet som Ulrika Carlsson påstår finns i betänkandet. I så fall får hon peka ut den. Det står inte tydligt vad det är för utbildning man kräver. Det står inte tydligt att man ska följa läroplanen för förskolan.

Den luddighet som finns får mig att dra slutsatsen att man inte är särskilt intresserad av att hålla en god kvalitet. Möjligheterna att skapa vinst är tydligen viktigare än att kunna garantera en god kvalitet på den pedagogiska omsorgen. Det är beklagligt.

Anf. 66 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! I det betänkande vi nu debatterar står det på s. 9 om både kvalitetskrav och rättssäkerhet. Där påpekar man att verksamheten ska ha god kvalitet och säkerhet samt uppfylla de krav på personalens utbildning eller erfarenheter med mera som man kan ha.

Visst måste man göra en bedömning av varje enskilt fall och om de uppfyller kvaliteten och säkerheten. Både barn och föräldrar kommer att finnas i verksamheten, kanske varje dag, och kommer givetvis också att

följa den och se om den håller en god kvalitet just för ens eget barn. Jag tror på att föräldrarna är med och själva avgör om det är en bra kvalitet i den pedagogiska omsorg eller i den förskola som de är med och väljer. Det finns ett tydligt brukarperspektiv, och även där har man en möjlighet att göra ett aktivt val som förälder. Jag tror att föräldrar väljer det som de tror är det bästa för sina barn.

Prot. 2008/09:104
22 april

*Barnomsorgs-
och allmän förskola
även för treåringar*

Anf. 67 PETER HULTQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag tror inte att man höjer kvaliteten inom svensk barnomsorg och förskola genom att förkorta exempelvis förskolläraryrkesutbildningen. Jag tror inte att man höjer någon kvalitet genom luddiga formuleringar om viss utbildning eller erfarenhet för att jobba inom den så kallade pedagogiska omsorgen. Man ska kunna ta till handledning om man saknar tillräcklig utbildning eller erfarenhet, står det också. Detta visar vad det är: luddigt och med öppna bedömningar. Det här är inte ett barnperspektiv, utan det är något annat perspektiv. Om det var ett barnperspektiv skulle det vara kvaliteten och kravbilderna som på ett tydligt sätt skulle stå i centrum.

Jag tycker att det är fel att använda begreppet pedagogisk omsorg när man inte har krav på att det ska vara utbildad personal. Man tummar tydligt på grundläggande kvalitetskrav, nämligen personalens förmåga.

Begrepp som annan barnomsorg eller annan skolbarnsomsorg vore rimligare beteckningar eftersom man inte kan garantera den pedagogiska kvaliteten. Regeringen ger med sitt val av beteckningar sken av att den pedagogiska kvaliteten är garanterad fast den inte är det.

Jag tycker också att det vore bättre att lägga de 220 miljoner som man ska satsa på det här direkt på förskolan, där vi har en bra kvalitet. Utveckla den i stället för att syssla med den här typen av experimentverksamhet! Precis som Mats Pertoft tidigare har understrukit har den dessutom knappast varit efterfrågad. Vore det inte rimligare och framför allt hederligare att använda andra ord och beteckningar än pedagogisk omsorg?

Anf. 68 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Peter Hultqvist tror inte på en massa saker som den här regeringen genomför. Samtidigt ser vi att det finns ett stort behov av att på olika sätt stärka möjligheten för föräldrarna att välja barnomsorg.

I Peter Hultqvists verklighet finns bara ett alternativ. Det är bara förskolan som ska gälla. Där handlar det inte om att ge föräldrarna möjlighet till en valfrihet och att på olika sätt vara med och bedöma om det är en god verksamhet.

Jag är medveten om att det i det första förslaget stod pedagogisk verksamhet. Det är nu ändrat till pedagogisk omsorg. Det handlar om att man har lyssnat på de remissinstanser som Peter Hultqvist tidigare räknade upp. Man kanske tyckte att pedagogisk verksamhet var ett delvis missvisande ord. Nu kallar man det för pedagogisk omsorg just för att peka på att det handlar både om omsorg och om kvalitetskrav kopplat till att den personal som arbetar med de här barnen har den erfarenhet eller utbildning som krävs i den här formen för att kunna arbeta i en verksamhet där läroplanen för förskolan är vägledande.

Anf. 69 PETER HULTQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att det räcker med att formulera om till pedagogisk omsorg från verksamhet. Det är bara en semantisk övning. Så länge man har ordet pedagogisk med ger man en bild av att det är någonting annat än vad det verkligen är. Man ger en bild av att man har utbildad personal som ett kvalitetsmått. Men med de formuleringar som finns i förslaget kan man inte garantera det, utan man öppnar för en öppenhet och ett godtycke som jag inte tycker är särskilt modernt och framtidsinriktat – framför allt inte om vi ska ta till oss det som sades på seminariet i går. Där sades att den grund som läggs i förskolan, förskolans kvalitet och verksamheten för de mindre barnen är så oerhört viktigt för resultaten i skolan senare. Detta är verkligen att backa in i framtiden.

Varför ska vi splittra upp kommunernas resurser, som ändå är knappa, på ett sätt som gör att man riskerar att urholka kvaliteten också i den verksamhet som redan är uppskattad och bra. De olika varianter av omsorg som kommer att växa fram kommer att bli mer och mer svåröverblickbara. Risken är också att vi kan få inslag i det här som vi sedan ser inte är riktigt seriösa.

Även om kommunen ska godkänna den som blir utövare och söker kommunalt bidrag kan det vara svårt att vid ansökningstillfället bedöma om verksamheten senare kommer att hålla den pedagogiska kvaliteten, att personalen kommer att vara tillräckligt utbildad, att grunden är tillräckligt stark och så vidare. Det är svårt med den typ av bas och formuleringar som finns i förslaget.

Kalla det här för något annat än pedagogisk omsorg! Jag tycker nog att det hör till en hederskodex i sammanhanget. Annan barnomsorg och annan skolbarnsomsorg är betydligt tydligare när det gäller vad det här handlar om. Det handlar inte i första hand om pedagogik eller om garanti för en god pedagogik som ligger i linje med att det stöder inträdet i grundskolan.

Anf. 70 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Vill Peter Hultqvist då avskaffa alla familjedaghem som finns i dag? Det finns ju en efterfrågan på betydligt mindre grupper än dem som man har inom förskolan. Det kanske är så få som tre, fyra eller fem barn i familjedaghemmen. Ett antal barn med behov av att finnas i en sådan gruppstorlek får där möjligheter att utvecklas på bästa sätt efter sin förmåga.

Kommunerna har redan i dag en översyn över familjedaghemmen. Man gör en kvalitetsbedömning. Det är på samma sätt man får fortsätta att göra också framöver. Man ger möjlighet att se på vilket sätt man kan garantera att vi har en verksamhet som håller kvalitet och säkerhetskrav, precis som man har gjort redan tidigare. Men nu kan man i fler och lite olika former forma en framtid.

Det handlar inte om att backa in i framtiden. Det handlar verkligen om att skapa en politik för både frihet och flexibilitet och att inte låsa fast sig i en fälla och säga att det finns en enda väg när det gäller de allra minsta barnens möjlighet till barnomsorg eller förskola.

Vi öppnar för flera olika möjligheter. Vi öppnar för en förstärkt förskola när det blir allmän förskola också för treåringarna. På det sättet

Anf. 71 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Jag tackar Ulrika Carlsson för anförandet. Jag har två frågor till Ulrika Carlsson. Den ena är den som jag återkommer till gång på gång. Den handlar om behovet. Jag tänker också på att det kommunala självstyret har varit en hjärtefråga för Centerpartiet i många år. Hur har ni resonerat om den konflikt som ändå uppstår mellan det individuella och det kollektiva bestämmandet?

Jag har också en fråga som jag har debatterat med Ulrika Carlsson flera gånger. Den gäller nattis.

Jag uppskattar att Ulrika Carlsson verkar arbeta för att hitta åtminstone en del av en lösning på nattisproblematiken genom detta lagförslag. Men varför går man inte hela vägen och föreslår en lagfäst rätt till barnomsorg på obekvämlig arbetstid? Det vore bra och den enklaste lösningen. Det skulle få brett parlamentariskt stöd om man genomförde något sådant i stället för att krångla till det med att man måste bosätta sig som granne till en kommun som har nattomsorg i stället för att bo i kommunen själv.

Mina frågor till Ulrika Carlsson är: Varför lagstiftar alliansen inte om nattis generellt? Hur ser det ut med självstyret inom Centern?

Anf. 72 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Det var två intressanta frågor eftersom den ena handlade om att bevara det kommunala självstyret och den andra om att inte göra det.

När det gäller behovet är det viktigt att inte bara lyssna till den största gruppen som vill ha en annan typ av verksamhet utan att också lyssna till och öka valfriheten för andra något mindre grupper som inte har varit lika tydliga i debatten och som inte syns på insändarsidor eller i blogg-sfären eller någon annanstans och pratar för det ena eller det andra.

Det har varit svårt att vilja ha en valfrihet när man inte har vetat på vilket sätt man ska kunna utforma den. Nu visar vi på ett reellt alternativ på en valfrihetsreform. Då finns det möjlighet att som förälder se hur man vill forma det framöver och vilka alternativ man har. Här finns en möjlighet och tilltro till föräldern att vara med och utforma detta. För mig är det jätteviktigt.

Vi talar om kommunalt självstyre, men vi talar också lika mycket om egenmakt och möjligheter för människor att själva välja hur de ska få ihop sin vardag. För Centerpartiet är detta en jätteviktig reform, just för att människor själva ska kunna besluta om på vilket sätt de vill forma sitt liv.

Det blir ett dilemma, får jag väl säga, när det gäller kommunalt självstyre kopplat till nattis. Men i det här öppnar vi för en möjlighet. Med det förslag vi lägger fram finns möjlighet för olika grupper att forma barnomsorgen på det sätt de vill ha den. Vi öppnar också möjligheten för nattis. På det sättet ökar vi individens egen valfrihet.

*Barnomsorgs-
peng
och allmän
förskola
även för
treåringar*

Anf. 73 MATS PERTOFT (mp) replik:

Herr talman! Det gläder mig att Centern har haft samma diskussion som vi har haft i Miljöpartiet. Vi verkar dock ha kommit till olika slutsatser. Jag tror att jag har ganska stora öron när det gäller debatten om barnomsorg och friskolor runt om i landet. Jag har inte hört denna fråga, men det finns olika sätt att lyssna.

Ulrika Carlsson svarade inte på min fråga varför det i propositionen inte finns med ett förslag om att införa rätten till nattis. Det verkar ju vara en av Centrerns eller åtminstone Ulrika Carlssons hjärtefrågor. Från Miljöpartiets sida skulle vi stödja ett sådant förslag, att man fick en klar rätt till barnomsorg på obekväm arbetstid. Där vet jag att det har funnits en bred samhällsdebatt. Där vet jag att det inte bara har varit i bloggosfären utan i debattartiklar, uppvaktningar etcetera. Det finns starka krafter i form av föräldrar i Sverige som skulle behöva detta som en del av sin valfrihet.

Varför har inte alliansen med sin valfrihetspolitik tillgodosett detta behov av barnomsorg när man har valt att tillgodose behov som åtminstone jag inte har hört talas om tidigare?

Anf. 74 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Herr talman! Det är trevligt att få visa att det finns en diskussion och ett behov av också denna del. Det har det gjort ute. Jag har varit ute mycket och diskuterat på vilka olika sätt man kan få vara med och forma sin barnomsorg, så frågan finns. Vi får kanske åka ut ihop, Mats, och lyssna på dessa frågor.

Jag vet att man löser detta med nattis på olika sätt i olika kommuner. Det finns redan ett utbud. Det är viktigt att se om detta kan vara vägen för människor att få möjlighet att själva forma och efterfråga en barnomsorg på de tider de behöver det. Skulle det visa sig att det är otillräckligt framöver får vi återkomma till frågan om ytterligare delar.

Det är ändå ett kommunalt ansvar att på olika sätt ha barnomsorg på den tid som invånarna efterfrågar. Det blir en fortsatt bra dialog med kommunens företrädare.

För mig är det viktigt att valfrihetsreformen om barnomsorgspeng och allmän förskola för treåringar ger föräldrar möjlighet att på riktigt vara med och forma barnomsorgen och göra de val de vill kunna göra som föräldrar. Därför känns det bra att vi har haft denna diskussion.

Anf. 75 GULAN AVCI (fp):

Herr talman! Som sjätte talare på listan finns det risk att man upprepar en del argument, särskilt som det har varit så många replikskiften. Det finns dock en del påpekanden som är viktiga att lyfta fram, vilket mina alliansvänner också har nämnt. Jag vill också bemöta en del av oppositionens påståenden om vad denna reform handlar om.

Sverige ska ha världens bästa förskola. Ledorden ska vara kvalitet, pedagogik och mångfald. Redan i dag sneglar många länder på vår barnomsorgsmodell. Det har vi all anledning att vara stolta över. I svenska kvalitetsundersökningar är svensk förskola en av de verksamheter som rankas högt varje år.

Men vi kan och vi ska bli bättre. Det är viktigt att barnomsorgen byggs ut och tar hänsyn till alla behov i samhället. Det är viktigt att man

också respekterar och värnar de familjer som har olika behov, intressen och önskemål om hur den svenska barnomsorgsverksamheten ska se ut och drivas. En modern och dynamisk familjepolitik går ut på valfrihet, flexibilitet och anpassning till samhällsutvecklingen.

Herr talman! Barnomsorgspengen införs den 1 juli 2009. Allmän förskola som även omfattar treåringar kommer att införas den 1 juli 2010. Folkpartiet liberalerna och alliansen har varit tydliga från början. Vår politik ska genomsyras av valfrihet. I den nya skollagen kommer kommuner i framtiden i större utsträckning att bli skyldiga att ge bidrag till enskild förskoleverksamhet och enskild skolbarnomsorg som är godkända och öppna för alla barn – precis så som görs i motsvarande offentlig verksamhet i dag. Det är viktigt att poängtera det i debatten eftersom det har uppstått en del missförstånd kring vad reformen går ut på.

Herr talman! I framtiden kommer också ersättningen att följa barnet till den verksamhet som föräldrarna väljer. Oppositionen är rädd för att detta ska urholka kvaliteten i förskolan. Jag kan tala om för er att så inte är fallet. Ni kan vara lugna på den punkten. Det ska vara lika krav på alla verksamheter att hålla god kvalitet och säkerhet.

Regeringen är också tydlig med att den verksamhet som ska bedrivas i den pedagogiska omsorgsverksamheten ska stämma överens med övrig verksamhet inom offentlig sektor. Huvudmannen eller den person som ska arbeta i verksamheten ska ha sådan utbildning eller erfarenhet så att barnens behov och en tydlig pedagogisk verksamhet kan tillgodoses.

Vi är övertygade om att en överväldigande majoritet av föräldrarna även i fortsättningen kommer att välja den offentliga verksamheten. Det är dock viktigt att man också ser till att det finns alternativ till den offentliga barnomsorgen. Valfrihet går nämligen ut på att låta föräldrar själva bestämma vilken verksamhet deras barn ska gå i. Den stora skiljelinjen mellan oppositionen och alliansen är att vi förespråkar valfrihet medan oppositionen vill ha totalkontroll över människors val.

Vi är fyra partier som är med och styr i regeringen. Vi har olika hjärtefrågor och vill olika saker, men vi har också respekt för varandras viljor och gör kompromisser. Det är precis det vi har gjort vad gäller denna reform. Jag kan inte slå mig för bröstet i alla de överenskommelser som har gjorts, men jag respekterar att det finns andra viljor. Jag respekterar också att det från samhället finns önskemål och en strävan efter att man i regeringsposition ska ha en politik som tillgodoser alla behov.

Precis så har regeringen jobbat med den här reformen, precis så har vi jobbat med tidigare reformer och precis så kommer vi att jobba i fortsättningen när vi lanserar andra reformer.

Herr talman! Jag tycker att det är bra att ersättningen i framtiden också ska följa barnet i den verksamhet som föräldrarna väljer. Med ändringar i skollagen kommer kommunerna i framtiden inte att kunna neka till andra driftsformer.

Förskoleverksamhet och skolbarnomsorg som inte drivs i form av förskola, fritidshem, öppen förskola eller öppen fritidsverksamhet ska få en ny benämning i den nya skollagen, nämligen pedagogisk omsorg. Här är det viktigt att tydliggöra att avsikten inte är att ändra gränsdragningen mot de verksamhetsformer som drivs i kommunal regi. Även i fortsättningen kommer innebörden att vara densamma för förskolan, fritidshemmen och den öppna förskolan.

Prot. 2008/09:104
22 april

*Barnomsorgspeng
och allmän förskola
även för treåringar*

Om Vänsterpartiet får bestämma ska den fria etableringsrätten avskaffas helt. Enbart verksamhet i kommunal regi ska få existera. Jag kan inte låta bli att förundras över hur det ibland råder total maktfullkomlighet inom Vänstern. Man säger att allt ska fjärrstyras från antingen regeringen, staten eller kommunerna. Jag tycker att det är ett synsätt som inte respekterar människors fria val. Folkpartiet och alliansen arbetar inte på det sättet. Vi har respekt både för varandra och för vad våra medborgare vill ha.

Fru talman! Jag är glad att den allmänna förskolan även ska omfatta treåringar från den 1 juli 2010. Allmän förskola ska omfatta 525 timmar om året, det vill säga tre timmar om dagen. För de barn vars föräldrar förvärvsarbetar eller studerar kommer det inte att se annorlunda ut än i dag.

Folkpartiet och alliansen är helt övertygade om att grunden för ett livslångt lärande och kunskapsutveckling läggs redan i förskolan. Därför är det viktigt att även treåringar omfattas.

Låt mig lyfta fram en del av det som har genomförts för att säkerställa kvaliteten, sådant som den tidigare regeringen aldrig genomförde.

För det första kommer förskolan att bli en skolform och en del av den nya skollagen. För det andra kommer förskollärarna i framtiden att bli ansvariga för det pedagogiska arbetet. Förskoleyrket ska åter bli attraktivt.

Vi kommer att inrätta rektorsliknande poster så att rollerna tydliggörs så att man vet att det är en person som har det yttersta ansvaret i varje verksamhet. En person ska, som sagt, ha det övergripande ansvaret.

Vi satsar stort på Förskolelyftet så att befintlig personal inom förskoleverksamheten kan vidareutbilda sig. Vi satsar 220 miljoner kronor för 2009, 2010 och 2011. Det motsvarar att ca 13 500 personer som jobbar i förskolan kommer att få ta del av fortbildningssatsningarna under de tre åren.

Fru talman! Jag noterar att oppositionen inte drar riktigt jämnt. Det finns olika reservationer. Man har bara en gemensam reservation. I alla de andra spretar det som inom alla andra politiska områden. Det ska bli intressant att se var de landar när de väl har bestämt sig för vilken utbildningspolitik och förskolepolitik de ämnar driva i framtiden.

Med detta yrkar jag bifall till förslagen i betänkandet och avslag på motionerna.

(Applåder)

Anf. 76 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! I sista delen av sitt anförande sade Gulan Avci att vi har olika reservationer i betänkandet.

På en ganska väsentlig punkt är den rödgröna oppositionen överens: Det här är fel. Vi har den gemensamma utgångspunkten i vår oro för kvaliteten i förskolan. Jag har talat om det förut och vill gärna komma tillbaka till det nu.

Gulan Avci talar om den pedagogiska omsorgen, men ni kräver inte någon tydlig pedagogisk utbildning för dem som ska driva verksamheten, inte heller att man ska följa läroplanen. På vilket sätt hade ni tänkt garantera kvaliteten?

Anf. 77 GULAN AVCI (fp) replik:

Fru talman! Bland era reservationer är det faktiskt bara en som är gemensam med s och mp. Jag tycker att det är lite märkligt att du säger att ni har gemensamma mål.

Hur ser Vänsterpartiet på etableringsrätten för andra verksamheter till exempel?

Både Socialdemokraterna och Miljöpartiet har ju en helt annan syn. Man tycker att det är viktigt att det finns olika alternativ.

Jag vill lugna Rossana Dinamarca. Mina alliansvänner har också varit tydliga med att det pedagogiska inslaget och kvaliteten inte kommer att försvagas, vilket du uppenbarligen är så orolig för. Det finns tydliga riktlinjer, och det står också klart och tydligt i betänkandet att de verksamheter som kommer att drivas ska förhålla sig till de regler som gäller i dag.

Anf. 78 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Nej, Gulan Avci, det står faktiskt inte klart och tydligt. Det står att det ska finnas personal med en sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses. Det står ingenting om krav på en pedagogisk utbildning – en förskollärarytbildning. Det kan jag inte tolka på annat sätt än att ni inte är intresserade av att kunna garantera den kvaliteten.

Varför ska vi använda skattemedel till verksamheter där vi inte kan garantera en god hög kvalitet? Jag kan inte se någonting i betänkandet om läroplanen för förskolan.

Om ni menade att ni ville ha samma krav som finns för förskolan varför skrev ni inte det? Varför är ni inte tydliga med det? Varför öppnar ni för den här luddigheten?

Anf. 79 GULAN AVCI (fp) replik:

Fru talman! Jag förstår inte varför Rossana Dinamarca hävdar att det inte står. Jag kan nämna fyra punkter i betänkandet där det framgår.

Den verksamhet som kommer att drivas ska ha god kvalitet och säkerhet.

Man ska uppfylla krav på personalens utbildning eller erfarenhet.

Det är tydligt framställt att lokalen ska vara ändamålsenlig och att barngruppernas sammansättning och storlek ska vara rimlig.

Jag blir lite orolig över att Rossana tror att pengar ska tas från den offentliga verksamheten. Om föräldrar inte väljer en annan verksamhetsform kommer ju barnen att vara kvar i den kommunala regin. Om de väljer en annan form av förskola är det samma pott som man lägger in. Jag förstår inte varför du har så svårt att låta föräldrar ha sina barn någon annanstans än i den offentliga verksamheten om de har behov av det.

Varför är du emot att de föräldrarna har rätt att göra de valen? Vad är det i er politik och er syn på människor som säger att den lilla andel människor här i landet som vill att deras barn ska gå i en annan verksamhet än den offentliga inte kan få göra de valen? Varför vill ni ha den totala kontrollen över samhällsmedborgarna? Varför vill ni förvägra föräldrar en annan verksamhetsform om de vill ha det?

(Applåder)

Anf. 80 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Jag är väldigt glad i dag över att vi får diskutera frågan om en barnomsorgspeng och om allmän förskola för treåringar och därmed också lägga grunden för en ökad valfrihet för barnfamiljer i Sverige.

Vår övertygelse i majoriteten i riksdagen och i regeringen är att statens uppgift är att ge ett stöd till barnfamiljer. Det är ett stöd som ska bygga på valfrihet och som också ger familjer möjlighet att hitta sin egen lösning.

Det ska inte vara statliga och politiska pekpinnar som berättar i detalj vad familjer ska tycka och välja. För att detta ska vara möjligt krävs det en mångfald. Det krävs också ekonomiska möjligheter för att göra detta val.

Det beslut som vi ska fatta senare i kammaren ökar verkligen valfriheten för föräldrar. Det är vi kristdemokrater väldigt glada för. Vi tror att detta är reformer som ger föräldrarna bättre möjligheter att fritt välja mellan olika omsorgsformer.

Föräldrarnas omsorg om det lilla barnet kan aldrig ersättas av andra vuxna runt omkring. Det är i samspelet mellan barn och föräldrar som barnets personlighet utvecklas. Vuxna personer som barnet är tillsammans med i olika former är också personer som är mycket viktiga för barnets fortsatta utveckling.

Vi vet att de allra flesta barn i förskoleåldern går i förskolan i dag. Vi vet att det är över 80 procent som gör det. Därför är det också oerhört viktigt att vi har en förskola med hög kvalitet. Det arbetar Kristdemokraterna och alliansregeringen för att vi ska ha och utveckla.

Jag har själv arbetat många år i förskolan. Jag är mycket glad för de åren. Sverige har kanske världens bästa och mest utbyggda förskola. Den är tillgänglig för alla barn. Man har en utbildad och engagerad personal. Det är en verksamhet som vi ska vara stolta över och som ska utvecklas och stärkas för framtiden. I det arbetet är vi kristdemokrater djupt engagerade. Jag vet mycket väl att vi har politiska motståndare som försöker hävda motsatsen och måla upp en bild av att Kristdemokraterna på något sätt skulle vara motståndare till förskolan. Ingenting kan vara mer felaktigt. Vi är för valfrihet. Därför är detta en mycket viktig proposition som handlar om att införa en barnomsorgspeng som ökar möjligheten till valfrihet i dag och om att förstärka förskolan. Vi inför en allmän förskola för treåringar.

Fru talman! Förskolans kvalitet får dock aldrig mätas utifrån barns prestationer. Jag har sagt det tidigare i kammaren, men jag vill säga det i dag också. Målen måste handla om lärande genom lek, trygg omsorg och en pedagogisk verksamhet som erbjuder barnen en trygg och stimulerande miljö. Det är den viktigaste satsningen för att stärka kvaliteten i förskolan. Men det är naturligtvis också att satsa på personalen. Här görs också en rejäl satsning med tanke på att vi nu också utvecklar Lärarlyftet till Förskolelyftet. Där involverar vi också både förskollärare och barnskötare. Det är två viktiga delar i förskolans verksamhet.

Fru talman! Kristdemokraterna har länge arbetat för denna ökade valfrihet som nu också sker i Sveriges riksdag. En barnomsorgspeng införs den 1 juli 2009 som ger föräldrarna ökade möjligheter att välja. Mångfalden stimuleras, och den allmänna förskolan förstärks.

Det går en väldigt tydlig politisk skiljelinje mellan vänstersidan och majoriteten. På vänstersidan tycker man att politikerna vet bäst och ska berätta precis hur föräldrar ska välja sin barnomsorg.

I oppositionen låter det ofta som om vi raserar hela förskolan. Det har vi hört i dag också. Det låter som om alla barns möjligheter och förutsättningar att träna och få en bra läs- och skrivutveckling skulle haverera fullständigt för att vi ökar valfriheten. Ingenting kan vara mer felaktigt.

I dag vet vi också att det här i riksdagen finns en stor enighet om etableringsfriheten för förskolor. Till och med Socialdemokraterna har nu valt att inte reservera sig på denna punkt. I dag är det enbart Vänsterpartiet som håller fast vid att man ska ta bort etableringsfriheten.

När det gäller Miljöpartiet har jag försökt få fram vad Mats Pertoft egentligen säger, men det är svårt. Jag är oerhört förvånad över att Miljöpartiet och Vänsterpartiet har en gemensam reservation i denna fråga.

När jag sedan i ett replikskifte förstod vad Vänsterpartiets reservation innebar blev jag ännu mer förvånad. Reservationen handlar om att kvaliteten i förskolan sänks och att det är därför som man säger nej till en barnomsorgspeng.

När jag har lyssnat på Mats Pertoft har jag förstått varför han väljer att reservera sig. Jag konstaterar att Miljöpartiet gör en ytterligare svängning åt ett håll som jag hade hoppats att inte se. Jag känner i denna fråga faktiskt inte igen Miljöpartiet. Samtidigt försöker Miljöpartiet i någon mån falla regeringen i talet.

Vi ser också ett socialdemokratiskt parti som reserverar sig utan att egentligen i sak ha en annan åsikt enligt reservationen. Men när jag lyssnar på Peter Hultqvist undrar jag: Är det Peter Hultqvists argumentation som vi ska hålla oss till eller är det reservationen? Peter Hultqvist går nämligen väldigt långt i sin argumentation. När jag lyssnar på honom finns det bara en enda konsekvens av detta, nämligen att han inte vill ha några familjedaghem. Jag tycker att det är ett väldigt viktigt besked i dag i kammaren. Ska Socialdemokraterna helt ta bort familjedaghemmen? Finns det familjedaghem i Peter Hultqvists hemkommun Borlänge? Ska barnskötarna sägas upp? Ska de förskollärare som han anser har en för kort utbildning – en förskolläraryt utbildning på tre år som jag själv har gått – också sägas upp? Är den pedagogiska kompetensen alldeles för låg i dag, och hur ser han på framtiden?

Jag är bekymrad över att de familjedaghem som vi har i dag enligt oppositionen inte ska få möjlighet att utvecklas. Det är det som denna reform handlar om. Den handlar om att man ska öka möjligheterna och utveckla tänket kring just hur familjedaghemmen fungerar i dag, men utveckla det till ytterligare former.

Mats Pertoft säger också att han har varit ute och lyssnat på miljöpartister. Jag tycker att han ska lyssna på barnfamiljerna och föräldrarna. Då förstår han att det finns ett behov av denna reform.

Fru talman! Det brukar sägas att hur vi behandlar våra barn är ett mått på samhällets välbefinnande. Barnomsorg, förskola, förskolepedagogik, pedagogisk omsorg och allt sådant som ryms i denna debatt i Sverige är bra, men mer kan göras. Det gör alliansregeringen i dag.

Jag är oerhört glad för införandet av barnomsorgspengen. Jag säger det än en gång. Detta tillsammans med en förstärkt förskola och en allmän förskola är två viktiga reformer som den här regeringen inför. För

Sveriges barnfamiljer är jag oerhört glad att vi kommer att få ett majoritetsbeslut i dessa frågor.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 81 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Gunilla Tjernberg för att hon har uppmärksammat Miljöpartiets politik. Nu verkar det som om hon ändå inte riktigt svarar på min grundläggande fråga som jag har försökt betona under hela den debatt som vi har haft i samband med detta, nämligen: Var finns frågeställningen från Sveriges föräldrar?

Jag har inte hört att de enskilda familjedaghemmen i dag skulle hindras i etableringen. Det kan hända att så sker, men jag har inte hört det. Det har från alliansens sida sagts många ord om detta, men jag har inte hört någonting konkret. Jag vill passa på att säga att jag hört många opinionsyttringar om en annan familjepolitisk reform, nämligen barnomsorg på obekväm arbetstid. Jag undrar varför inte den finns med om vi nu ska tala om valfrihetsreformer.

Detta med blockbildningar kan man diskutera länge. Det är ett faktum att alliansens och regeringens politik lett till en mycket hårdare blockpolitik, och det måste ni i alliansen ta ansvar för.

Anf. 82 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Jag för gärna det samtalet med Mats Pertoft och Miljöpartiet. Jag tror nämligen att Mats Pertoft egentligen inte känner sig särskilt hemma på den sida där han nu har hamnat. Jag kan förstå det bekymret.

Som jag känt Miljöpartiet har de tidigare engagerat sig ganska rejält i frågor som handlat om att utöka möjligheterna för barnfamiljer att välja den omsorgsform som passar dem bäst. I reservationen överger Miljöpartiet den synen.

Det sägs att det inte har funnits något behov, men man måste ut och lyssna på människorna. Jag träffar föräldrar, barnfamiljer, i stort sett dagligen. Ibland brukar jag tillåta mig att vara lite personlig i kammaren. Det kan jag vara även i dag. Jag har barn. De har vänner. Mina barn har fått barn, och jag vet hur man diskuterar i dessa kretsar.

Vad är det man säger? Jo, att det i deras kommuner inte finns nästan några familjedaghem. Varför? Därför att det är socialdemokratiskt styrda kommuner. Vad har dessa socialdemokratiskt styrda kommuner gjort? De har inte skapat några förutsättningar för dagbarnvårdare. De har sett till att dessa blivit så få som möjligt, och när föräldrar ska välja barnomsorg vet de att de får köa länge för att få en dagbarnvårdare. I stället väljer de förskolan eftersom barnet får plats där, och när det sedan finns där tror jag inte att många föräldrar vill att det ska behöva byta miljö. Därför släpper man inte den plats man fått även om det öppnas ett familjedaghem.

Köerna till familjedaghemmen är långa. I många socialdemokratiskt styrda kommuner finns i dag ingen reell valfrihet. Därför finns inte heller den efterfrågan som Mats Pertoft vill se.

Anf. 83 MATS PERTOFT (mp) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Gunilla Tjernberg särskilt för att hon är den första allianspolitiker som anstränger sig att svara på min fråga. Det vill jag poängtera.

Jag kan känna igen den bild som Gunilla Tjernberg ger. Även jag har i min hemkommun länge stridit för familjedaghem och påtalat behovet. När jag tittar på Sverige ser jag att minskningen av familjedaghem är minst lika stor i borgerligt styrda kommuner. Jag har fått ta till mig den kunskapen utifrån hur verkligheten ser ut, nämligen att Sveriges föräldrar i dag föredrar förskolor. Därmed inte sagt att mitt engagemang och stöd för familjedaghem har sviktat, men jag ser att föräldrarna i dag i mycket större utsträckning än tidigare väljer förskolan. Det är det min frågeställning handlar om.

När jag tittar på SKL:s underlag och ser i vilken grad andelen enskilda familjedaghem ökar så ifrågasätter jag det ökade behovet och om det verkligen finns en förtryckt opinion i den här frågan. Jag tror inte det.

Jag delar Gunilla Tjernbergs erfarenhet – också jag har barn och barnbarn, och jag har även många bekanta som har barn. När jag talar med dem märker jag att detta är en icke-fråga i dag. Det är därför jag har ifrågasatt den. När vi i Miljöpartiet ställt den mot det kommunala självstyret har vi menat att eftersom det är en icke-fråga och den ställs mot det kommunala självstyret väljer vi det kommunala självstyret.

Jag vill dock ge en eloge till Gunilla Tjernberg för att hon vill diskutera denna fråga med mig.

Anf. 84 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Det handlar inte om ifall 98, 100 eller 50 procent väljer förskola. Jag lägger mig inte i vad föräldrarna väljer. För mig är det inget problem om många föräldrar väljer förskola. Det viktiga är att föräldrarna får möjlighet till en reell valfrihet. Om valfriheten inte finns har de ingenting att välja mellan. Självklart går de allra flesta barn i förskolan. Det är det föräldrarna väljer eftersom det är det enda som finns.

Jag vet att Mats Pertoft inte har möjlighet till ytterligare replik men jag undrar ändå: Vad är problemet? Det är där det skevar i Miljöpartiets argumentation; det är för att Miljöpartiet inte känner sig hemma i vänsterflocken när det gäller denna fråga. Därför skevar argumenten. Om valet finns, och nu skapar regeringen möjligheter att välja, kan vi komma tillbaka om fem år och då debattera hur valet blev. Mats Pertoft uttrycker sig, fru talman, som att de flesta i dag väljer förskola. Självklart är det så, och det är inte det som är mitt problem. Det viktiga är att föräldrarna kan välja.

Nu ökar vi underlaget för familjedaghemmen, och jag ser en utvecklad familjedagheimsreform. Jag ser att den blir vidare och större. Enligt vårt förslag kan dagbarnvårdaren, eller den som driver verksamhet med barnomsorgspeng, räkna in även sina egna barn i det antal barn man tar emot. Det är klart att underlaget ökar, och vi kommer att få en betydligt större mångfald.

Anf. 85 PETER HULTQVIST (s) replik:

Fru talman! För mig är barnperspektivet det viktigaste. Kvaliteten är det viktigaste. Grunden för det livslånga lärandet är det viktigaste. Om

man kan erbjuda en väl fungerande förskola, barnomsorg, lägger man den bästa möjliga grunden för livet.

OECD har markerat vikten av att förskolan har en stark ställning inom utbildningsväsendet, att verksamheten är öppen för alla barn, att all personal har god och adekvat utbildning, vilket förskollärare och barnskötare har i dag. Det är viktigt att det finns en strategisk kvalitetsutveckling och en stabil finansiering med offentliga medel. Man har också pekat på behovet av en helhetssyn på barns välbefinnande, respekt för naturliga strategier för lärandet, demokratiskt perspektiv på lärande och omsorg. Detta finns, anser man, i den svenska förskolan.

Jag menar att man inte kan garantera detta inom den så kallade pedagogiska omsorg som majoriteten nu öppnar för, och som jag för övrigt tycker ska kallas för någonting annat eftersom man inte kan garantera den pedagogiska kvaliteten genom att formuleringarna när det gäller kraven på utbildning och erfarenhet är så pass luddiga. Regeringen skriver till och med att man på eget initiativ kan anlita handledning om man inte har tillräcklig utbildning eller erfarenhet. Det står så i papperen från regeringen. En sådan verksamhet kan inte leva upp till det som exempelvis OECD talar om.

Familjedaghemmen är en etablerad verksamhet. Jag sade i mitt inledningsanförande att det finns möjlighet att välja den formen. Jag kan emellertid konstatera att strömmen huvudsakligen går mot förskolan och att det finns en mycket stor kvalitetsmedvetenhet hos svenska föräldrar. De ser kvalitetsfördelarna med förskolan.

För mig betyder barnperspektivet kvalitet, långsiktighet, livslångt lärande, och det är det viktigaste. På sikt tror jag att det också är det viktigaste för samhället.

Anf. 86 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Även om det blir så att inte en enda förälder väljer alternativet barnomsorgspeng, eller någon annan verksamhet, undrar jag: Vad är problemet? Då blir det precis så som Peter Hultqvist vill ha det, nämligen att hundra procent av alla barn – om det var möjligt skulle det till och med vara hundratio procent – går i svensk förskola.

Förskola är bra. 80 procent av dagens barn går i förskolan. Jag har själv 20–25 års erfarenhet av förskolan. Den är väldigt bra.

Men vad är problemet, Peter Hultqvist? Den argumentation som jag hörde från Peter Hultqvist handlade om den svenska förskolan, den svenska modellen, de kvalitetskrav som finns och de utbildningskrav som finns. Ingenting av det förändrar alliansregeringen. Tvärtom förstärker vi förskolan.

Min tolkning av det Peter Hultqvist säger är att han är orolig för att alltför många föräldrar i hans tycke ska välja annan omsorg, för att alltför många föräldrar ska tycka att alliansens politik är bra, för att alltför många ska vilja hitta sin egen modell, sin egen form. Om så icke blir fallet är det inte det som är problemet, utan det viktiga för mig och för Kristdemokraterna är att vi verkligen skapar möjlighet för en rejäl valfrihet med en stark förskola, men också andra omsorgsformer. Det ligger i det här förslaget.

Anf. 87 PETER HULTQVIST (s) replik:

Fru talman! Tjernberg kan försöka hitta på vilka procentsatser som helst och jonglera med vad jag eventuellt skulle vilja eller inte vilja. Hon kan också hitta på vad jag innerst inne skulle hysa för typ av oro för det ena eller det andra. Men det är rätt så ointressant, för det jag säger och det enda jag tycker är att det inte finns någon kvalitetsmärkning på det ni föreslår. Det är för dåligt. Det är för luddiga formuleringar. Det här håller inte, om man nu har ett kvalitetstänk i botten.

Prot. 2008/09:104

22 april

Jag har ett barnperspektiv på det här. Jag tycker att barnen är värda det allra bästa. Huvudströmmen går till förskolan. Det finns möjligheter att välja familjedaghem också. Sedan måste man ta till sig hur strömmarna ser ut runt om i landet, både i s-kommuner och i allianskommuner. Det är på förskolan som den stora efterfrågan finns.

Jag är glad över att flera stycken av er säger att den svenska förskolan är bra och någonting vi ska stå upp för. Men jag tycker samtidigt att ni kommer med dåliga förslag och undermåliga reformer som riskerar att bidra till en urholkning på sikt i kombination med kommunernas dåliga ekonomi, vårdnadsbidraget, som en del ska finansiera ur förskolan, och barnomsorgspengen.

Det här skapar ett virrvarr. Det skapar en svåröverblickbar verksamhet. Det skapar också svårigheter att klara ut om man klarar kvaliteten på olika sätt. Jag tycker att ni skapar en förskönad bild. Ni förenklar problematiken. Ni slår blå dunster i människors ögon i detta sammanhang. Det här håller inte, Tjernberg. Du behöver inte analysera mina innersta känslor eller tankar, utan det handlar om en enkel sak: Det här håller inte kvalitetsmättet. Ni måste ha en bättre kvalitetsmärkning för att vara trovärdiga i mitt tycke.

Anf. 88 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Vi läser väl innantill då på s. 7 i betänkandet, där det tydligt framgår att ett villkor är att ”verksamheten uppfyller de krav ... som ställs på motsvarande offentlig verksamhet”. Detta är direkt citerat ur propositionen. Att som Peter Hultqvist gör säga och hävda att det här är ett förslag där kvalitetsaspekten är helt ställd åt sidan är att fullständigt vilseleda kammaren och lyssnarna.

Kontentan av det som Peter Hultqvist beskriver är ändå att familjedaghem inte är den verksamhet som han vill se. Där finns det ofta dagbarnvårdare som har sin pedagogiska kompetens erövrade – notera det ordet – genom lång och trogen tjänst i yrket. Här har vi många duktiga dagbarnvårdare som har erövrat sin kompetens, inte genom fyraåriga akademiska studier utan genom lång erfarenhet och påbyggnadsutbildning.

Peter Hultqvists argumentation måste innebära ett frågetecken för om den kvaliteten räcker. Jag tolkar det som att han anser att den inte räcker. För oss är familjedaghemmen och de många duktiga dagbarnvårdare som vi nu utvecklar i den här reformen ett viktigt komplement till de olika barnomsorgsformer som vi har i dag. Jag hade inte förväntat mig att Peter Hultqvist skulle tycka om det här förslaget. Jag har också förstått att han inte gör det, men det är egentligen ganska ointressant. Det viktiga är vad föräldrarna kommer att tycka. Jag är helt övertygad om att när vi om några år igen, Peter Hultqvist, har den här debatten i kammaren och har kunnat titta på hur det ser ut och hur det blev kommer väldigt många fler föräldrar att ha kunnat välja något annat.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU12
Genomförande av EG-direktivet om erkännande av yrkeskvalifikationer
för väktare (prop. 2008/09:157).

*Genomförande av
EG-direktivet om
erkännande av
yrkeskvalifikationer
för väktare*

Anf. 89 KRISTER HAMMARBERGH (m):

Fru talman! Det är nästan så att man skulle ha kunnat tro att utbildningsutskottet hade fått kvarsittning. Men nu är vi inne på justitieutskottets debatt.

Titeln på det här betänkandet låter snustorr, fru talman. *Genomförande av EG-direktivet om erkännande av yrkeskvalifikationer för väktare*, heter det.

Ofta tror människor att EU och EU-samarbetet inte berör människor, att det inte finns någon koppling till människors vardag eller att det inte löser problem. Just den här snustorra titeln är egentligen ett bevis på att EU-samarbetet har betydelse för människor och för samarbete, inte minst i våra gränsregioner. Vi har arbetat med nordiskt samarbete i decennier. Många av oss upplever att det samarbetet ibland går oerhört långsamt. Tack vare det här EG-direktivet löser vi nu ett faktiskt problem.

Fru talman! Låt mig berätta hur tokigt det kan bli där ute i verkligheten ibland. När Ingvar Kamprad bestämde sig för att etablera ett stort varuhus i Haparanda jublade de flesta. Faktum är att den satsningen blev en succé. Den blev en stor succé, inte minst därför att många från ett annat land besöker varuhuset och två tredjedelar de facto betalar med en annan valuta, euro. Med så stora kontanter som kommer in måste företaget naturligtvis ha en säker hantering. Man behöver bra värdetransporter. Och vart vill man transportera de här kontanterna? Jo, naturligtvis till eurolandet som ligger 300 meter bort.

Man började med värdetransporter. Men se det fick man inte. Trots att värdetransportföretaget var samma företag på båda sidor om gränsen var det inte möjligt. I så fall hade man fått köra 300 meter fram till gränsen, lasta om i en ny bil och köra de sista 300 meterna till banken. I verkligheten har man varit tvungen att transportera pengarna den långa vägen ned till Stockholm. Sedan har de väl gått till Helsingfors, och så kanske pengarna hittar rätta vägen upp igen.

Detta är ett typiskt exempel på hur regler kan förhindra rörligheten över gränser, precis det som Europeiska unionen i första hand är till för att ta bort. Genom det beslut som nu kommer om att genomföra det här EG-direktivet tar vi bort problemet. Nu kommer väktare från ett annat land att kunna fullgöra hela transporten inklusive de sista 300 meterna, oavsett åt vilket håll man kör. Dessutom kommer väktarföretag som agerar på båda sidor av gränsen också att kunna få tillstånd att köra över gränsen via ett beslut från Länsstyrelsen i Stockholms län.

Fru talman! Vi har ett Europaval om någon månad. Det här är ett motiv, något som är positivt och som löser medborgarnas bekymmer. Det är viktigt att vi påpekar det här varje gång i stället för att se hinder för samarbetet och driva frågor som innebär att det blir lättare för människor att

röra sig över gränsen. Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

Processrättsliga frågor

12 § Processrättsliga frågor

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU24
Processrättsliga frågor.

Anf. 90 MARGARETA PERSSON (s):

Fru talman! Vi behandlar och debatterar nu betänkandet *Processrättsliga frågor* och ett sextiototal motionsyrkanden inom området från allmänna motionstiden 2007 och 2008. Motionerna behandlar bland annat nämndemännens villkor, stöd till vittnen, rättshjälp, att personer ska underrättas vid buggning och rättsäkerheten vid misstanke om terrorism. Frågorna tar upp vad som händer före, under och efter processen i domstol. Vi står givetvis bakom samtliga reservationer. Men för tids vinande, som vi brukar säga, fru talman, yrkar jag här bifall till reservationerna 1, 6 och 9.

Reservation 1 handlar om nämndemännens ersättning. Det är en fråga som har varit föremål för diskussion under många år. Riksdagen beslöt år 2006 att höja ersättningen till 500 kronor per förhandlingsdag. Överraskande var att man samtidigt beslöt att införa en halvdagsersättning.

Vi från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill nu att man följer upp effekterna av införandet av en halvdagsersättning eftersom man samtidigt rekommenderade en förhandlingstid på upp till sex timmar och mer.

Vad har denna förändring fått för betydelse för rekryteringen och benägenheten att delta? Vi har fått signaler om att det har fått negativa effekter. Vi har också fått signaler om att domstolar fått problem att kalla in nämndemän, vilka i flera fall nekat att tjänstgöra med ibland ganska grunda motiveringar.

Vi har nu en allvarlig jobbkris i landet där stor osäkerhet råder om anställningen. Har också detta tillsammans med halvdagsersättningen påverkat benägenheten att ställa upp när domstolarna kallar in nämndemännen?

Vi vill nu att regeringen följer upp förändringen. Majoriteten avstyrker vår begäran med motiveringen att det har gått bara två år. Två år är en ganska lång tid. Man borde redan nu kunna följa upp om några avgörande förändringar har skett. Det är viktigt inte minst med tanke på att det är drygt ett år kvar till nästa mandatperiod. Det kan få konsekvenser för möjligheten att rekrytera nämndemän för kommande år och kanske också för sammansättningen av nämndemännen.

En utvärdering nu borde kunna utmejsla om halvdagsersättningen påverkat nämndemännens deltagande i förhandlingarna. Jag yrkar bifall till reservation nr 1.

Reservation nr 6 handlar om vittnesskydd för unga. En hel del har hänt under senare år för att stödja vittnen. Vittnesstödsverksamheten bedrivs i samtliga tingsrätter och hovrätter, och vittnesstödsrum finns med några undantag i samtliga domstolar. En modernare rättegång med möjligheter att använda videoteknik i rättsprocessen kan också det få betydelse för att stödja och skydda vittnen och få vittnen att ställa upp. Det är jättebra.

Trots detta är oron stor för många att ställa upp och vittna. Inte minst gäller det unga vittnen. Barn och unga är särskilt utsatta som vittnen då det ibland handlar om att vittna kanske mot skolkamrater eller kamrater i det egna bostadsområdet eller i omgivningen i övrigt. Uttalade och outtalade hot förekommer, vilket bland får konsekvensen att man inte ställer upp och vittnar.

Det handlar ibland inte bara om stöd under själva domstolsprocessen. Stödet bör även finnas i inledningen av processen. Unga människor är mer känsliga för vad kamrater tycker och tänker. De behöver därför ett bättre stöd än vad vi vuxna kan kräva.

Ibland kan rädslan för att vittna få ödesdigra konsekvenser, vilket nyligen har inträffat. Det visar på att stödet bör komma in mycket tidigare, och skolan och andra bör kunna utveckla det stödet bättre.

I betänkandet pekas på stödcentrum och Eskilstunamodellen, som mer handlar om ett förebyggande arbete för att få fler unga att ställa upp som vittnen. Det är bra och kan fungera som en förebild för andra. Men det räcker inte att peka på en bra modell. Ska vi få unga att ställa upp och vittna måste det ställas ut garantier om att man får både skydd och stöd i processen.

Vi vill därför att regeringen återkommer med förslag på åtgärder och hur detta stöd kan se ut och omfattningen av detsamma. Jag yrkar bifall till reservation nr 6.

Reservation nr 9 handlar om kostnaderna för biträde vid förhör upplysningsvis under förundersökning. Riksdagen har beslutat om utökad rätt att ha biträde vid förhör. Beslutet innebar också att det är den enskilde förhörspersonen som ska stå för kostnaden.

Konsekvensen blir att de mindre bemedlade personer som förhörs upplysningsvis inte har råd att efterfråga biträde, utan det ges endast möjligheter för den som kan betala. Detta är, som vi påpekar, inte tillfredsställande ur rättssäkerhetsperspektiv och inte heller om likhet inför lagen ska gälla.

Också här handlar det bland annat om unga människors utsatthet. De har ofta inte de ekonomiska resurserna. Vi säger också att det inte kan handla om alla brott, utan om brott av allvarligare karaktär.

Det borde därför inte bli några större kostnader för staten. Men det kan vara avgörande för förtroendet för rättsväsendet. Jag yrkar bifall till reservation nr 9.

Vi står givetvis bakom samtliga av våra reservationer, men jag yrkar inte bifall till alla. Låt mig bara nämna några av de övriga reservationerna.

En reservation gäller rättshjälpen där vi begär att en översyn görs. En utvärdering har gjorts av Domstolsverket vars förslag till åtgärder nu bereds inom Regeringskansliet. Vad vi inte vet i dag är om utvärderingen visat på att det blivit allt svårare för den enskilde att kunna efterfråga

rättshjälp, vilket vi fått signaler om. Det är stora grupper som låginkomsttagare, invandrare, hyresgäster och andra grupper med små ekonomiska förutsättningar som saknar hemförsäkring.

Vi menar att en översyn borde leda till förbättringar så att privatpersoners möjligheter att driva rättsprocesser ökar. Här kan man också peka på att vi befinner oss i en svår ekonomisk situation där människor kanske avstår från att teckna en hemförsäkring för att de faktiskt inte har råd till det.

Jag vill erinra om att Folkpartiet för några år sedan motionerat och reserverat sig för att den nya rättshjälpslagen borde avskaffas och att tidigare system återinföras. Motiveringen är bland annat att det är oacceptabelt att de utan hemförsäkring inte får någon rättshjälp.

Vi hoppas att den motiveringen också kommer att återspeglas i förslag från regeringens sida. Vi kommer noga att följa frågan och återkomma om så krävs när regeringen kommer med sitt förslag. Vi hoppas att det inte dröjer alltför länge. Den här frågan har diskuterats under ett antal år. Vi borde få ett förslag till ett beslut som förändrar och förbättrar.

Vi håller med Folkpartiet i den här frågan att rådande läge inte är acceptabelt och att människor inte har rätt till det här stödet i rättsprocessen. Vi tar inte ställning till om man ska avskaffa det nuvarande systemet, men vi vill se en förbättring av det.

En annan fråga där vi har reserverat oss gäller vittnesskydd för papperslösa. Vi kan hålla med om att det är en ytterst komplicerad fråga. Det är heller inte särskilt tillfredsställande att arbetsgivare som anställer papperslösa inte behöver stå till svars för sina handlingar.

Många av dessa papperslösa lever under förhållanden som nästan kan jämföras med dem under tidigt 1900-tal i Sverige. Det handlar om hot, våld och trakasserier som är vanliga vid sådana anställningar. Papperslösa är i de här fallen rättslösa och saknar skydd, och det i ett samhälle som vårt.

Regeringen borde ta situationen på allvar och se över vad som kan göras så att dessa arbetsgivare också får stå till svars för sina handlingar.

Min sista kommentar gäller frågan om terrorismen och FN:s sanktionskommittés lista. Här har både föregående och nuvarande regering aktivt verkat för stärkt rättssäkerhet och utveckling av de internationella instrumenten. En studie som gjorts visar på brister i sanktionssystemet.

Vi menar att Sverige här måste vara aktivt och skyndsamt driva på förändringar för en ökad rättssäkerhet.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 6 och 9.

I detta anförande instämde Elisebeht Markström och Maryam Yazdanfar (båda s).

Anf. 91 MEHMET KAPLAN (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 15. Naturligtvis står vi bakom samtliga våra reservationer, men vi behöver inte rösta om varje punkt.

När det gäller frågan om terrorism är det inte första gången vi i kamraren diskuterar motioner som har att göra med detta. Det är intressant att vi har en regering med en justitieminister som har en idé om att balan-

sen mellan rättssäkerhet, mänskliga rättigheter, preventiva åtgärder men också övriga verktyg för att motarbeta terrorism är mycket viktig.

Det är bra att det är så. Problemet är vad som kommer ut av de förslag och de konkreta åtgärder och uttalanden som regeringsföreträdare gör inom området.

Det är nämligen så att Sverige under en tid har sagt sig vara försvarare av mänskliga rättigheter. Vi tycker att sanktionssystemet är för trubbigt och att individer som råkar ut för det inte riktigt har den rättssäkerhet som de faktiskt garanteras enligt internationella konventioner som Sverige har skrivit under och åtagit sig att följa. När det gäller på vilket sätt detta yttrar sig är det enkelt att mäta antalet exempel, föra upp frågan och diskutera den, dissekera den och se till att kunna hantera och förbättra systemet. Men vad har vi då gjort?

Fru talman! Vi har under en lång tid, framför allt efter elfte september, haft ett antal ärenden som direkt har berört Sverige. Det kanske tydligaste och enklaste exemplet att ta upp, som tidigare regeringar har haft att göra med men som även den nuvarande regeringen av och till har haft att förhålla sig till och faktiskt har kunnat göra något för att rätta till, är ärendet med de tre somalierna. De är svenska medborgare alla tre med ursprung i Somalia. Direkt efter den 11 september 2001 hamnade de på FN:s sanktionslista.

Det som var intressant i det ärendet var att två av dem togs bort från listan relativt snart medan den tredje, Ahmed Yusuf, togs bort först 2006, efter fem år. Nu kan ju företrädare för regeringen och majoriteten i utskottet säga: Men det där var inte vi utan en socialdemokratisk regering som gjorde. Problemet är att vi har sett direkta kopior på ärendehantering hos den här regeringen. Man borde väl ha lärt sig någonting, i synnerhet de partier och de företrädare som faktiskt har kritiserat ärendehantering och den dåvarande justitieministern och regeringen. Vissa av dem sitter i kammaren i dag, och det ska bli mycket intressant att höra hur de försvarar sig.

Det finns ett antal ärenden och fall till. Det senaste och kanske mest uppmärksammade var det som skedde förra året, mitt framför ögonen på det svenska rättsväsendet och oss ledamöter i justitieutskottet. Den lagstiftande församlingen, Sveriges riksdag, har ju att ta hänsyn till vad som händer inom vårt territorium när det gäller de här frågorna men också internationellt. Hur hanterar vi krav från omvärlden på att människor ska hamna på listor? Oavsett om de är svenska medborgare eller inte, så länge de befinner sig på svenskt territorium och har rätt att göra det, har uppehållstillstånd och i vissa fall dessutom råkar vara svenska medborgare, verkar det vara mer ett randomnessystem. Ibland har man tur och kan hamna vid sidan av, men ibland är fokus på vad man har gjort, och då hamnar man på en lista.

Jag vill ta upp ett exempel, fru talman, som vi behandlade förra året här i Sverige. Det var stora skrivelser när en person och en organisation fördes upp på listan och dessutom åtalades. Det ärende som jag nu talar om är ärendet om Al-Aqsa Spannmål Stiftelse. Det var nämligen så att personen som tycktes förknippad med organisationen genom att han var ordförande och hade lett insamlingar till hjälp för palestinier hade blivit åtalad. I det här ärendet var det många som uttryckte sin ...

Prot. 2008/09:104
22 april

Processrättsliga frågor

Processrättsliga frågor

Anf. 93 MEHMET KAPLAN (mp):

Fru talman! Nej, då tar jag tillbaka namnet i alla fall. Men jag kan åtminstone ta upp vilket problem det inneburit för de människor som åtalades och senare friades och som varit inblandade i organisationen. Det är nämligen så att det är inte bara hur vi människor beter oss i specifika fall som gör att personers liv kan slås i spillror, utan det handlar i grunden också om på vilket sätt vi ser på frågor som rör andra människor i vår omvärld.

I strategin hos de länder som delar med sig av underrättelseinformation för att åtala eller medverka till åtal men kanske i synnerhet för att smutskasta organisationer och personer ser vi en medvetenhet. I det fall som jag inte nämner vid namn utan bara konstaterar är ett ärende som har hamnat på listan har människor som har försökt hjälpa andra människor i nöd i utlandet blivit skrämda och rädda för att hjälpa och ge pengar till organisationer. Efter åtalet hanterades pengarna på ett sådant sätt att de var frusna både i Sverige och i utlandet. Dessutom fanns ett annat problem, nämligen att de som hade skänkt pengar slutade att göra det. De som hade ordnat regelbundna insamlingar och hjälpt människor i andra länder slutade upp med det av fara för att de skulle bli inblandade i någonting som var olagligt, illegalt. Nu friades den här organisationen, som jag sade tidigare, men det som återstår är naturligtvis fläcken, känslan av att ha blivit terrorstämplad. Så fort man i dag samlar in pengar i den här organisationens namn får man konstiga blickar på sig och blir ifrågasatt, för man har ju varit anklagad för att hjälpa terrorverksamhet.

Det här är bara ett exempel; det finns många fler. Och grunden för hela det här systemet bärs upp av de här sanktionslistorna som vi tycker är förlegade. Vi anser att man bör se över hur man kan göra så att detta kan hanteras bättre, för det är naturligtvis så att de individer som är utsatta för de största kränkningarna är de som utsätts för brottet och de som utsätts för terrorism. Men i hanteringen av den här frågan får inte målen helga medlen. Vi får inte i den här fina balansen mellan att värna den enskildes integritet och rättssäkerhet och att försöka komma åt terrorism och förberedelse till terrorism hela tiden spela på fel sida av planen, det vill säga kränka människor gång efter annan och även om man själv har varit med och kritiserat tidigare regeringar fortsätta att stå på fel sida.

Jag vill återknyta till det jag började med, nämligen justitieminister Beatrice Asks uppfattning att det är ett väldigt delikat problem att kunna hantera frågorna så att vi kan värna mänskliga rättigheter, integritetsskydd och rättssäkerhet. Men då hjälper det inte med bara ord.

Dessutom måste vi se till att vi vet vilka det är som drabbas. I alla de fall som jag gått igenom tidigare, av vilka jag nu har tagit upp ett fåtal, är det individer som har visat sig vara oskyldiga som har lidit. I fallet i somras satt en person häktad i nästan tre och en halv månad. Och i fall efter fall ser vi grova övergrepp.

Sverige har som demokrati och försvarare av mänskliga rättigheter en stolt historia av att hela tiden ha värnat mänskliga rättigheter internationellt och varit solidariskt med världens folk. Problemet är att vi nu håller på att balansera på en väldigt tunn och slak lina. Om vi i förlängningen

inte tar de rätta stegen för att kunna hantera de här frågorna bättre är jag rädd att vi kommer att få ännu mer kritik, befogad kritik, från bland annat FN:s tortyrkommitté och MR-organisationer runt om i världen. Och det gör ont. Naturligtvis gör det ont att få den kritiken. Men vi ska inte vara rädda för kritik. Vi ska försöka se vad det är som står där och inte slå ifrån oss kritiken, som till exempel Danmarks statsminister brukar göra när han blir kritiserad för att Danmark håller på att bli ett samhälle som mer liknar ett främlingsfientligt samhälle än det demokratiska, hyggliga, öppna och gemytliga Danmark som vi har känt Danmark som.

Kritiken är alltså viktig att ta till sig. Det räcker inte att bara konstatera att vi har studier som visar på det som Margareta Persson tog upp, just bristerna i sanktionssystemen, som finns med i betänkandet.

Dessutom tycker jag att det är lite mer märkligt att Sverige för upp de här frågorna och försöker driva dem, men man har ingen som helst självkritik när man misslyckas. Vad gör man då? Man sitter bara still i båten. Det är ännu ett flagrant exempel på att det här systemet inte fungerar.

Utrikesminister Carl Bildt har tagit upp frågan i olika interpellationsdebatter. Det återges också vad han har sagt. Jag tycker att majoriteten i utskottet borde lyssna mer på Carl Bildt. Om man läser vad han har sagt, utöver det som står i betänkandet, kan man se att det faktiskt finns en självkritik. Jag tycker att utskottets majoritet är långt ifrån den självkritik som behövs för att kunna hamna rätt i denna fråga.

Anf. 94 OTTO VON ARNOLD (kd):

Fru talman! Vi har i dag att debattera ett motionsbetänkande om processrättsliga frågor. De flesta av motionerna berör brottmålsprocessen. Vi kommer in lite grann asylprocessen. Det är många som är involverade i brottmålsprocessen. Det är domare, åklagare, den tilltalade, målsägare, nämndemän med flera.

Jag tycker att de motioner som är väckta av oppositionen är bra i vissa delar. De ligger mycket i linje med vad alliansregeringen tycker och ger stöd för alliansregeringens arbete på det här området.

Det är tack och lov väldigt få i vårt samhälle som utsätts för att hamna i en process med rättsmyndigheter. Det är väldigt ovant för de flesta. De kan till och med uppleva det som ett trauma. Därför är det viktigt med ett bemötande som stärker både gärningsmän och brottsoffer redan från förundersökningen och framåt. Det är väsentligt för rättssäkerheten att man förstår vad det är man ska gå igenom. Det är grunden för acceptansen av vårt rättssystem och till syvende och sist vår demokrati.

Låt mig säga något om brottsoffer först. Det har onekligen att göra med hela systemet kring processen. Under lång tid har fokus legat på gärningsmannen. Det var den förhärskande ideologin från 70-talet och framåt. Oftast glömdes offret bort i processen. Det kom en vändning i början av 90-talet när en ung student mördades och hans familj ropade ut sin smärta.

I dag finns det över 100 brottsofferjourer som ger stöd till brottsoffer och anhöriga. Brottsofferjourerna stöds med statliga medel, framför allt från Brottsoffermyndigheten. Det finns andra finansiärer också och även frivilliga krafter. Vi kristdemokrater ser detta som ett mycket bra sätt att på frivillighetens väg stödja människor som kommer i svårigheter, och

det ska ske tidigt. Med tidigt menar jag att det ska finnas möjligheter till stöd redan vid förundersökningen, och det finns också på många ställen.

Man får inte glömma bort att ett brottsoffer upplever svåra trauman av ett väpnat rån, ett inbrott, en våldtäkt eller en förnedring på grund av sexuell läggning. Det handlar om fysiska skador men framför allt om psykiska skador i form av ångest, rädsla och inbundenhet som ofta sitter kvar i många år. Det behövs professionellt stöd för att man ska kunna komma tillbaka till livet. Det behövs stöd tidigt och under många år.

De brottsofferjourer som finns i dag uppsöks framför allt av unga. Vi kan glädja oss åt att Stödcentrum för unga finns på flera platser. I Malmö finns till exempel projekt Karin för barn och framför allt kvinnor som har blivit utsatta för misshandel i nära relationer. I Stockholm finns det nationella stödsystemet för HBT-personer fortfarande kvar. Vi hoppas att det kan få finnas kvar fortsättningsvis.

För att en rättsprocess ska bli rättvis måste man kunna vittna. Man måste våga vittna. Man ska inte bli skrämmd av utomstående eller närstående till gärningsmannen som vill hindra en från att säga sanningen. Det här är en grundläggande nödvändighet för att vi ska få en acceptans i samhället för vårt rättssystem. Tyvärr är det ganska dåligt med det i dag. Det har redan påpekats. Det är någonting som måste förbättras. Här hjälper brottsofferjourerna också till med vittnesstöd. Det finns i de flesta tingsrätter. I Göteborg har man till exempel 25 vittnesstödjande personer.

Att olovligen påverka någon inför en rättsprocess är också ett allvarligt brott. Det är bra att regeringen ser över denna olovliga påverkan. Nu är vi inne på straffrätt, men det är en del av grunderna för vårt rättssystem.

Det finns flera system för vittnesstöd till unga brottsoffer. Eskilstunamodellen har redan nämnts. Det är inte bara en modell, utan den tillämpas faktiskt aktivt. Det är viktigt att ingjuta mod i dem som har utsatts för grova kränkningar och ge dem stöd under en lång tid.

Det har diskuterats många gånger att vittnen skulle kunna få vara anonyma. Vi kan konstatera att det inte är förenligt med vår rättstradition. Även Europarådet har tittat på detta. Det finns sätt att minska det obehag som ett vittne upplever genom bland annat modern teknik och den moderna rättegången. Man höjer också straffet för övergrepp i rätts-sak.

Men om vi inte kommer till rätta med det här problemet måste vi allvarligt börja fundera på hur vi ska kunna hantera ett system där vittnenas identitet skyddas samtidigt som den grundläggande rättsprincipen inte åsidosätts. Vittneskydd är väldigt centralt i hela vårt rättssystem. Alliansen arbetar vidare för att stödja de många duktiga och kunniga personer som arbetar inom frivilliga organisationer och stiftelser.

Det är en reform på gång när det gäller rättshjälpen. Jag vill inte föregripa den lagstiftningen, men man kan i alla fall se att det blir klara förbättringar. Det ska bli förenklingar för dem som har blivit utsatta för brott utomlands. Det ska bli enklare för barn att få rättshjälp, och man ser över inkomsttak etcetera. Vi ser fram emot detta.

En väsentlig sak som har tagits upp här är terrorismen. Den terroristlagstiftning som vi har i Sverige kan härledas till europeiska rådskonventioner, och i grunden är det FN-resolutioner.

Vi är en del av ett internationellt rättssystem. Om vi tänker på hur snabba vi själva är här i riksdagen på att ändra lagar kan vi bara föreställa oss hur snabbt det går internationellt. Men det är ingen orsak till att man ska ignorera de brister som finns i det internationella rättssystemet. Den svenska regeringen – både den gamla socialdemokratiska och den nuvarande – har arbetat med frenesi för att ändra det här. Men den här super-tankern, om man får säga så, är inte lätt att vända.

Vi arbetar, som sagt var, på det. Precis som när det gäller brottsoffer i vanliga brottsprocesser är de som utsätts för terroristbrott internationellt också brottsoffer, det får vi inte glömma bort.

Med detta anförande vill jag tillstyrka förslaget i betänkandet och föreslå avslag på motionerna.
(Applåder)

Anf. 95 MARGARETA PERSSON (s) replik:

Fru talman! Otto von Arnold säger att det är bra motioner som vi från oppositionen har skrivit. Ändå avstyrker ni allihop, så jag vet inte vad det är för vits med det hela.

Vi pratar om brottsoffer. Vi har faktiskt jobbat väldigt mycket när det gäller brottsoffers situation, och en hel del förändringar till det bättre har faktiskt skett.

Vittnesstöd tas upp och det pekas på alla jourer som finns och det stöd man får från samhällets sida för att verka i den här viktiga verksamheten. Men samtidigt tar man upp stödjouren för HBT-personer. Den ska ju läggas ned för att man faktiskt inte har det stödet längre, och den frågan har varit uppe tidigare.

Sedan har vi tagit upp det här med vittnesstöd för unga brottsoffer. Där tycker vi inte att det görs tillräckligt. Jag vet att det finns stödcentrum och jag vet att man jobbar enligt Eskilstunamodellen, men ändå tycker unga människor att det är jobbigt och är skräddade över det som hänt och hur man ska hantera det. För lite sedan inträffade en tragisk händelse på min hemort då en ung kvinna tog sitt liv därför att hon inte fick stöd.

Uppenbarligen är det alltså så att man faktiskt inte har det stödet, och det är inte så enkelt för en ung människa att veta att man ska vända sig till en brottsofferjour som hjälper unga. Hur ska vi hantera det? Jag tycker att vi måste bli mycket bättre, för om vi ska få unga människor att också våga vittna i framtiden måste de ha det stödet redan från början.

Anf. 96 OTTO VON ARNOLD (kd) replik:

Fru talman! Visst är det många bra motioner, och det är väldigt viktigt att vi gemensamt arbetar för att hjälpa brottsoffer. Det kan jag helt hålla med om.

Det här med nedläggningen av HBT-brottsofferjouren har vi som sagt debatterat en gång tidigare. Vad jag kan se finns det en hemsida, och jag håller på att undersöka det hela. Det ligger absolut inte inom den nuvarande regeringens linje att lägga ned detta. Jag skulle vilja säga att det här säkert är en finansiell lapsus som har inträffat. Det har kommit ut något illasinnat rykte som jag tycker att man nog ska vara lite försiktig med att sprida. Jag tror att det finns en god framtid för HBT-jouren.

När det gäller vittnesstöd är det alltid problem att nå unga. Om man tittar lite grann på vad som finns på nätet ser man att det finns en brottsofferjour och en portal, men det hjälper inte alla. Jag tror inte att alla tittar på den tyvärr. Risken att någon hamnar vid sidan av finns och det är mycket olyckligt, precis som i det fall som Margareta Persson nämnde.

Men det är viktigt att det här sprider sig i skolorna. Jag vet att många brottsofferjourer går ut på skolorna och berättar om sin verksamhet. Som sagt var har vi hållit på tillsammans med den här verksamheten, både er regering och nu den här regeringen som har satt extra fart på det här.

Jag ser med tillförsikt fram emot att det bara kan bli bättre.

Anf. 97 MARGARETA PERSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vet inte om jag kan nöja mig med att man ser fram emot att det ska bli bättre. Jag tycker att man måste vidta åtgärder för att det ska bli bättre. Att vissa går ut på skolorna eller att det finns information på nätet är inte tillräckligt, tycker jag, för att få unga att våga vittna. Man måste ta till betydligt bättre åtgärder för att få de unga till det.

Det är ju glädjande om Otto von Arnold nu kan säga att stödjuren för HBT-personer kommer att finnas kvar. Det har ju funnits tid att ta reda på om det är en ekonomisk lapsus eller inte.

Vi har tagit upp det här med nämndemännens ersättning, därför att vi hör att det har fått effekter på närvaron i domstolsförhandlingarna. Vi har också fått signaler om att domstolarna har svårt att få in nämndemännen som står på listan. Man får gå ganska långt ned på listan, och det är ganska grunda motiveringar som ges. Vi vet inte om det handlar om halvdagsersättningen eller om det är någonting annat. Den har nu varit i kraft i två år, och då borde man kunna titta på effekterna av den. Det är viktigt att nämndemännen finns där, och det är viktigt att det finns en bra sammansättning så att det inte bara blir äldre som sitter, utan att samhället avspeglas i sammansättningen.

Därför förstår jag inte riktigt varför man nu inte kan gå oss till mötes och säga att man självklart ska följa upp det och titta på hur det blir. Det är ju viktigt inför nästa mandatperiod inte minst då man ska rekrytera nya nämndemän.

Anf. 98 OTTO VON ARNOLD (kd) replik:

Fru talman! När det gäller nämndemännens ersättning har den som sagt varit i kraft i drygt två år. Som vi ser det är det viktigt att följa upp detta. Det görs successivt särskilt inom Domstolsverket.

Som med alla sådana här saker och alla reformer ligger det alliansregeringen varmt om hjärtat att följa upp detta. Så vi kan nog säga att det kommer att ske en uppföljning. Sedan återstår att se vad det får för effekter.

Anf. 99 MEHMET KAPLAN (mp) replik:

Fru talman! Tack, Otto von Arnold, för en bra redogörelse av betänkandets innehåll! Jag har några frågor att ställa till Otto von Arnold med anledning av hans anförande.

En fråga handlar om hur vi ska kunna hantera frågor som rör dem som hamnar på sanktionslistan. Jag förstår Otto von Arnolds idé om att

lagstiftningsprocedurer tar lång tid hemma i Sverige men kanske i synnerhet i utlandet, även om vi vet att det gick väldigt fort efter elfte september att upprätta dessa direktiv och förordningar och i princip bindande lagstiftning.

Nu tar det tid, det kan jag förstå. Men vilka hinder finns för att Sverige ska införa möjligheten att pröva personer som hamnar på en sanktionslista i svensk domstol? Det borde inte ta lika lång tid som att ändra på internationell rätt eller FN:s förordningar som att vi här från lagstiftande församling faktiskt tar upp frågan så att regeringen behandlar den och utreder hur man kan gå till väga så att de som hamnar på sanktionslistan kan få sin sak prövad i svensk domstol. Det är väl inte för mycket begärt?

Anf. 100 OTTO VON ARNOLD (kd) replik:

Fru talman! Mehmet Kaplan har alltid intressanta frågor, och vi hamnar oftast i de här diskussionerna som är lite svårlösta, skulle jag vilja påstå, för den svenska lagstiftningen refererar och härleder till en europeisk lagstiftning som kommer från en lagstiftning från FN. Det gör att det finns ett antal internationella konventioner som styr lagstiftningen, och att ändra det är inte helt enkelt.

Hypotetiskt skulle man kunna tänka sig att Sverige tar ett eget initiativ och säger: Vi gör så eller så. Men det skulle bryta mot alla konventioner, tyvärr.

Som jag nämnde i mitt anförande finns det två dimensioner i det hela. De utsatta som brottsoffer är den ena. Där har vi möjlighet i Sverige att hantera det brottsoffervägen. När det så gäller ändringar i internationella konventioner har både den föregående regeringen och den nuvarande gjort väldigt mycket för att få ändringar till stånd.

Det här rättsmaskineriet är tyvärr inte, som jag nämnde, det snabbaste. Det är mycket olyckligt att människor hamnat där som sedan, visar det sig, har blivit frikända.

Jag håller fullkomligt med Mehmet Kaplan om att det inte finns något system som är tillräckligt rättssäkert. Det har vi också konstaterat. Den svenska regeringen arbetar tillsammans med ett antal länder på att åtminstone inom Europa kunna hantera detta. Vi får se med tillförsikt an på det.

Anf. 101 MEHMET KAPLAN (mp) replik:

Fru talman! Tack, Otto von Arnold, för svaret! Jag vill lyfta fram ett annat perspektiv i frågan, och det är att det har förekommit ärenden där personer har gripits i Sverige för utvisning till ett annat land, till fängelse och i vissa fall tortyr eller tortyrliknande behandling. I vissa ärenden har till och med Migrationsverket avstyrkt avvisning med hänvisning till att de utvisade skulle hamna i länder där tortyr är vanligt förekommande.

Hur ska vi kunna hantera detta? Vi har tidigare försökt hantera det genom att tilldöma skadestånd, men när vi gång efter annan utvisar personer till länder där vi vet att det förekommer tortyr kommer inte skadeståndskraven att sina, utan vi kommer alltid att stå där och säga: Hoppsan, nu råkade vi utvisa någon igen på rätt så lösa anklagelser. Att vi dess-

sutom inte själva tar upp ärendena i domstol är anmärkningsvärt. Varför inte ta upp ärendena i domstol, som faktiskt i vissa fall har gjorts?

Det verkar som att det inte finns någon riktig tilltro till att vi kan döma tillräckligt hårt, eller för den delen råkar vi fria därför att vi har väldigt hårda beviskrav. Därför väljer vi den lätta vägen och säger att andra länders rättssystem får hantera detta. Det finns flera exempel, men jag vill inte ta upp specifika ärenden.

Min fråga är: Vad innebär det här i förlängningen, Otto von Arnold? Vart är vi på väg? Är det här det alliansregeringen vill, eller har vi hamnat snett?

Anf. 102 OTTO VON ARNOLD (kd) replik:

Fru talman! Vad Mehmet Kaplan säger är att vårt rättssystem inte fungerar när det gäller terrorisdömda som hamnar inom Säkerhetspolisens hägn och att vi har en kanske dubiös process. På det måste jag svara att det har vi definitivt inte. Däremot kan det utifrån sett synas vara så. Det finns nödvändiga sekretessbestämmelser för den typen av brott. Det finns lagstöd i internationella konventioner för varför man skickar någon till ett annat land och varför man inte dömer dem i Sverige. Det kan vara personer misstänkta i ett annat land som har begärts utlämnade, etcetera.

Här finns alltså ganska klara bestämmelser.

Däremot kan man säga att vi ur integritetssynpunkt måste se över hur detta kan drabba de oskyldiga. Här finns en hel del integritetstänkande på gång, och vi har också en utredning på gång om den personliga integriteten. Man måste skilja på olika saker. Vi har integriteten och internationella konventioner. De går kanske inte alltid hand i hand. Sverige är ett land som ligger långt framme när det gäller integritetsskydd, men något annat land – ingen nämnd, ingen glömd – kanske har en helt annan uppfattning. Men Sverige ligger långt framme, vi har en stabil lagstiftning, men den går kanske inte hand i hand med många andra länders, tyvärr.

Anf. 103 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m):

Fru talman! Det betänkande som vi nu behandlar innefattar en mängd specifika frågor på processrättens område. I stor utsträckning handlar betänkandet om rättssamhällets arbetsmetoder gentemot brottsligheten. Processrätten har som sin främsta uppgift att säkerställa rättssäkerhet, rättstrygghet och effektivitet i den rättsliga processen. Människor ska ha rätt till en opartisk prövning. Ingen ska dömas oskyldig, och lagen ska vara förutsägbar. Det är målsättningen. Människor som har utsatts för brott ska få upprättelse, brott ska utredas, förövare gripas, lagföras, påföljd utdömas och brott ska sonas.

Processrätten är helt enkelt rättesnöret i en demokrati och i en rättsstat för att lösa konflikter mellan enskilda människor, företag, organisationer och det allmänna. När brott har begåtts gentemot staten eller andra människor är det domstolen som ska pröva frågan.

För att rättssäkerhet och rättstrygghet ska kunna garanteras är det viktigt att hela rättskedjan fungerar. Det ska finnas ett flöde i hela rättskedjan. Därför har regeringens satsning med resursförstärkningar till rättsväsendet denna mandatperiod varit så viktig. Det har skapat förutsättningar

för ett mer effektivt rättsväsen med en fungerande rättskedja som ökar rättssäkerheten och rättstryggheten.

Alliansen står för en tydlig rättspolitik. Vi talar klarspråk om ansvaret för att förmedla värderingar och normer för att förebygga brott, att polisen ska arbeta i medborgarnas tjänst och att det ställs höga krav på polisens förmåga att förebygga och klara upp brott. Hela rättskedjan ska ha ett konsekvent brottsofferperspektiv som utgår från opartiska och effektiva poliser, åklagare och domare. Det är rättsväsendets styrka och borgar för allmänhetens förtroende. Målet är att vår rättspolitik är tydlig, målet är att förebygga och bekämpa brott, stödja brottsoffer och öka människors trygghet.

Fru talman! I betänkandet, som handlar om rättesnöret i en rättsstat, behandlar vi ett antal motioner från den allmänna motionstiden 2008/09. Utskottet har tagit ställning till 60 motionsyrkanden, varav en tredjedel kommer från oppositionen.

Utskottet föreslår riksdagen att avslå samtliga motionsyrkanden. Det är inte på något sätt så att vi inte håller med om att till exempel vittnes-skydd är viktigt, utan det är för att man slår in öppna dörrar. Utskottet hänvisar mycket riktigt bland annat till att gällande regelverk är ändamålsenliga, till pågående utrednings- och beredningsarbete samt till det arbete som regeringen i övrigt redan utför.

Jag vill nämna något särskilt, fru talman, om ett par frågor. Först vill jag nämna något om nämndemannakårens sammansättning. I Sverige finns ungefär 7 000 nämndemän. De har i uppdrag att i domstolen representera oss i allmänheten, vårt goda omdöme och vår kunskap. I dag är den genomsnittlige nämndemannen över 60 år. Människor med annan etnisk bakgrund, ålder och kanske något annorlunda yrkesbakgrund – till exempel företagare, personer från det privata näringslivet och kvinnor i yrkeskarriären – är klart underrepresenterade.

Vi är helt eniga med oppositionen om att det behövs en större mångfald och en förnyring inom nämndemannakåren. Sammansättningen av nämndemännen borde vara en spegelbild av vårt samhälle, men så är inte fallet i dag. De äldre nämndemännen är *kraftigt* överrepresenterade i förhållande till de yngre.

Detta är inte på något sätt en ny situation som har uppkommit under den här mandatperioden eller ens under den förra. Tvärtom – det är en situation som har följt med sedan en lång tid tillbaka.

Nämndemännens situation och kårens sammansättning har varit föremål för åtskilliga riksdagsdebatter under årens lopp. Genom åren har riksdagen, denna kammare, behandlat motionsyrkanden om förändringar avseende nämndemännens ålder, nämndens sammansättning och sättet att utse nämndemän. För hela 16 år sedan, i april 1993, tillsatte den dåvarande regeringen en utredning om domstolarna och domarnas ställning inför 2000-talet som hade till uppgift att granska sammansättningen. Mycket lite har hänt under åren sedan dess.

Jag ska ärligt säga att det ändå har gjorts en del för att förbättra situationen, men fortfarande har vi frågeställningar att ta tag i för att skapa en mer allsidigt sammansatt nämndemannakår vad gäller såväl ålder som kön och yrkesbakgrund.

Regeringskansliet gav därför Domstolsverket i uppdrag att göra en utvärdering av nämndemannakårens sammansättning efter valet 2006.

Uppdraget har redovisats. I den rapport som Domstolsverket lade fram konstaterades att könsfördelningen var jämn. Andelen nämndemän med utländsk bakgrund har förbättrats under denna mandatperiod, och det är fler som har annan etnisk bakgrund. Men trots en viss förbättring vad gäller åldersfördelningen är det fortfarande en ojämn fördelning och en kraftig överrepresentation av äldre nämndemän.

Domstolsverkets rapport visar att kårens sammansättning har blivit mer representativ, men en del återstår, som sagt.

Rapporten bereds nu inom Regeringskansliet, och utskottet vill inte föregripa regeringens beredningsarbete. Eftersom vi vill samma sak i oppositionen och majoriteten hoppas jag verkligen att vi tillsammans kan invänta det beredningsarbete som nu pågår.

Det här är frågor om nämndemannainstitutet och borde egentligen inte vara frågor som är politiska slagträn – det är en typisk fråga som behöver långsiktighet och hållbara lösningar. Nämndemännens ställning i det svenska rättssamhället är djupt förankrad i den svenska folksjälen.

Fru talman! Jag vill nämna någonting om en annan viktig fråga i detta betänkande, och det är frågan om vittnesskydd. Det är ett reellt hot mot rättsstaten, rättssäkerheten och rättstryggheten när offer inte vågar anmäla och vittnen inte vågar vittna på grund av hot.

För att rättsskipningen ska fungera är det nödvändigt att personer som har utsatts för brott vågar anmäla, att personer som bevittnat brott vågar vittna och att personer som utsatts för brott vågar berätta detta inför domstolen. Det pågår en rad arbeten inom detta område för att förbättra vittnesskyddet, bland annat genom modernare rättegång, att stärka vittnesskyddet vid domstolarna samt att förbättra lokalerna så att offer och förövare inte behöver sitta i samma väntrum före en domstolsförhandling.

Fru talman! Det pågår alltså en rad arbeten för att förbättra vittnesskyddet, och det är ofantligt viktigt i en rättsstat och i ett rättssamhälle. Mer behöver göras och kommer att göras, och det är ett arbete som jag välkomnar å det varmaste. Jag kan inte nog poängtera vikten av att arbetet med att öka säkerheten för parter och bevispersoner fortsätter.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 104 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! I dag debatterar vi processrättsliga frågor, och det är en av de i princip årligen återkommande debatterna där motionsyrkanden behandlas.

Jag ska koncentrera mig på tre saker i dag: rättshjälp, inställda domstolsförhandlingar och beslag. Därefter har jag några frågor till oppositionspartierna angående deras reservationer i detta betänkande.

Centerpartiet har i ett antal år drivit frågan om att rättshjälpen måste bli bättre för de svenska medborgare som har utsatts för brott i ett annat land men också för de svenska medborgare som misstänks eller åtalas för ett brott i ett annat land.

Vem som helst kan råka ut för ett brott vid en resa i ett annat land. Det kan vara ett mindre brott, som stöld, och då finns det kanske ingen större anledning att närvara vid en efterföljande rättegång om det blir någon. Men det kan också handla om ett grovt brott, som våldtäkt eller

misshandel, och då finns det all anledning att komma tillbaka som målsägande, då man kanske ska vittna eller få skadestånd.

Då är frågan: Hur ska man få rättshjälp för att kunna göra detta? Vilken möjlighet har man att förstå vad som händer vid rättegången?

För den som utsatts för sexualbrott finns det i dag en bättre möjlighet att få rättshjälp. Det är ett undantag. Men har man råkat ut för någon annan typ av brottslighet är det betydligt svårare. Detta anser vi behöver förbättras.

Det är självklart att det i första hand är det land där rättegången hålls som har ansvaret för att den som är misstänkt för brottet eller som har utsatts för brottet kan få hjälp, om det handlar om målsägandebiträde, tolkning eller liknande. Men Sverige har ändå ett sekundärt ansvar att hjälpa sina medborgare i svåra situationer.

Det är inte bara som brottsoffer man kan råka illa ut som svensk medborgare när man är i ett annat land. Man kan också misstänkas och åtalas för ett brott. För att den som åtalas ska kunna få en rättvis rättegång krävs det att man förstår vad som sägs i rättegången, att det finns tolkning, att man får dokument översatta så att man vet vad det hela handlar om, vad man är anklagad för, och att man får en försvarare, en advokat, som man kan kommunicera med.

Även i de här fallen är det självklart det land där rättegången hålls som har det här ansvaret. Men tyvärr vet vi att det inte alltid fungerar, inte ens inom EU. Inom EU har vi ändå regler som gör att vi lämnar ut våra egna medborgare till andra EU-länder, genom den europeiska arresteringsordern. Ändå fungerar det inte, så svenska medborgare kan hamna i situationer där man kan tycka att de inte har fått en rättvis rättegång genom att de helt enkelt inte förstått vad som sker i processen. Då ska Sverige ha ett sekundärt ansvar att hjälpa till och kunna ge rättshjälp.

Någon kanske tänker att man väl då bara kan låta bli att bli misstänkt för ett brott. Men det är inte riktigt så enkelt.

Det kan vara Otto von Arnold som har missuppfattat trafikreglerna i Polen och råkat vålla en olycka. Det kan vara Ulrika Karlsson som av någon oförklarlig anledning hamnat i ett slagsmål utanför krogen i Bryssel – det vet man aldrig. Det kan vara jag som blev oskyldigt misstänkt för misshandel och dråpförsök när jag åkte med kompisarna till Kos i Grekland när jag var 18 år.

Vem som helst kan hamna i en situation där man misstänks för brott, och då måste det finnas möjlighet till en rättvis rättegång. Man kan själv tänka sig in i situationen att sitta i ett annat land och anklagas för ett brott som man riskerar årtal i fängelse för, och man förstår inte riktigt vad som sägs under rättegången.

Fru talman! När det gäller effektiviteten i våra svenska domstolar är de många inställda rättegångarna ett av de största problemen. Det handlar inte bara om effektivitetsförluster och kostnader för domstolarna. Det samma gäller för åklagare och de rättsliga biträdena, alltså både offentliga försvarare och målsägandebiträden, som kommit dit men det blir ingen rättegång.

Prot. 2008/09:104
22 april

Processrättsliga frågor

Delgivningsproblem är en av anledningarna. För närvarande pågår det också ett arbete för att få fram en ny delgivningslag. Kort sagt kan man säga att en förenklad delgivning bör kunna ske i flera fall.

Vi i Centerpartiet tycker också att det är värt att titta vidare på om och i så fall hur tredsdomar ska kunna användas i enklare brottmål.

Det skulle alltså innebära att den som väljer att inte komma till domstolen kan dömas utan att vara närvarande.

Den andra saken jag skulle vilja ta upp är när det ska finnas möjlighet att komma överens utanför domstolen. Det vill säga att åklagare och den åtalade, tillsammans med dennes försvarsadvokat, kan komma överens om lämpligt straff som sedan fastställs av domaren utan att det blir någon huvudförhandling i domstolen. Det ligger också i linje med Europarådets rekommendationer om att det ska finnas en ökad lagföring utanför domstol. Men det är mycket känsliga frågor, och avvägningen mellan effektiviteten i rättsprocessen och den enskildes rättssäkerhet är oerhört viktig. Frågorna måste noggrant utredas innan det kan bli tal om att fatta beslut.

Fru talman! Min talartid går snabbt. Här i debatten skulle jag också vilja ta upp frågan om beslag, särskilt beslag av dataservrar. Vi har sett exempel på att helt oskyldiga personer och företag råkar illa ut på grund av att dataservrar beslagtagits i en förundersökning. Självklart kan beslag behövas för att säkra bevisning, men samtidigt har samhället ett stort ansvar för att se till att inte oskyldiga personer råkar illa ut. Åtminstone måste man minimera skadan för andra än de misstänkta.

Ingen kan veta vilka andra personer eller företag som hyr in sig hos samma serverägare, och att då drabbas hårt och länge för att man råkar befinna sig med sitt kundregister eller med sin fakturahantering på den server som blir beslagtagen är inte rimligt. När det gäller digital information är det faktiskt enkelt och billigt att kopiera, så att de oskyldiga som drabbas kan få tillbaka den information som ligger på den beslagtagna servern.

I dag är inte frågan om kopiering av beslagtagen egendom lagreglerad, men inom Justitiedepartementet förbereds ett uppdrag om en utvärdering av förundersökningsförfarandet, och bland annat beslagsfrågor inom IT-miljö kommer att omfattas. Det är bra och nödvändigt.

Till slut har jag två frågor till oppositionen med anledning av reservationer som ni har.

Med anledning av reservation 2 undrar jag om Socialdemokraterna kan förtydliga vilka åtgärder som behöver vidtagas för att öka förutsättningarna för en representativ sammansättning av nämndemannakåren. Det är ju inte så länge sedan som riksdagen på förslag av den gamla socialdemokratiska regeringen ändrade ett antal regler för nämndemännen. Vad har nu tillkommit som inte fanns då?

Min andra fråga vänder sig till alla tre oppositionspartierna, eller egentligen två, eftersom Vänsterpartiet inte är här. Ni som står bakom reservation 14 om statens skadeståndsansvar vid buggning, jag skulle vilja höra en redogörelse för vad som är skillnaden mellan ert förslag och den möjlighet till skadestånd som redan i dag finns genom skadeståndslagen.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Prot. 2008/09:104
22 april

Processrättsliga frågor

Anf. 105 MEHMET KAPLAN (mp) replik:

Fru talman! Tack, Johan Linander! Tyvärr kom frågorna i slutet av anförandet. Om du hade tagit dem i mitten hade jag kunnat bläddra fram till just det där som du pratade om.

En fråga har jag däremot. Den handlar om det Johan Linander uppehöll sig vid i början av sitt anförande, nämligen om någon av våra kolleger i utskottet skulle bli misstänkt för något i utlandet. Jag undrar: Hur funkar det om en svensk medborgare i Sverige provas av svensk åklagare och bevisen, som i det här fallet USA hade skickat hit, inte räcker för häktning, och sedan personen på en utlandsresa i samband med en mellanlandning – på tips från vår egen underrättelsetjänst eller någon annanstans ifrån – fastnar i en kontroll och skickas till USA? En svensk medborgare skickas till USA. Hur funkar det då?

Det är ju inte bara vi som sitter i utskottet som ska åtnjuta rättssäkerhet utan alla svenska medborgare. När inte vår egen rättsapparat på basis av de fakta som finns och som vi har fått oss tillskickade från utländsk säkerhetstjänst anser sig kunna vare sig häkta, fälla eller hålla kvar personen, hur kan vi då blunda för att denna person grips i utlandet och nu befinner sig i USA? I bästa fall bara blundar vi – i sämsta fall har vi faktiskt medverkat till att personen sitter där.

Anf. 106 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Även om inte Mehmet Kaplan nämner något namn handlar detta faktiskt om en pågående rättsprocess som jag inte tycker att vi ska diskutera här i riksdagens kammare. Utan att gå in på målet närmare kan jag bara säga att den här personen var internationellt efterlyst, och därför blev han stoppad på en flygplats i ett annat land. Men jag tycker att det är olämpligt att diskutera pågående rättsfall, oavsett om de pågår i svensk eller amerikansk domstol.

Anf. 107 MEHMET KAPLAN (mp) replik:

Fru talman! Principen att kunna hantera svenska medborgare oavsett var de befinner sig är oerhört viktig. Vi kan inte avsäga oss ansvar för personer när vi själva inte kan hantera frågan i vårt eget land. Rättssäkerheten måste ändå gälla oavsett var personen befinner sig.

Jag är tydlig med att inte nämna namn, och det är möjligt att vi gick in på för mycket detaljer, men jag tror att det ändå ytterst handlar om det förtroende som det svenska rättsväsendet åtnjuter hos Sveriges alla medborgare. Alla människor som befinner sig i vårt land måste känna ett stort förtroende för rättsapparaten och de principer som vi hyllar och finner nödvändiga för att kunna kalla oss rättsstat. Det är det som det handlar om, inte om något enskilt ärende.

Enskilda ärenden kommer och går. I vissa fall kan man bevisa att personerna varit oskyldiga, och då får de i vissa fall skadestånd. I andra fall sitter de i något annat land på grund av att vi har gjort fel. I vissa fall har de blivit utsatta för tortyr. Enskilda ärenden talar inte för sakfrågan eller principfrågan.

Min fråga till Johan Linander gäller hur vi ska göra för att reglera den svåra och delikata fråga som berör balansen mellan rättssäkerhet och integritetsskydd – vilket jag vet att Johan Linander och Centerpartiet tidigare har sagt sig värna. Johan Linander tog upp att just en av Centerpartiets ledamöter hade velat göra mer än regeringen när det gäller borttagande av servrar. Jag menar att det är viktigt att balansen i den här frågan upprätthålls. Vad tänker Centerpartiet göra för det?

Anf. 108 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Det var mycket och inget i den repliken, höll jag på att säga. Det är klart att det finns många fall i andra länder där rättssäkerheten inte upprätthålls på det sätt vi skulle önska. Genom diplomatiska kanaler kan man väl utöva påtryckningar. Det finns också fall där svenska myndigheter har gjort fel. Det finns till exempel det kända fallet med avvisningen av två egyptier från Bromma flygplats, som jag själv engagerade mig i och också anmälde till konstitutionsutskottet, men det är inte riktigt det som det handlar om här.

Det jag sade i talarstolen om att man ska kunna få rättshjälp om man blir misstänkt i ett annat land ska vara detsamma oavsett vilket brott det handlar om. Är man svensk medborgare ska man ha det skyddet, tycker jag, även om det såklart är det land där rättegången pågår som har det huvudsakliga ansvaret för att se till att det blir en rättvis rättegång där den åtalade genom tolkning kan förstå vad domare, åklagare och vittnen säger och att alla dokument som är väsentliga faktiskt blir översatta, så att man kan försvara sig. Att sitta där och inte ha möjlighet att förstå vad som sägs under rättegången, som ju kan påverka ens hela liv, måste vara fruktansvärt. Det är väl alltid fruktansvärt att vara i en sådan situation, men det är ännu värre om man inte ens kan förstå vad som sker i domstolen.

Det är väl det svar jag har till Mehmet Kaplan.

I övrigt finns det mycket kvar att göra. Men när det handlar om saker som sker i många länder – vi har internationella avtal – är det ju, som Otto von Arnold sade tidigare, ganska trögt att påverka. Men vi har en stark justitieminister och en stark utrikesminister som jobbar hårt med detta.

Anf. 109 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Vi pratar nu om de spelregler som vi använder oss av i rättskipningen i rättsstaten Sverige.

Vi pratar om processrättsliga frågor som handlar om: Vilken effektivitet vill vi uppnå när vi bekämpar brott och ökar tryggheten för människor? Vilken rättssäkerhet vill vi hålla oss med? Vilka garantier vill vi ge till medborgare så att så få som möjligt – helst ingen, så klart, fru talman – blir felaktigt dömda och så många skyldiga som möjligt får avtjäna sina straff?

Det handlar om vilken integritetslagstiftning vi ska ha. Hur ska man genomlysa människor under till exempel brottmål? Vad ska vara offentligt? Vad ska inte vara offentligt?

Det handlar också om en moral, det vill säga: Hur ska vi uppmuntra att sanningen sägs i våra domstolar? Hur ska vi skydda människor som annars hotas när de ska vittna? Det är ett exempel.

Jag tycker att mycket av detta på ett mycket skickligt sätt har belysts av övriga debattörer. Man kan sammantaget vara glad, tycker jag, åt att vi i den här kammaren kan ha ett så relativt fläckfritt diskussionsunderlag som det här betänkandet utgör. Vi har inte långa listor där Sverige fällt för brott mot de mänskliga rättigheterna, enligt Europarådet. Men det finns naturligtvis skönhetsfläckar och ställen där Sverige hela tiden måste förbättra sig.

Jag ska försöka belysa några frågor.

Centerpartiets Johan Linander lyfte mycket skickligt upp frågan om rättshjälp. Detta lyftes också upp av Socialdemokraterna i tidigare inlägg. Vi vet att tillträde till rättvisa och möjlighet att som enskild stå emot en armé av advokater och företrädare för en motståndarsida är jätteviktigt. Det är så klart viktigt i brottmål men också framför allt i civila mål som kan gälla skadestånd.

Ett klassiskt exempel är när människor har drabbats av en trafikskada och ska försöka få sin ersättning och sin rätt tillgodosedd. Då möter man en armé där man processas sönder. Till slut är resurserna slut, och man får ge sig med en ovärdig förlikning, till exempel.

Nu bereder regeringen detta. Jag hoppas att vi kan komma fram till förbättringar på en rad områden när det gäller att se till att tillträdet till rättvisa blir bättre.

Detta har Folkpartiet lyft fram i många år i opposition. Vi gör det nu också. Jag kan notera att vi ännu inte har nått fram med förslag, men jag känner en välvillig och god inställning från mina kolleger i alliansen.

Socialdemokraterna lyfter upp det här med vittnesskydd och inte minst vittnesarbetet för att skydda unga människor som kanske kommer tillbaka till en skolmiljö där de tidigare har vittnat mot en skolkamrat – skolkamrat är väl att ta i, men en person som går på samma skola. Man kan känna hot och olust inför detta.

Jag tycker att den vittnesstödsverksamhet som bedrivs på många håll är imponerande. Jag efterfrågar dock lite mer exakt vad vi ska göra för de elever på skolan som har vittnat? Jag tycker att vi ska ha ett öppet sinne här. Alla goda idéer ska naturligtvis tas till vara, men jag har lite svårt att se det konkreta i detta förutom när det gäller de vittnesstödscentrum som redan är i gång. Man kan naturligtvis hävda att de skulle förstatligas och göras till en statlig myndighet, men jag uppfattar inte att det är förslaget från Socialdemokraterna i deras reservation.

Ulrika Karlsson från Moderaterna lyfter fram det här med nämndemännen, som också har lyfts fram tidigare från oppositionen. Ulrika går mycket klokt igenom detta och förklarar vikten av att man har enighet om det här.

Då ska man komma ihåg att det i den socialdemokratiska riksdagsgruppen under förra mandatperioden kom fram förslag som var lite mer omskakande, höll jag på att säga. Det är väl att ta i, men de var i alla fall lite mer progressiva och långtgående när det gällde att ta tag i det här med en bättre process för att få fram duktiga nämndemän, det vill säga vanligt folk som sitter i domstol och dömer vanliga människor.

Det var det som fanns i ett utredningsförslag, att man skulle ha en viss del som utsågs på annat sätt, som lottades fram eller utsågs via kommunen på annat sätt, för att få en bredd. I dag är det de politiska partierna som utser kloka och sunda medborgare. Det behöver ju inte

vara självklart att det alltid är den bästa basen. Det kan finnas andra föreningar och andra vägar in. Detta tycker jag att vi alla borde fundera på.

Det här förslaget försvann hos den socialdemokratiska riksdagsgruppen. Det vore intressant att veta om det är detta som man nu vill komma tillbaka till. Det är ju klart att det är ganska välberett och skulle vara fullt möjligt att genomföra.

Jag ska avslutningsvis, fru talman, bara kort ägna mig åt de här tvångsmedlen, för det är väldigt intressant.

Vi genomförde under förra mandatperioden viktiga reformer för att ha tuffare verktyg i dessa spelregler, för att komma åt den riktigt grova brottsligheten, de personer som varje dag förstör livet för andra, sprider terror och skapar väldigt mycket förlorade livschanser. De säljer sitt knark, utpressar andra människor och ägnar sig i värsta fall åt morduppdrag.

Här har vi då gått fram med bättre reglering när det gäller buggning, när det gäller teleavlyssning. Vi är tydliga med att ta de kriminellas pengar. Har man sålt knark tar vi pengarna. Det är ett bra sätt.

Vi går nu vidare och jobbar med frågor om att polisen ska kunna filtrera de kriminella organisationerna bättre. Vi går vidare med förutläggningarna för polisen att ägna sig åt tydlig provokation på ett balanserat sätt, framför allt vettig bevisprovokation, så klart.

Men jag tycker också att man ska fundera på en annan sak. Vi får väl återkomma till det i utskottet. Nu finns det inga motioner om det. Centerpartiets Johan Linander var delvis inne på detta med ökat partsinflytande i brottmålsprocesser. Det kallas lite populärt ibland också för åtalsförhandling, det vill säga: Ska man ge makt åt åklagare och tilltalade att kunna blanda sig i hur processen ska se ut, eller ska detta bara få göras av domstolen?

Jag tycker att det är väl värt att pröva.

Jag tycker också att vi måste få regeringen att komma tillbaka med förslag, som vi i riksdagen fattar beslut om. Det handlar kanske om tankar om att det ska löna sig mer att tala sanning. I dag får man ju rabatt om man begår många brott i Sverige. Det är inte helt självklart. Det kan tänkas att man vänder på det, att man får rabatt om man talar sanning i stället. Det är i alla fall Folkpartiets bestämda uppfattning.

Sedan berörs frågan om terroristbrotten, som är så svåra. Vi skriver ganska långt om dessa listor som kom till på Förenta nationernas högkvarter i New York efter elfte september, och vi har haft många debatter om detta i kammaren genom åren.

Jag vill dock notera att ett alternativ är att man är vaken som regering. När faxarna sätter i gång och sprutar ut diverse namn kan man vara vaken på ansvarigt departement och säga: Det här faxet med de här människorna vill jag inte skriva under. Då skriver man ett kryss på det, så godkänns det inte, och så skickar man tillbaka detta till FN. Då blir inte de här personerna automatiskt uppsatta på listan.

Men det är ett faktum att man kan missa personer som hamnar i faxarna på Utrikesdepartementet eller på Justitiedepartementet när FN sätter upp svenska medborgare på de här listorna. Självklart ska vi ha bättre kontrollorgan och bättre möjlighet att överklaga.

Jag tycker att det har visats en viss styrka i det internationella systemet när människor i domstolsprocesser ändå har förklarats vara felaktigt

uppsatta, så vi går framåt. Men man ska också komma ihåg att det är väldigt svårt att bekämpa just terrorism, för det måste delvis ske med mycket hemliga medel. Det är liksom ingen öppen process. Det är inte samma sjystare spelregler som alla svenska medborgare möter. Det gäller inte för alla människor i Sverige. Om man är utländsk medborgare och är misstänkt för terrorism är det tuffare regler.

Herr talman! Med detta vill jag avsluta mitt inlägg och yrkar fullständigt bifall till förslaget i betänkandet och avslag i sak på motionerna, även om det finns mycket bra att ta med sig.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

13 § Transporter av radioaktivt avfall m.m.

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande 2008/09:FöU8
Transporter av radioaktivt avfall m.m. (prop. 2008/09:121).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 16 §.)

14 § Översyn av politiken för transeuropeiska transportnät (TEN-T)

Föredrogs
trafikutskottets utlåtande 2008/09:TU10
Översyn av politiken för transeuropeiska transportnät (TEN-T)
(KOM(2009)44).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 16 §.)

15 § Förenklad samverkan enligt samtjänstlagen

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2008/09:KU22
Förenklad samverkan enligt samtjänstlagen (prop. 2008/09:123).

Prot. 2008/09:104
22 april

Processrättsliga frågor

*Förenklad samverkan
enligt samtjänstlagen*

Anf. 110 BJÖRN LEIVIK (m):

Herr talman! Den första lag som gjorde det möjligt för kommunerna att inrätta medborgarkontor där förvaltningsuppgifter för annan huvudmans räkning kunde utföras tillkom redan 1994. Tre år senare, 1997, gjordes vissa förändringar. Bland annat kunde man avtala om myndighetsutövning i begränsad omfattning, men det var fortfarande en försöksverksamhet. År 2004 justerades lagen ytterligare en gång.

Regeringen föreslår nu att lagen ska permanentas och att vissa byråkratiska hinder ska avlägsnas. Avtalens giltighetstid ska inte behöva anges i samtjänstavtalet, regeringen ska i fortsättningen inte behöva godkänna avtalet och möjligheten att återkalla avtalet ska tas bort.

Däremot ska det i avtalet framgå vilka förvaltningsuppgifter som kräver tillgång till personuppgifter samt vilka uppgifter som innefattar myndighetsutövning. Det bör påpekas att inblandade myndigheters ansvar gentemot varandra och gentemot enskilda inte har förändrats.

Lagrådet har anfört vissa betänkligheter avseende rättssäkerheten och den personliga integriteten. Regeringen inser naturligtvis att det kan finnas en risk för brott mot sekretesslagen om förvaltningsuppgifterna blir alltför omfattande. Därför bör det enligt propositionen även i fortsättningen finnas möjlighet till styrning och kontroll av de statliga myndigheterna på detta område.

Genom en förordning kan anges de typer av ärenden som får förekomma i samtjänst. I förordningen kan även införas en generell bestämmelse som ger myndigheterna möjlighet att avtala om andra ärendetyper under förutsättning att de är av enklare beskaffenhet.

Herr talman! Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag och framhåller att det är angeläget att förenkla hanteringen av samtjänstavtalen. Utskottet utgår från att de myndigheter, kommuner och landsting som deltar i verksamheten gör detta på ett ansvarsfullt sätt och att antalet ärendeslag begränsas.

Utskottet anser avslutningsvis att de föreslagna lagändringarna innebär förbättringar för medborgarna utan att skyddet för den personliga integriteten försämras.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.02 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

16 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UbU16 Möjlighet till ytterligare skolgång för vissa elever i specialskolan

Kammaren biföll utskottets förslag.

1. utskottet

2. res. 8 (s)

Votering:

163 för utskottet

108 för res. 8

19 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 24 c, 22 fp, 20 kd, 15 mp

För res. 8: 108 s

Avstod: 19 v

Frånvarande: 22 s, 15 m, 5 c, 6 fp, 4 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 13 (Möjlighet att stänga skolor)

1. utskottet

2. res. 9 (mp)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 41 (Genuspedagoger)

1. utskottet

2. res. 39 (s, v, mp)

Votering:

148 för utskottet

142 för res. 39

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 24 c, 22 fp, 20 kd

För res. 39: 108 s, 19 v, 15 mp

Frånvarande: 22 s, 15 m, 5 c, 6 fp, 4 kd, 3 v, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU11 Barnomsorgspeng och allmän förskola även för treåringar

Punkt 1 (Kommunalt bidrag till enskild förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg – en barnomsorgspeng)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

148 för utskottet

143 för res. 1

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 24 c, 22 fp, 20 kd

För res. 1: 109 s, 19 v, 15 mp

Frånvarande: 21 s, 15 m, 5 c, 6 fp, 4 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 2 (Kvalitetskrav för barnomsorgen)

1. utskottet

2. res. 2 (s)

Votering:

161 för utskottet

107 för res. 2

19 avstod

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 81 m, 23 c, 22 fp, 20 kd, 15 mp

För res. 2: 107 s

Avstod: 19 v

Frånvarande: 23 s, 16 m, 6 c, 6 fp, 4 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 3 (Etablering av enskilda förskolor)

1. utskottet

2. res. 3 (v)

Votering:

265 för utskottet

22 för res. 3

1 avstod

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 s, 82 m, 24 c, 22 fp, 20 kd, 14 mp

För res. 3: 3 s, 19 v

Avstod: 1 s

Frånvarande: 23 s, 15 m, 5 c, 6 fp, 4 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 4 (Allmän förskola även för treåringar)

1. utskottet

2. res. 4 (s, v)

Votering:

163 för utskottet

128 för res. 4

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 24 c, 22 fp, 20 kd, 15 mp

För res. 4: 109 s, 19 v

Frånvarande: 21 s, 15 m, 5 c, 6 fp, 4 kd, 3 v, 4 mp

JuU24 Processrättsliga frågor

Punkt 2 (Nämndemännens ersättning)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

148 för utskottet

143 för res. 1

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 24 c, 22 fp, 20 kd

För res. 1: 109 s, 19 v, 15 mp

Frånvarande: 21 s, 15 m, 5 c, 6 fp, 4 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 9 (Vitnesskydd för unga)

1. utskottet

2. res. 6 (s)

Votering:

164 för utskottet

109 för res. 6

17 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 24 c, 22 fp, 20 kd, 1 v, 15 mp

För res. 6: 109 s

Avstod: 17 v

Frånvarande: 21 s, 15 m, 5 c, 6 fp, 4 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 14 (Kostnaden för biträde vid förhör upplysningsvis under förundersökning)

1. utskottet

2. res. 9 (s)

Votering:

163 för utskottet

109 för res. 9

19 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 24 c, 22 fp, 20 kd, 15 mp

För res. 9: 109 s

Avstod: 19 v

Frånvarande: 21 s, 15 m, 5 c, 6 fp, 4 kd, 3 v, 4 mp

Punkt 32 (Frågor om terrorism)

1. utskottet

2. res. 15 (s, v, mp)

Votering:

148 för utskottet

142 för res. 15

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 82 m, 24 c, 22 fp, 20 kd

För res. 15: 108 s, 19 v, 15 mp

Frånvarande: 22 s, 15 m, 5 c, 6 fp, 4 kd, 3 v, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU8 Transporter av radioaktivt avfall m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU10 Översyn av politiken för transeuropeiska transportnät (TEN-T)

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU22 Förenklad samverkan enligt samtjänstlagen

Kammaren biföll utskottets förslag.

17 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

EU-dokument

KOM(2009)163 Grönbok Reform av den gemensamma fiskeripolitiken

18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 22 april

2008/09:868 Forum för levande historia och romerna

av *Siv Holma* (v)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2008/09:869 Införande av svensk bilskrötningspremie

av *Helena Bargholtz* (fp)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2008/09:870 Mänskliga rättigheter i Iran

av *Amineh Kakabaveh* (v)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:871 IT-säkerhet inom myndigheter och kommuner
av *Désirée Liljevall* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

Prot. 2008/09:104
22 april

2008/09:872 Ekonomisk brottslighet
av *Margareta Persson* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:873 Samhall och dess förutsättningar
av *Torbjörn Björlund* (v)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:874 Polisen i Roslagen
av *Jan Emanuel Johansson* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 28 april.

19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 22 april

2008/09:840 Behandlingen av transsexualism
av *Helena Leander* (mp)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2008/09:841 Sabotage mot pälsdjursanläggningar
av *Tobias Krantz* (fp)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:843 Turkiet, fackliga rättigheter och demokratisering
av *Ameer Sachet* (s)
till statsrådet Cecilia Malmström (fp)

2008/09:844 Guinea-Bissau, Västafrika och narkotikahandeln
av *Ameer Sachet* (s)
till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2008/09:845 Smartare mätare som sparar energi
av *Aleksander Gabelic* (s)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2008/09:846 Svenska Spels ombud i glesbygd
av *Lennart Sacrédeus* (kd)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:847 Stöd till i Irak fängslad svensk medborgare
av *Billy Gustafsson* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:849 Försäljningen av svenska fiskekvoter
av *Jan-Olof Larsson* (s)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2008/09:851 Ekologisk mat på möten under Sveriges ordförandeskap
av *Tina Ehn* (mp)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2008/09:852 Åtgärder mot hedersvåld

av *Esabelle Dingizian* (mp)

till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2008/09:854 Inkludering av flyttbranschen i HUS-avdraget

av *Inger Davidson* (kd)

till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:855 Mänskliga rättigheter i Kina

av *Annelie Enochson* (kd)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:856 Turkiet och EU

av *Yilmaz Kerimo* (s)

till statsminister Fredrik Reinfeldt (m)

2008/09:857 Birtukan Mideksa

av *Carina Hägg* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:858 Tonnageskatt

av *Lars Tysklind* (fp)

till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:859 Rätten till sjukvård

av *Gunvor G Ericson* (mp)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2008/09:863 Kvaliteten på apoteken efter avregleringen

av *Eva Flyborg* (fp)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 28 april.

20 § Kammaren åtskildes kl. 16.11.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdet början till och med 9 § anf. 29 (delvis),

av talmannen därefter till och med 10 § anf. 75 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 109 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.02 och

av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om svar på skriftliga frågor	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	2
5 § Förnyad bordläggning.....	2
6 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 16 april.....	2
FiU23 Riksbankens förvaltning 2008.....	2
FiU39 Utvidgning av uppdrag för Sveriges Bostadsfinansieringsaktiebolag, SBAB (publ)	3
7 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 17 april.....	3
SfU8 Migration och asylpolitik	3
8 § Möjlighet till ytterligare skolgång för vissa elever i specialskolan	5
Utbildningsutskottets betänkande 2008/09:UbU16	5
Anf. 1 SOFIA LARSEN (c)	5
(Beslut fattades under 16 §.).....	6
9 § Grundskolan.....	6
Utbildningsutskottets betänkande 2008/09:UbU17	6
Anf. 2 MIKAEL DAMBERG (s)	6
Anf. 3 ROSSANA DINAMARCA (v)	10
Anf. 4 MATS PERTOFT (mp).....	12
Anf. 5 SOFIA LARSEN (c)	14
Anf. 6 MIKAEL DAMBERG (s) replik	17
Anf. 7 SOFIA LARSEN (c) replik	17
Anf. 8 MIKAEL DAMBERG (s) replik	18
Anf. 9 SOFIA LARSEN (c) replik	18
Anf. 10 MATS PERTOFT (mp) replik.....	19
Anf. 11 SOFIA LARSEN (c) replik	19
Anf. 12 MATS PERTOFT (mp) replik.....	20
Anf. 13 SOFIA LARSEN (c) replik	20
Anf. 14 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	21
Anf. 15 SOFIA LARSEN (c) replik	21
Anf. 16 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	22
Anf. 17 SOFIA LARSEN (c) replik	22
Anf. 18 MARGARETA PÅLSSON (m)	22
Anf. 19 MIKAEL DAMBERG (s) replik	24
Anf. 20 MARGARETA PÅLSSON (m) replik	25
Anf. 21 MIKAEL DAMBERG (s) replik	25
Anf. 22 MARGARETA PÅLSSON (m) replik	26
Anf. 23 MATS PERTOFT (mp) replik.....	26
Anf. 24 MARGARETA PÅLSSON (m) replik	27
Anf. 25 MATS PERTOFT (mp) replik.....	27
Anf. 26 MARGARETA PÅLSSON (m) replik	28
Anf. 27 CHRISTER NYLANDER (fp).....	28

Anf. 28 MIKAEL DAMBERG (s) replik.....	31
Anf. 29 CHRISTER NYLANDER (fp) replik	32
Anf. 30 MIKAEL DAMBERG (s) replik.....	32
Anf. 31 CHRISTER NYLANDER (fp) replik	33
Anf. 32 MATS PERTOFT (mp) replik	34
Anf. 33 CHRISTER NYLANDER (fp) replik	34
Anf. 34 MATS PERTOFT (mp) replik	35
Anf. 35 CHRISTER NYLANDER (fp) replik	35
Anf. 36 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	36
Anf. 37 CHRISTER NYLANDER (fp) replik	36
Anf. 38 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	37
Anf. 39 CHRISTER NYLANDER (fp) replik	37
Anf. 40 GUNILLA TJERNBERG (kd).....	38
Anf. 41 KARIN GRANBOM ELLISON (fp)	40
Anf. 42 MIKAEL DAMBERG (s) replik.....	41
Anf. 43 KARIN GRANBOM ELLISON (fp) replik.....	42
Anf. 44 MIKAEL DAMBERG (s) replik.....	42
Anf. 45 KARIN GRANBOM ELLISON (fp) replik.....	43
(Beslut fattades under 16 §.)	43
10 § Barnomsorgspeng och allmän förskola även för treåringar	43
Utbildningsutskottets betänkande 2008/09:UbU11	43
Anf. 46 PETER HULTQVIST (s).....	43
Anf. 47 ROSSANA DINAMARCA (v).....	45
Anf. 48 MATS PERTOFT (mp).....	46
Anf. 49 PATRIK FORSLUND (m)	47
Anf. 50 PETER HULTQVIST (s) replik.....	49
Anf. 51 PATRIK FORSLUND (m) replik	50
Anf. 52 PETER HULTQVIST (s) replik.....	50
Anf. 53 PATRIK FORSLUND (m) replik	51
Anf. 54 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	51
Anf. 55 PATRIK FORSLUND (m) replik	52
Anf. 56 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	52
Anf. 57 PATRIK FORSLUND (m) replik	53
Anf. 58 MATS PERTOFT (mp) replik	54
Anf. 59 PATRIK FORSLUND (m) replik	54
Anf. 60 MATS PERTOFT (mp) replik	54
Anf. 61 PATRIK FORSLUND (m) replik	55
Anf. 62 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c)	55
Anf. 63 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	57
Anf. 64 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	58
Anf. 65 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	58
Anf. 66 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	58
Anf. 67 PETER HULTQVIST (s) replik.....	58
Anf. 68 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	59
Anf. 69 PETER HULTQVIST (s) replik.....	59
Anf. 70 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	60
Anf. 71 MATS PERTOFT (mp) replik	60

Anf. 72	ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	61	Prot. 2008/09:104
Anf. 73	MATS PERTOFT (mp) replik	61	22 april
Anf. 74	ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	62	
Anf. 75	GULAN AVCI (fp)	62	
Anf. 76	ROSSANA DINAMARCA (v) replik	64	
Anf. 77	GULAN AVCI (fp) replik	64	
Anf. 78	ROSSANA DINAMARCA (v) replik	65	
Anf. 79	GULAN AVCI (fp) replik	65	
Anf. 80	GUNILLA TJERNBERG (kd)	65	
Anf. 81	MATS PERTOFT (mp) replik	67	
Anf. 82	GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	68	
Anf. 83	MATS PERTOFT (mp) replik	68	
Anf. 84	GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	69	
Anf. 85	PETER HULTQVIST (s) replik	69	
Anf. 86	GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	70	
Anf. 87	PETER HULTQVIST (s) replik	70	
Anf. 88	GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	71	
	(Beslut fattades under 16 §.)	71	
11 §	Genomförande av EG-direktivet om erkännande av yrkeskvalifikationer för väktare	72	
	Justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU12	72	
Anf. 89	KRISTER HAMMARBERGH (m)	72	
	(Beslut fattades under 16 §.)	73	
12 §	Processrättsliga frågor	73	
	Justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU24	73	
Anf. 90	MARGARETA PERSSON (s)	73	
Anf. 91	MEHMET KAPLAN (mp)	75	
Anf. 92	ANDRE VICE TALMANNEN	77	
Anf. 93	MEHMET KAPLAN (mp)	77	
Anf. 94	OTTO VON ARNOLD (kd)	78	
Anf. 95	MARGARETA PERSSON (s) replik	80	
Anf. 96	OTTO VON ARNOLD (kd) replik	80	
Anf. 97	MARGARETA PERSSON (s) replik	81	
Anf. 98	OTTO VON ARNOLD (kd) replik	81	
Anf. 99	MEHMET KAPLAN (mp) replik	81	
Anf. 100	OTTO VON ARNOLD (kd) replik	82	
Anf. 101	MEHMET KAPLAN (mp) replik	82	
Anf. 102	OTTO VON ARNOLD (kd) replik	83	
Anf. 103	ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m)	83	
Anf. 104	JOHAN LINANDER (c)	85	
Anf. 105	MEHMET KAPLAN (mp) replik	88	
Anf. 106	JOHAN LINANDER (c) replik	88	
Anf. 107	MEHMET KAPLAN (mp) replik	88	
Anf. 108	JOHAN LINANDER (c) replik	89	
Anf. 109	JOHAN PEHRSON (fp)	89	
	(Beslut fattades under 16 §.)	92	
13 §	Transporter av radioaktivt avfall m.m.	92	
	Försvarsutskottets betänkande 2008/09:FöU8	92	

(Beslut fattades under 16 §.)	92
14 § Översyn av politiken för transeuropeiska transportnät (TEN-T)	92
Trafikutskottets utlåtande 2008/09:TU10	92
(Beslut fattades under 16 §.)	92
15 § Förenklad samverkan enligt samtjänstlagen	92
Konstitutionsutskottets betänkande 2008/09:KU22	92
Anf. 110 BJÖRN LEIVIK (m)	92
(Beslut fattades under 16 §.)	93
Ajournering.....	93
Återupptagna förhandlingar	93
16 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	93
UbU16 Möjlighet till ytterligare skolgång för vissa elever i specialskolan	93
UbU17 Grundskolan	94
UbU11 Barnomsorgspeng och allmän förskola även för treåringar	94
JuU12 Genomförande av EG-direktivet om erkännande av yrkeskvalifikationer för väktare	96
JuU24 Processrättsliga frågor.....	96
FöU8 Transporter av radioaktivt avfall m.m.	97
TU10 Översyn av politiken för transeuropeiska transportnät (TEN-T)	97
KU22 Förenklad samverkan enligt samtjänstlagen	97
17 § Bordläggning.....	97
18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	97
19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	98
20 § Kammarerna åtskildes kl. 16.11.	99

Tryck: Elanders, Vällingby 2009